

BUDAKALÁSZ VÁROS

KÖZMŰVELŐDÉSI KONCEPCIÓJA

Budakalász 2011.

Jóváhagyta: Budakalász Város Önkormányzat Képviselő-testülete
200/2011. (V.26.) Kt. határozat

1. Bevezetés

Előzmény

Budakalász Város Önkormányzat Képviselő-testülete a 2010. június 29-én megtartott rendes nyilvános ülésén a 263/2010. (VI.29.) Kt. határozat értelmében Budakalász Város Önkormányzat Képviselő-testülete által a 2002. évben jóváhagyott Közművelődési koncepció szakértői elemzéséről, vizsgálatáról készült jelentést tudomásul vette, amely teljesen új koncepció elkészítését javasolja. A Képviselő-testület felhatalmazta a polgármestert, hogy az új koncepció elkészítése érdekében járjon el.

A koncepció célja

A közművelődési koncepciója célja Budakalász közművelődési kereteinek megfogalmazása, a hagyományok és az eddigi tevékenység tapasztalatai alapján.

Figyelembe kell venni a helyi társadalom művelődési igényeit, egységes alapelvek szerint meghatározni a város által támogatott tevékenységek körét, azok ellátásának módját és feltételeit, kijelölni a prioritásokat, a szakmai és finanszírozási alapelveket, továbbá a jogszabályi kereteket.

Budakalász Város gazdasági versenyképességének javításához, a folyamatosan változó életfeltételekhez történő alkalmazkodáshoz, a potenciális munkavállalók tanulásához és foglalkoztatásához szükséges ismeretek, készségek, képességek, szükséges kompetenciák megszerzési lehetőségeinek bővítése.

A leghátrányosabb helyzetű rétegek művelődési esélyegyenlőtlenségének fokozatos mérséklése.

Külön figyelmet kell fordítani a civil szféra (egyesületek, alapítványok, egyházi szervezetek, kisebbségek) kultúráközvetítő szerepére, velük történő együttműködésre, a közművelődésben betöltött szerepükre.

A koncepció figyelembe veszi Budakalász kulturális hagyományait, helyi sajátosságait valamint a kultúra napjainkban lejátszódó átalakulását.

A közművelődési feladatok ellátásának alapelvei

A közművelődéshez kapcsolódó jogok érvényesítése során az egyenlő bánásmód követelményeit meg kell tartani.

A közművelődéshez való jog gyakorlása közérdek, a közművelődési tevékenységek támogatása közcél.

A helyi önkormányzati fenntartású közművelődési intézmények nem lehetnek elkötelezettek egyetlen vallás, világnézet vagy politikai irányzat mellett sem.

Mindenkinek joga, hogy:

a) megismerhesse a kulturális örökség javait, és ezek jelentőségét a történelem alakulásában, a nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségi önismeret formálásában, valamint az ezek védelmével kapcsolatos ismereteket a könyvtári szolgáltatások, az oktatás, a közművelődés, az ismeretterjesztés, a sajtó és a tömegtájékoztatás útján,

b) igénybe vegye a közművelődési intézmények szolgáltatásait,

- b) műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa, közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre, s külön jogszabályban meghatározottak szerint szervezetet alapítson, működtessen,
- c) művelődési céljai megvalósításához közművelődési közösségi színteret, szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.
- e) mindenkinek joga van ahhoz, hogy közművelődési jogairól, azok gyakorlásának helyi lehetőségeiről folyamatosan tájékoztatást kapjon különösen a helyi média, sajtó útján.

2. Helyzetelemzés

Település története

Budakalász térsége a honfoglalás előtt

Budakalász környéke a térség kedvező természeti adottságainak köszönhetően már több mint tízezer évvel ezelőtt lakott volt, az emberi letelepedés első nyomai a területen az utolsó jégkorszak (würm) végéről, a gravette-i kultúra időszakából származnak. A neolitikumtól kezdve szinte folyamatosan éltek itt különböző népcsoportok, amelyek jelenlétét számos régészeti lelet – különböző kőeszközök – igazolja. A rézkor emlékei közül – bár a bodrogkeresztúri kultúra leletanyaga is napvilágra került – elsősorban a badeni (péceli) kultúra leletei érdemelnek említést, a középső rézkor emberének temetkezési helyét 427 sírral 1952–1956 között tárták fel a régészek. Külön említést érdemel a 177-es sírban talált, négykerékű kocsit formázó vízmerítő agyagedény, ehhez hasonló lelet a Kárpát-medence területén ritkaságszámba megy.

A bronzkor folyamán északról, a Duna mentén érkeztek népek a területre; e népcsoport tagjai már cölöpkunyhókban laktak, edényeik jellegzetes harang alakúak voltak. A harangedényes és nagyrévi kultúra embereinek 2005-ben a Duna parton feltárt temetője mind nagyságát, mind a temetkezés módját (urnasíros temetkezés, körárkos kialakítás) tekintve egyedülálló a magyarországi kora bronzkori lelőhelyek között. A vaskor (Kr. e. IX. századtól időszámításunk kezdetéig) során számos népcsoport jelent meg a térségben, a Kr. e. VI. század közepén az orosz sztyeppékről érkező lovas nomád szkíták telepedtek le hosszabb időre. Melléjük ebből az időből kelták nyomaira utaló leleteket is találtak, a Kr. e. I. századból pedig az illír-kelta eredetű eraviscus-ok megtelepedésének bizonyítékai kerültek elő.

A Kr. u. első századokban a Dunántúlt provinciává szervező rómaiak jelentek meg a térségében, az Aquincum központú Pannonia Inferior-nak szerves része volt a Budakalász körzetében kiépített védelmi rendszer. Már ekkor megindult a település határában lévő mészkő kiaknázása, az itteni kőbánya szolgáltatta számos aquincumi épületelem alapanyagát. A római kor emlékét az itt húzódó hadiút mérföldkövei, feliratos bronzlapok, szarkofágtöredékek és egy oszlopcsarnokos villa maradványai őrzik. A római uralmat követően a népvándorlás számos résztvevője megtelepedett a térségben, az V. században hunok – a legújabb kutatási eredmények szerint Budakalászon, a Kevély hegy tövében állt egykor Attila nagyfejedelem téli szálláshelye, Fehérvár –, majd longobárdok, a VI. században pedig avarok éltek a környéken. Főként az utóbbi népcsoport emlékei figyelemre méltóak, a sóderbánya mellett tárták fel a Kárpát-medence egyik legnagyobb, több mint 1600 sírt tartalmazó avar kori temetőjét. Az előkerült leletek közül különösen értékes a késő antik korból származó, italáldozat tárolására szolgáló öntött bronz korsó, amelyet ezüst és vörösréz berakásokkal vadászjelenetekkel és állatok küzdelmének ábráival díszítettek.

Budakalász története a török korig

A honfoglalás idején a Kurszán és a Kartal nemzetség telepedett le a térségben, velük együtt az Árpád-kori Magyarországon nagy számban élő izmaelita népek érkeztek ide; Budakalász nevének középkori alakja is a káliz (izmaelita) népnévből származik. A kálizok az Aral-tótól délre eső területekről érkeztek a Kárpát-medencébe, és elsősorban pénzügyekkel, valamint katonáskodással foglalkoztak. Bár korai, X. századi jelenlétüket régészeti leletek nem támasztják alá, tény azonban, hogy a káliz eredetű Kadar-Kalász nemzetség már a XII. század első harmadától magáénak mondhatta a község területét, ezért e népcsoport megtelepedése

ebben a térségben feltehetőleg a XI–XII. század fordulójáig vezethető vissza. Az első írásos emlék Budakalászról 1135-ből maradt fenn, egy ekkor keletkezett adománylevélben Lampert ispán és felesége a bozói prépostságnak adományozza a Megyer-közeli szőlőjét és házat. A település ekkortól ismert neve Kalez, amely a középkor folyamán Kaluz-ra, majd Kalaz-ra változott.

A település újabb okleveles említésével 1212-ben találkozhatunk, a Baracska nembéli Hippolit ürömi és kálozvölgyi („in valle Kulauz”) szőlőbirtokát a baracscai monostornak adományozta. A XIII. század folyamán keletkezett iratokban több alkalommal találkozhatunk a település említésével; 1276-ban Margit szentté avatási perében kihallgatták a szintén ebből a nemzetségből származó Sándort (Dominus Alexander de genere Calsi), egy 1299-ben keltezett oklevélben pedig Pomázon is birtokos „kaluzi” nemesekről esik szó. A XIV. századból szintén számos okirat maradt fenn, amelyekben „kaluzi” vagy „kalozi” birtokos nemesek szerepeltek különböző Pilis megyei birtok- és egyéb perekben. A település nemesei jelentős szerepet játszhattak a vármegye Árpád-kori és XIV. századi fejlődésében, különösen a társadalmi és birtokviszonyokat illetően; erre utal, hogy 1299-ben a pilisi apát Kalászra és Keszibe való esküdtársait Pilis megyei nemeseknek („nobiles in comitatu de Pylis existentes”) nevezi, egy 1333-ban keletkezett okirat tanúsága szerint pedig a megyei szolgabírák között is találunk kalászi nemest. A kalászi nemesek súlya és szerepvállalása azért is érdekes, mert a XIII. század második felében a Kadar-Kalász nemzetség csupán Kalászt, valamint Szencse és Pomáz egyes részeit mondhatta magáénak, ami nem utal nagy kiterjedésű birtokokra, ám e szőlőtermelő vidéken feltehetőleg a kisebb birtokok is jelentős jövedelmet biztosítottak.

Nemcsak a birtokosok, hanem a település nevének említése is számos oklevélben fellelhető a XIV. századból, megemlíti 1324-ben, 1355-ben és 1367-ben is Üröm határjárásában. Miután 1312-ben az Ürömmön levő királynéi birtokot Mária királyné az egyik udvari apródnak adományozta, 1324-ben határjárást végeztek, amely részletesen felsorolja a terület határait. Ebből többek között az is kiderül, hogy az Ürömet és Kálózt elválasztó „határjeleken túl ugyanarra, egy hegycsúcson Üröm, Kálóz és Pilisborosjenő közös határa van, kelet felé pedig egy régi ároknál Üröm, Megyer és Kálóz közös határa”.

A település birtokviszonyaira nézve jelentős forrásként szolgál egy 1394-ből származó oklevél, ebben Kaluzi Lőrinc – Kaluzi György tiltakozása ellenére – unokájának, Ilonának, Mihály pesti hospes feleségének adták két (békás)megyeri telek harmadrészét a Kaluz, Pomáz, Megyer, Borosjenő, Kyrth, Kolta és Orosz birtokokból álló leánynegyed fejében. A XV. századi iratok a Kalozi és a vele rokon Koltai és Kürti családok birtokainak elaprózódásáról és idegen kézre jutásáról tanúskodnak, számos birtoktest zálogba vagy eladásra kerüléséről. 1457-ben Kalozi Kolthay Jakab, Mátyás és Márton Orozkuth predium helyett a Kaloz község határában fekvő Fácánberek (Facyanberek) nevű erdő feletti rétet adták zálogba Hermann pilisi apátnak. 1468-ban Kowach István budai polgár vette meg a birtokot, kúriát és házat, amelyet 1482-ben Bánffy Miklós pozsonyi főispánnak adott el.

Egyes források szerint 1490-ben az óbudai apácáknak is volt itt birtokuk, sokkal régebbre visszavezethetőek azonban a pilisi apátság birtokjogai. A pilisi apát már 1325-ben (vagy 1326-ban) elfoglalta az itt levő plébániát, saját szerzetesét helyezte a templom élére és lefoglalta a tizedet is. Az apátság és a Kaloz-i család között gyakori volt a pereskedés, erre vonatkozó oklevelek maradtak fenn 1361-ből és 1400-ból is. 1478-ban György pilisi apát és Kowach István a Kálóz birtok miatt folyó perben a földtulajdon kettéosztásában egyezett meg. A török magyarországi hódításai e térséget sem kímélték, és bár a település török kori történetéről keveset tudunk, valószínűsíthető, hogy a XVI. század első felében a Buda birtoklásáért folytatott háborúskodások következtében elpusztult. Ezt látszik alátámasztani az a tény, hogy a település említése az 1546., 1559. és 1562. évi defterekből egyaránt hiányzik. Utóbbi évből ismert az akkori török földesúr, Tevan Zagreb személye, nevét a Tevan-dűlő

őrizte meg a településen. 1580–81-ben újra említik a települést, ekkor ráják nélküli faluként, az 1588. évi dica-jegyzékből azonban ismét hiányzik. 1595-ben 1000 akcse jövedelmű, törököktől lakott falu, más forrás szerint viszont pusztá volt.

Az újjátelepülő Budakalász

A település újjáéledése a XVII. században következett be; 1609-ben és 1632-ben még pusztaként írták le, 1662 körül azonban már rácokat említenek a falu lakosaiként. Megjelenésük a falu új tulajdonosa, Budai Bornemissza Bolgár Pál nevéhez köthető, akit 1622-ben iktattak be Pomáz és Káloz puszták birtokába. Az új földesúr 1640 körül kezdte meg Bács megyei falvaiból a szerbek betelepítését Kálozra, hatévnyi adómentességet biztosítva számukra; ez utóbbinak köszönhetően a falu még nem szerepelt az 1647. évi adóösszeírásban. A betelepülők pontos száma nem ismert, valószínűleg 9–10 családról, 25–35 főről lehetett szó. Sokkal fontosabb azonban a nemzetiségi váltás, a magyarországi szerb lakosság hosszú időre túlsúlyba került Kálozon az őslakosokkal szemben. Bornemissza Pál 1661-ben bekövetkezett halála után Káloz leánya, Anna, illetve annak férje, Wattay Pál birtokába került, örökösei a XIX. század első feléig voltak Budakalász földesurai.

Káloz lakossága a Buda környéki felszabadító harcok idején lecsökkent, a helybeliek a harcok idején feltehetően a pilisi erdőkben kerestek menedéket és csak annak elmúltával tértek vissza otthonaikba. A század utolsó évtizede jelentős változást hozott a település életében; 1690–91-ben I. Lipót rendelete nyomán nagyszámú szerb menekült család telepedett meg a Duna mentén, közülük sokan Kalázon találtak új otthonra. 1690-ben a visszavonuló császári sereggel együtt nagyszámú szerb költözött be a Balkánról Magyarországra – Szentendre és környékére – III. Arsenije Carnojevic (Csernojevics Arzén) ipeki pátriárka vezetésével, Budakalászon 1699-ben már 34 adózó családfőt írtak össze. Formálódni kezdett a település új képe, a falu központja a Budára vezető országút mentén a Berdó-hegy és környéke lett. Az új betelepülésnek köszönhetően a település szerb lakossága két csoportra oszlott, a török időkből itt maradt jobbágyokéra, és az újonnan érkezett privilegizált szabadokra; utóbbiak szükség esetén a kötelesek voltak császári hadseregben szolgálni. Ez a fajta megosztottság egészen a XVIII. század közepéig megmaradt, amikor is a kiváltságokat minden, a szerb-pravoszláv egyházszervezethez tartozó lakosra kiterjesztették. A település lakosság száma folyamatosan nőtt, elsősorban további betelepülések révén; ennek függvényében 1744-ben 61, 1760-ban 117 adózó családfőt írtak össze.

1752-ben felépült a szerb templom, az 1760-as évektől pedig már szerb iskola működött a településen. 1779-ben a földesúr – a Wattay család nem Kalázon, hanem Pesten élt, a birtokokat tisztartó igazgatta – és a falu lakosai nevében a választott bírók és esküdtek megkötötték a település múltjából fennmaradt első urbaniális szerződést, amelynek értelmében minden házas jobbágy vagy zsellér évi egy forint bért volt köteles fizetni, ezen túlmenően évente két tyúkot, két kappant, 12 tojást és egy icce vaját kellett beszo­l­gáltatni. Emellett a jobbágy a közadókon, a kilenceden és a tizeden felül a földesúr házassági és egyéb családi eseményeinek, sőt a vármegye követeinek költségeit is fizette. A robotterheket súlyosbította a fakitermelés és a kivágott fák Duna-partra történő szállításának kötelezettsége is. A szerződést 1790-ben lényegében azonos tartalommal megújították, az 1797-es új szerződés azonban még tovább fokozta a jobbágyok terheit. A mezőgazdasági munkák mellett az 1800-as évek elején a fakitermelés egyre nagyobb hangsúlyt kapott, Kaláizról és Pomázról évente 600, épületnek való fát szállítottak a Dunán a Pesten és Budán meginduló nagyszabású építkezésekhez.

A török kiűzése utáni német betelepítések szintén érintették a települést, a XVIII. század közepétől elszórtan, majd 1800-as évek elején másodlagos kirajzással nagy számban kerültek ide németek. Az 1810-es, 1820-as években érkező svábok származástudatuk szerint Solymárról költöztek ide, házaikat a szerb falutól délre az út mentén építették fel. Az 1820-as,

1830-as években további német telepesek érkeztek Ürömről, Borosjenőről és más Buda körül fekvő községekből. Az 1828-ban készített országos összeírás Kalázon 102 szerb, 69 német, 7 magyar, 3 szlovák és 1 zsidó családot talált. Kaláz a XIX. század elejétől tehát kétnemzetiségű falu volt, a szerb családok az 1752-ben emelt ortodox templom környékén halmazos jelleggel és a főutca közeli házakban, a németek a főutca Buda felőli részén telepedtek meg. A németek többsége római katolikus vallású volt, számukra 1845-ben épült római katolikus plébánia, azelőtt Budakalász Borosjenő, majd Üröm leányegyháza (filiáléja) volt. A szerbek főként szőlő- és gyümölcsstermesztéssel, illetve kereskedelemmel, a svábok állattenyésztéssel és szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoztak, és utóbbiak soraiból került ki a helyi kézműves mesterek és kereskedők jelentős része is.

Az 1920. évi népszámlálás szerint 3000 lélek volt Budakalászon, ebből magyar 140, német 2570, tót 30, szerb 260.

Budakalász a polgárosodás útján

A falu – amely 1876-tól már Buda-Kalász néven ismeretes – az 1880-as évektől kezdve folytonos népességmozgás színhelye volt, ekkor érkeztek nagy számban – később a katolikusokba beolvadó – olasz kőfaragók, majd az 1900-as évek elején néhány bolgár, akik a jellegzetes zöldségtermelő kertkultúrát honosították meg a településen. Az 1900. október 18-án hozott 91 057. számú belügyminisztériumi rendelet hivatalosan is rögzítette a település Buda-Kalász elnevezését, az 1910-ben szerkesztett megyemonográfia szerint a település számos külterülettel (Luppamajor, Radvánszkymajor, Luppacsósház, Tregele-telep) is rendelkezett. A falu már ekkor népszerű volt a belső migrációban részt vevők körében, nagy számban költöztek ide hivatalnokok, munkások az ország minden részéből, a trianoni határváltozások után pedig a Felvidékről és Erdélyből is. A település gyors fejlődésnek indult, megkezdődött a település polgárosodása. A megnövekedett lakosságot önmagában a mezőgazdaság már nem volt képes eltartani, megkezdődött a fővárosi ipari üzemekben munkát vállalók számának emelkedése. Súlyosan érintette a községet a XIX. század végén a filoxéra pusztítása, amely szinte egy csapásra véget vetett az évszázadok óta híres bortermelésnek.

A gazdasági környezet a századfordulóra jelentősen átalakult, a mezőgazdaság háttérbe szorult, és az ipari tevékenység vált meghatározóvá. Már 1900-ban három kőbánya működött a községben 109 dolgozóval, a munkáslétszám 1910-re 530 főre emelkedett. A kőbányáknál is jelentősebb volt azonban Budakalász textilipara, amelyet kezdetben a vattagyár, majd a két világháború között a Budavidéki Posztógyár és a Klinger Henrik Rt. lencsözögyára reprezentált. 1930-ban a község kereső lakosságának több mint fele az iparban dolgozott, többségük a négy nagyvállalatnál volt segéd. Az ipari dolgozók közül csak 72-en voltak önálló iparosok, nagyobb részük segéd nélkül dolgozó szerény jövedelmű kisiparos. Az ipari dolgozók aránya háborúig tovább nőtt, 1941-ben az 1644 keresőből 921-en az iparban dolgoztak. A mezőgazdaság végképp háttérbe szorult, mindössze 292 agrárkeresőt regisztráltak ekkor a településen. Ezek csaknem fele föld nélküli volt, további egyhatoda pedig három holdnál kisebb területen gazdálkodott. A kereskedelem döntően kiskereskedelmi egységekből állt, számos vendéglő, vegyeskereskedés, trafik működött a településen; a Hangya Fogyasztási Szövetkezet is jelen volt. Jelentős volt a fuvarozók száma is, ezek többnyire követ, illetve boros- és sörshordókat szállítottak.

Megkezdődött az infrastruktúra fejlesztése, 1888-ban gőzvasút köti össze Szentendrét és Aquincum-ot, majd a vonalat 1909–1914 között villamosították. 1930-ban macskakővel kirakott út épült a településen. 1914-ben bevezették a távbeszélőt, 1937-ben pedig bevonták a települést a budapesti egységes telefonhálózatba. A település 1930-ban villanyvilágítást is

kapott. Létrejöttek az intézményi infrastruktúra alapelemei, 1880-ban postahivatal, 1902-ben elemi népiskola, 1902-ben és 1908-ban pedig két kisdudóvó kezdte meg működését a településen. A polgárosodó településen a két világháború között élénk kulturális élet folyt, számos dalárda, kórus, zenekar énekelt-zenélt a helyi ünnepeken, bálokon. A mozi, amelynek épülete és berendezése ma is áll, 1926-ban nyitotta meg kapuit. A filmvetítések mellett vándor színtársulatok előadásainak is otthont adott, a helyi népházban pedig műkedvelő előadásokat tartottak. Számos helyi egyesület (olvasókör, ipartestület, Önkéntes Tűzoltó Testület, Levente Egyesület, sportegyesületek) is alakult és működött ebben az időszakban.

Budakalász közelmúltja

A II. világháború számottevő átalakulást hozott Budakalász életében, alapvetően megváltoztak a település demográfia, társadalmi és gazdasági viszonyai. A legfájóbb esemény a német nemzetiségűek 1946-ban végrehajtott kitelepítése volt, ennek során a helyi sváb lakosság több mint kétharmadát, 1083 főt telepítettek ki Németországba. 1946. február 22-én gördült ki a budakalászi állomásról az a vonat, amelyen 180 család hagyta el a községet. A szerelvény hat nappal később, február 28-án érkezett meg a Stuttgart mellett fekvő Waiblingenbe, ahonnan a backnang-i, schorndorf-i, ludwigsburg-i és más táborokba vitték az embereket. Többségük viszonylag gyorsan munkába állt, sokan a közeli textilüzemekben dolgoztak.

A kitelepített németek helyére az ország minden részéből érkeztek betelepülők, akik zömmel az iparosodó Budapesten találtak munkát. 1951-ben bővült a település területe, ekkor csatolták Pomáztól Budakalászhoz Szentistván-telepet. Az újabb iparosodási hullám lassanként Budakalászt is elérte, 1960-as, 1970-es években több üzem is létesült a településen. Ennek ellenére Budakalász nem számított jelentős gazdasággal bíró településnek, mindössze két textilgyár és az Óbuda Termelőszövetkezet foglalkoztatott nagyobb létszámú munkaeerőt. Emellett a nemzetközi hírű Gyógynövény Kutató Intézet jelentett még számottevő helyi munkalehetőséget.

A rendszerváltás újabb fordulatot hozott a település életében, a lakosság száma jelentősen nőtt, átalakult a gazdasági szerkezet – megszűnt a textil- és posztógyár – és fejlődött az infrastruktúra. A budapesti agglomeráció vándorlási folyamatainak köszönhetően a rendszerváltást követő években a fővárosiak betelepülése jelentős népességnövekedést eredményezett a településen. A település alvóvárosi és üdülőterületi jellege egyre inkább erősödik, nyugodt környezete és a főváros közelsége miatt egyre népszerűbb a városból kiköltözni vágyók körében, így lakosainak száma is folyamatosan növekszik. A népességnövekedés maga után vonja a belterületbe vont községrészek gyarapodását is, Budakalász napjainkra mind Pomázzal, mind Békásmegyeryrel összeépült.

Átalakult a gazdaság is, egyes cégek – köztük a két textilgyár – megszűntek vagy átalakultak, és az ingázó gyári munkások nagy része is elvesztette a munkáját. Ezzel párhuzamosan a budakalásziak jelentős része egyéni vállalkozásba kezdett vagy gazdasági társaságokat alapított; ennek köszönhetően ma kiemelkedően magas a településen a kisiparosok és vállalkozók száma. Az 1990-es évektől Budakalász a multinacionális cégek érdeklődésének középpontjába is bekerült, az M0-ás autópályát nyomvonalának kijelölése vonzóvá teheti a települést a befektetők számára. Számos bevásárlóközpont épült, és több kis- és középvállalkozás is létesült a községben. A Megyeri híd és a gyorsforgalmi út 2008 őszi átadását követően a település közlekedési és gazdasági kapcsolatai tovább javultak, ugyanakkor a lakossági gépkocsiforgalom és a közúti teherforgalom növekedése komoly környezeti és közlekedési terhelés-növekedést jelent a város számára. Nemcsak a külső közlekedési kapcsolatok fejlődtek jelentősen, de a település belső infrastrukturális hálózata is

számottevő bővülésen esett át a rendszerváltás óta. Nagyrészt kiépült a közműhálózat, és a szilárd burkolatú utak kiépítése terén is komoly előrelépést sikerült elérni. A további fejlesztések közeljövőben történő megvalósítása tovább javítja a település helyzetét, lehetőséget teremtve a további gazdasági és népességnövekedés számára. Budakalász történetével számos forrásmunka foglalkozik, ezek közül feltétlen említést érdemel Mericske Rezső Budakalász története című kéziratos műve 1965-ből, Kátai Ferenc Megszólalnak a kövek című 1994-ben megjelent könyve, a Szabó Ferenc által szerkesztett Kitelepítettek című kötet 1996-ból, a Milan Nedeljkov szerkesztette, 2003-ban kiadott Kalászi szerbek krónikája, valamint a Szabó Ferenc szerkesztette Kalászi svábok krónikásai 2006-ból. Szintén fontos kordokumentum a Wieszt Józsefné által szerkesztett Emlékek könyve (100 éves a budakalászi Állami Népisola) című kötet, amely 2002-ben jelent meg.

Környezeti adottságok

A település kialakulásában a környék természeti adottságaiból származtatható helyi energiák meghatározó szerepet játszottak. Budakalász a Pilis hegység délkeleti lábánál, a Szentendrei-Duna jobb partján fekszik. A település határa nyugat felé a Pilis 530 méter magas Nagy-Kevély csoportjáig nyúlik, keleten a Duna széles árterülete, északon Pomáz és Szentendre, délen a Berdó-hegy és a békásmegyeri mocsaras területek határolják. Belterülete a Duna feletti 102–104 méter magasan elterülő, a holocén elején akkumulálódott homokos, kavicsos I. terasz és a pleisztocén végi, 140–150 méter magasan fekvő, lösztakaróval borított II. terasz találkozásánál fekszik. Az alapkőzet erősen töredezett triász mészkő és dolomit, amelyre eocén és oligocén időszaki homokkő, édesvízi mészkő, agyag és márga települt. A mélyebb fekvésű területeket negyedidőszaki lejtőtörmelék, futóhomok, ártéri kavics, homok és agyag töltötte fel. A geológiai adottságokra kő- és kavicsbányászat települt, előbbi a római kor óta jelen van a település életében. A Duna kavicssterasza különböző kifejlődésű és vízáradó képességű homokos és kavicsos, egymást sűrűn váltogató rétegekből épül fel, a folyótól távolodva azonban a kavicsos öszlet elvékonyodik és finomabbá válik. Ezt a réteget uralkodóan löszös-iszapos-homokos kifejlődésű fedőréteg borítja. A település domborzata ennek megfelelően változatos, a Duna-teraszoktól elindulva a Pilis vonulataiban (Berdó-hegy, Ezüst-hegy, Pusztadomb) végződik.

A város vízfolyásai közül első helyen a Dunát kell megemlíteni, a folyó minden tekintetben fontos szerepet tölt be a város életében. Mindazonáltal a Duna árterülete ezen a szakaszon olyan széles, hogy az árvízmentes teraszok és magaslatok messzebb vannak a medertől, így a település nem tudott annyit profitálni a folyóból (halászat, hajózás, kereskedelem), mint például a szomszédos Szentendre. A folyamon kívül két további természetes vízfolyása van a községnek; a Majdán patak Budakalász északi részén folyik, és egyesül a településen nyugatkeleti irányban átfolyó Barát patakka. A Barát-patak a HÉV-vonaltól keletre mesterséges mederben folyik tovább, majd déli és nyugati kanyarulattal torkollik a Dunába. A patakok vízjárása egyenletes, vízhozamuk alacsony. A településen a kavicsbányászatból visszamaradt állóvizek jelentős területet foglalnak el, a bányatavak vízszintje a Duna vízjárásával összefüggésben változik. Közülük a legjelentősebb az Omszktó, amely a fürdőzők, a vízi sportok szerelmesei és a horgászok számára is kedvelt célpont. A tó nevét az 1970-es években politikai döntés eredményeként kapta Pest megye akkori testvérmegyéjéről, a szibériai Omszk területről. Növényföldrajzi tekintetben Budakalász területe a Pilisi flórajáráshoz tartozik. Az üdülőterületek bővülése miatt a korábban jellemző zárt erdőtakaró és a kaszálók nagy területen felszámolásra kerültek. A heglábak területén a cseres-tölgyesek, a magasabb régiókban a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek jellemzőek. A patakok és a Duna mellett helyenként még fellelhetők értékes éger, fűz vagy fekete nyár állományok.

A Budakalász közigazgatási területének nyugati részén lévő erdőterületek és a kőbánya a Duna-Ipoly Nemzeti Park részét képezik; a védett területen barlangok is találhatóak (Szabó József-barlang, Papp Ferenc-barlang, Zöld-barlang, Szódás-barlang). A nemzeti parkra érvényes kezelési és területrendezési terv egy 30 méteres külső védőterületet tartalmaz, amelyben csak a védelmet szolgáló műszaki létesítmény helyezhető el, illetve ezen túlmenően kijelöl egy D zónát, amelynek része az összes határoló terület, így Budakalász is. A kőbánya, illetve a bányatelek felét képező erdő védetté nyilvánítása azért történt meg, mert a bánya meddőjén a fokozottan védett gyapjas gyűszűvirág élőhelye található. A Duna-Ipoly Nemzeti Park övezetei szempontjából a település nemzeti parkhoz tartozó része a kezelt természeti övezetbe, azon kívüli része a nemzeti parki külső védőövezetbe tartozik. Országos jelentőségű természetvédelmi területté vált a Gyógynövénykutató Intézet gyógynövény bemutató kertje, génbankja, amelynek 0194/2, illetve 0214/5a,b helyrajzi számú területein kutató és oktató tevékenység is folyik. A helyi jelentőségű természetvédelmi területek közé tartozik a Duna-part menti puhafa ligeterdő feketenyár, fehérnyár és fűz állománnyal. Védett természeti területként van nyilvántartva a 0106 helyrajzi számú, döntően gyepgazdálkodással fenntartott, helyenként becserjésedett terület. A Duna közvetlen parti és hullámtéri területei az országos jelentőségű ökológiai hálózatba, míg a település egyéb ökológiai folyosói a térségi jelentőségű ökológiai hálózatba tartoznak. Emellett védett, értékes, tájképi jelentőségű platan fasor található a településhez tartozó Luppa-szigeten, amely nevét a Pomázra betelepült szerbek földesuráról, Luppa Vidorról kapta.

Gazdasági környezet

Budakalászt múltja, jelene és jövője egyaránt a fővároshoz köti; a település számára Budapest nem csak főváros, régióközpont és megyeszékhely, hanem egyúttal partner is abban a kétirányú kapcsolatban, amely a két település között évszázadok óta működik. Budapest jelentős felvevőpiaca a budakalászi agrártermékeknek és a község munkaerejének, a település pedig évtizedek óta befogadója az agglomerációba kiköltöző fővárosiak egy részének.

Napjainkban egyre inkább a települések relatív – azaz a többi lakott helyhez viszonyított – helyzete válik meghatározóvá, ebből a szempontból elsődleges fontosságú az adott település elérhetősége. Ez Budakalász esetében rendkívül kedvezőként értékelhető, hiszen – mint a főváros határában fekvő település – Magyarország centrális közlekedési hálózatában központi helyet foglal el. Budapest közelségének jótékony hatása a közlekedési kapcsolatokban is megmutatkozik. A település határán áthalad a 11. számú főút, illetve érinti a térség főúthálózatának legjelentősebb fejlesztése, az M0-ás autópályát is. Az M0-ás északi szektorjának és a Megyeri hídnak az átadására 2008 őszén került sor. A településnek a szomszédos Pomázzal, illetve Ürömmel is közvetlen közúti kapcsolata van. Budakalász központjának átmenő forgalom alóli tehermentesítése érdekében elkészült az északnyugati elkerülő út nyomvonalterve is. Kedvező a település nem közúti kapcsolatrendszere is, ebben kitüntetett helyen szerepel a HÉV szentendrei vonala. A városban a HÉV három megállóhellyel rendelkezik, ami jó kapcsolatot jelent mind a főváros, mind Szentendre, illetve távolabbi viszonylatban a Dunakanyar felé. A településhez tartozó Luppa-sziget kapcsolatát biztosító átkelés a jelenlegi helyén továbbra is megmarad, a Szentendrei-Duna azonban a budakalászi part és a sziget közötti folyószakaszon csak korlátozottan alkalmas hosszirányú hajóközlekedésre.

Budakalász kedvező demográfiai és foglalkoztatási adatai azt mutatják, hogy az agglomeráció többi településéhez hasonlóan igen vonzó lakóhely. A Budapestről kiköltözők elsősorban a főváros környéki településekben telepedtek le és munkahelyüket megtartva naponta ingáznak.

Az agglomerálódási folyamat fő nyertesei a közeli és jól megközelíthető települések, közöttük is előkelő helyen szerepel Budakalász. A településre történő bevándorlás különösen a rendszerváltás után vett újra nagy lendületet, 1990 óta község népességszáma több mint 2000 fővel növekedett, és mára meghaladta a 10 000 főt. A kitelepülés napjainkban is folyamatos, és bár üteme az utóbbi néhány évben valamelyest lassult, jelenleg is számottevő. A betelepülők jelentősen befolyásolják a lakosság korstruktúráját, a kedvezőbb összetétel várhatóan a természetes szaporodás értékét is javítani fogja. A település korstruktúrája fiatalosnak mondható, a 0–14 közötti korcsoport a népesség 17%-át képviseli. A népesség demográfiai szerkezetéhez és korstruktúrájához, illetve a gazdasági környezethez igazodik a foglalkozási szerkezet is. A lakosság aktivitása az országos átlagnál valamelyest magasabb (41,9%), a 2% körül ingadozó munkanélküliségi ráta pedig kifejezetten alacsony, messze az országos szint alatti, de a megye vagy a kistérség mutatójánál is kedvezőbb. A lakosság foglalkozási szerkezete urbanus, 2001-ben az aktív keresők 72,9%-a a szolgáltatásokban, 25,4%-a az iparban és 1,7%-a a mezőgazdaságban talált munkát. A helyi aktív népesség 65,7%-a nem a lakóhelyén dolgozott, a fő ingázási célpont Budapest volt. A helyben dolgozó népességet a közintézmények és a kiemelkedően nagy számú, 1700-at meghaladó – zömében kis- és közepes – vállalkozás foglalkoztatja.

Budakalász településképében a kertvárosi elemek a meghatározók, a település emiatt is igen keresett a betelepülni szándékozók körében. A kertvárosi jelleg különösen domináns Szentistvántelep területén, ez Budakalász legészakibb településrésze. A telepet 1951-ben népszavazás eredményeként csatolták Pomáztól Budakalászhoz. Döntően ez a családi házas övezet, de a régi 11-es út–Pomázi út területe és a hegyoldal néhány utcája is ebbe a körbe tartozik.

A település központi funkciói és lakossági szolgáltatások a legutóbbi időkig részben a centrumban, részben a fő közlekedési útvonalakhoz rendelt települtek, a nagy bevásárlóközpontok megépülése után azonban számos lakossági szolgáltató szervezet és intézmény az új létesítményekben talált otthonra.

A közműellátottság a budapesti peremkerületekhez és az agglomerációs települések zöméhez képest jóval előrébb tart. A lakások villannyal való ellátottsága lényegében teljes körű, és vezetékes vízzel való ellátás is meghaladja a 95%-ot. A lakások 75%-a van a szennyvízhálózatra kötve, amivel számos kisváros értékét meghaladja. A lakások 85%-a rákapcsolódott a földgáz-hálózatra is. A település telefonhálózata megfelelő, az Internet előfizetők száma folyamatosan emelkedik. Mindhárom mobiltelefon-szolgáltató által nyújtott szolgáltatás elérhető a településen. A hulladék elszállítását és kezelését a Saubermacher-Bicske Kft. végzi. A városban a cég 375 m² alapterületű telephellyel rendelkezik, a regionális hulladéklerakó pedig Bicskén található. A hulladékszállításba gyakorlatilag a teljes lakásállomány bevonásra került.

A település méretéhez képest a közoktatási infrastruktúra megfelelő, de – figyelembe véve a középiskolai nappali tagozatos képzés hiányát, megvizsgálva ennek létesítési lehetőségeit és számolva a település munkaerőigényével – szükséges további fejlesztése. Budakalászon jelenleg egy bölcsőde, három óvoda (két önkormányzati és egy alapítványi fenntartású), két általános iskola, egy művészeti iskola, valamint egy esti és levelező képzést folytató középiskola működik. A közoktatásban kiemelt szerepet kap a művészeti képzés, a Kalászi Alapfokú Művészeti Iskola a város művészeti életének, közösségi identitás megőrző aktivitásának elfogadott, meghatározó színhelye. Az intézmények viszonylag jól felszereltek, a működés tárgyi és infrastrukturális feltételei adottak.

A közművelődés szolgálatában áll az 1996 óta működő Faluház, amelyben helyet kapott a könyvtár is. Fenti két intézmény és a művészeti iskola 2008-ban a Budakalászi Általános Művelődési Központ megalakulásával egységes szervezetbe integrálódott, ezzel Budakalász egy komplex, többcélú közoktatási intézménnyel gazdagodott.

Az egészségügyi ellátás rendszere kiépült. Ezen kívül két gyógyszertár is található Budakalászon. Az egészségügyi ellátást kiegészítik a szociális gondoskodás intézményei, ezek közül első helyen érdemel említést a Kalászi Idősek Klubja, amely napközbeni ellátást és házi gondozást biztosít a községben élő idős emberek számára. Külön kell említést tenni a Gézengúz Alapítvány által 2004-ben létrehozott Cseppek Házáról, amely a születéskor károsult, idegrendszeri károsodást szenvedett gyermekek rehabilitációjával foglalkozik; tevékenységét Budakalász Önkormányzata anyagilag is támogatja. Budakalász területén található a Gálfi Béla Gyógyító és Rehabilitációs Kht. Pszichiátriai Szakkórházának V. számú Pszichiátriai Osztálya. Utóbbi intézmények szerepköre túlmutat Budakalász egészségügyi ellátási kötelezettségén. Az állatorvosi ellátás helyi szinten – nem önkormányzati fenntartásban, de vállalkozás szintjén – megoldott.

A város kulturális szerepe a régióban

Budakalász népességszáma a XX. század folyamán több mint ötszörösére emelkedett. A magyarországi népesedési folyamatokat az elmúlt közel három évtizedben jellemző csökkenést figyelembe véve ilyen mértékű növekedés csak olyan településre lehet jellemző, amely egyszerre képes egyre nagyobb lélekszámú lakosság részére szolgáltatni és megélhetést biztosítani. A lakosság számottevő része a fővárosból vagy más városokból költözött a településre, így tisztában van a városi életmód nyújtotta előnyökkel, részben igényli is az urbánus lakókörnyezetet, az oktatási, szolgáltatási, kulturális és kereskedelmi kínálatot.

A Kós Károly Általános Művelődési Központ, a Zeneiskola, a közoktatási intézmények, a sportcsarnok, az önkormányzat és a civil szféra által szervezett események jelentős szereppel bírnak a régió kulturális életében. A város rendezvényeire, közművelődési programjaira, fesztiválokra, sporteseményekre szép számban érkeznek vendégek a régióból is.

Budakalász tehát sok más, hasonló fejlődési pályát bejárt agglomerációs településhez viszonyítva nem csak a településkép, az intézmények vagy a helyi társadalom szempontjából rendelkezik önálló arculattal, hanem a térségi kapcsolatrendszerek szintjén is. Nem lehet Budapest egyszerű függelékeként kezelni, mert bár számos tekintetben rászorul a fővárosra, egyre több olyan szerepköre van, amelyben egyértelműen központi helyet tölt be, és ezen tényezők mentén vonzáskörzete is nagy pontossággal definiálható. Budakalász tehát a többpólusú Szentendrei kistérségben fontos szerepet tölt be, bizonyos szolgáltatásokkal a kistérség egészét lefedi, sőt más kistérségek, illetve a főváros tekintetében is erős vonzást képes kifejteni.

A település tehát jelentős térségi szereppel rendelkezik a kereskedelmi szolgáltatások, az oktatás, kultúra és erősödő szereppel az idegenforgalom terén, mindez gazdasági jellegű funkciókkal, mindenekelőtt számottevő munkahely-kínálattal egészül ki.

Budakalász tagja a Dunakanyari és Pilisi Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulásának. A társulás 2004. június 24-én alakult meg 13 település önkéntes társulásával. A társulás döntéshozó szerve a Társulási Tanács, tagjai a települések polgármesterei. 2005. december 1-jén a területfejlesztési feladatok koordinálására Kistérségi iroda alakult, amely a társulás munkaszervezeteként működik.

A társulás alapfeladatai közé tartozik a kistérséghez tartozó települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszere szervezeti kereteinek biztosítása, a Kistérségi Fejlesztési Tanács feladatainak ellátása. A térségi közszolgáltatások biztosítására, szervezésére, összehangolására, fejlesztésére az egyes települések önkormányzatainak teljesítőképességét meghaladó önkormányzati feladatokat vállalhat át. Feladata a térségi

intézményrendszer integrálására, feladatellátásának összehangolására, fejlesztésére, intézményfenntartásra vonatkozó stratégiák, fejlesztési koncepciók kidolgozása.

A szervezet további, a társulási megállapodásban rögzített térségi feladatai közé tartozik a területfejlesztéssel összefüggő feladatok összessége, a közoktatási szakmai szolgáltatás kistérségi szintű működtetése, az egészségügyi alapellátás biztosítása, a települési szilárd hulladékgyűjtés tárgyi feltételeinek biztosítása, a szilárd hulladék kezelése, települési és kistérségi hulladékgazdálkodási terv készítése, a szennyvízelvezetés és -tisztítás, a gyepmesteri feladatok kistérségi szintű ellátása, a társulás tagjai részére az önkormányzati szintű belső ellenőrzés ellátása, közbeszerzési eljárások szervezése és bonyolítása, szociális, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat működtetése, a helyi közlekedés és közútkezelés, a környezetvédelem, az ivóvízvédelem, az utak fenntartása, valamint a tűzoltóság tevékenységének megszervezése, ellátása.

A Kistérség elfogadott területfejlesztési stratégiával rendelkezik, és megkezdődött a közoktatás és a szociális ellátás intézkedési terveinek kidolgozása. A társulás célja, hogy minden egyes feladat ellátási rendszer mentén feltárja a kistérségi együttműködés lehetőségeit, és egyetértésben a települések képviselő-testületeivel, illetve összhangban a tagönkormányzatok fejlesztési terveivel egyre több ágazatban megvalósítsa a lehető leghatékonyabb működést biztosító intézményi kereteket. Fenti feladatokon kívül számos területen alakulhat ki szoros együttműködés, például a turizmusfejlesztés, az e-közigazgatási rendszer üzemeltetése, a kommunikáció, a helyi média vagy a vállalkozásfejlesztés programjaiban.

Budakalász Város Önkormányzata tagja a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének is. A szövetséget 1989-ben alapította 152 önkormányzat. Az önkormányzati szövetség megalakításának legfontosabb célja az volt, hogy segítse a települési autonómia kibontakozását, közreműködjön egy önkormányzatbarát társadalmi, gazdasági, jogi környezet létrehozásában. A szervezet alapítása óta következetesen törekszik az önkormányzati alapjogok átfogó védelmére és az önkormányzás gazdasági alapjainak megerősítésére. Eddigi tevékenysége bebizonyította, hogy lehetséges a különféle nagyságú és típusú önkormányzatok érdekeinek egységesítése, az önkormányzati szféra egészének integrálása. Az egységes álláspont kiérlelését az eltérő érdekek és vélemények ütköztetése, szakmai viták sora segíti. A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének tevékenysége közzé tartozik emellett a nemzetközi önkormányzati együttműködésekben való részvétel és a tagság nemzetközi kapcsolatainak segítése.

A közművelődés és a kultúra általános helyzete a városban

Budakalász város egész évet átölelő változatos, sokrétű és színes kulturális élettel rendelkezik. A kulturális élet meghatározó szereplői Budakalász Város Önkormányzata, a közművelődési intézmények, a közoktatási intézmények és a civil szféra szereplői (egyesületek, alapítványok, civil szervezetek).

A közművelődési élet centruma a Kós Károly Általános Művelődési Központ, amely három intézményegységet – Faluház, Könyvtár és Kalász Művészeti Iskola – foglal magában.

A kulturális események zöme az ÁMK-ban kerül megrendezésre, amely saját szervezésű eseményei mellett befogadó intézményként is működik. Mivel a város nem rendelkezik nagy tömeg befogadására alkalmas klasszikus városközponttal, szabadtéri helyszínnel, így a szabadtéri események is javarészt itt lelnek otthonra.

A város kulturális intézmények terén nem rendelkezik színházzal, filmszínházzal, kiállító tereimmel, így ezen funkciókat is az ÁMK látja el.

A közművelődésről megállapítható, hogy intézményi szinten erősen centralizált.

A közoktatási intézmények is szerepet vállalnak a város kulturális életében. Hagyományos programjaik évről évre megrendezésre kerülnek, amelyek a közoktatási intézményekben és a Kós Károly Általános Művelődési Központban zajlanak.

A civil szféra szereplői aktív és rendszeres résztvevői a város közművelődési és kulturális életének. Szerteágazó és az egész évet behálózó kulturális kínálattal rendelkeznek. Tevékenységük lefedi a művelődés, művészet, sport, turisztika, szabadidős tevékenységek és hitélet területeit. Várhatóan szerepük tovább erősödik majd, különös tekintettel az ifjúságra vonatkozólag.

Budakalász „alvó” városnak tekinthető. A közművelődési programokon, a kulturális eseményeken résztvevők köre állandó, az események többségén ugyanaz a vendégkör vesz részt. Budapest elszívó ereje érezteti hatását, különös tekintettel az ifjúságra vonatkozólag.

Budakalász kulturális életében felhasználóként és résztvevőként is jelen vannak a kistérségben élő lakosok.

A közművelődés helyi funkciói

- Hagyományápolás, honismereti mozgalom, a helyi értékek védelme.
- Zenei- és néptánc kultúra, hagyományörző és értékteremtő együttesek működtetése és fejlesztése.
- A kulturális egyenlőtlenségek csökkentése, a társadalmi esély teremtés és a humántőke bővítésének ösztönzése.
- A korosztályok és rétegek, civil szerveződések művelődési igényeinek kielégítése.
- Művészeti alkotó és befogadó tevékenység.
- Ismeretszerző, közösségteremtő- és szolgáló lehetőség.
- Közéleti-, kulturális információtovábbító-, rekreációs-, szórakoztató- és egyéb szolgáltató tevékenység.
- A nemzetiségi kultúra ápolása, hagyományápolás.
- Írott és elektronikus kulturális értékek gyűjtése, megőrzése, átadása.

A közművelődés szinterei

Kós Károly Általános Művelődési Központ

Budakalász művészeti és művelődési életének szervezője, tényleges középpontja a 2008. július 1-jén létrehozott és 2008. december 15-én elnevezett Kós Károly Általános Művelődési Központ. Elődjének, a Faluháznak megalakulása az 1990-es évek közepére datálható, 1996 augusztusában avatták fel a Turi Attila Ybl-díjas építész által tervezett épületet, a település Faluházát. A község főépítésze a tervezésnél a természetes anyagok alkalmazására törekedett, és a gyökerekhez, a tradíciókhoz való kötődést hangsúlyozva az épület falaiba beépítette a lakosság által adományozott régi budakalászi köveket, címeres téglákat. Ily módon a Faluház már építészeti megfogalmazásában is az időbeni és értékbeli folytonosságot képviseli. Az épület 1600 m²-es alapterületén hét, különféle rendezvényekre alkalmas helyiség és az ezekhez kapcsolódó ellátó terek, társalgók, könyvtár és kávéház található. Az intézmény egy térbe szervezte a településen szétszórtan működő kulturális csoportokat, közösségeket, itt kapott helyet a könyvtár, majd 1997-től az újonnan létesült művészeti iskola is. Utóbbi 2001-ben önállósult, majd két évvel később a Faluház szomszédságában felépített új épületbe költözött.

A Faluházban tartja próbáit a nemzetközi hírű Lenvirág Gyermektáncegyüttes, amelyben óvodás kortól középiskolás korig tanulják a gyerekek a magyar és nemzetiségi néptáncot és néphagyományokat. Ugyancsak itt próbál a Kalász Táncegyüttes, valamint a 2002-ben

alakult, sváb hagyományokat felelevenítő Sonnenblumen Német Nemzetiségi Táncegyüttes. A Faluházban működik a Lustige Schwaben Énekkar és a Kamp János Kapelle fúvószenekar is. A bálteremben zajlanak a lakodalmak, bálók, falufórumok, konferenciák, a díszteremben a házasságkötések, az intézmény kertjében pedig ünnepi műsorok megrendezésére kerülhet sor. Az épület biztosít helyet a település hivatalos és civil szervezetei, egyesületei, klubjai által szervezett rendezvények lebonyolítására is. Természetesen a Faluházban zajlanak a művelődési ház rendezvényei, itt működnek tanfolyamai és klubjai. Az udvari sportpályákat a város különböző sportszakosztályai és a sportot, testedzést kedvelő, mozogni vágyó lakosok egyaránt használják.

A 2008 júliusában történt szervezeti átalakulással, a Faluház, a könyvtár és a művészeti iskola kapcsolatának szorosabbra fűzésével létrejött a Budakalászi Általános Művelődési Központ, amely 2008. december 15-én nagyszabású, színvonalas ünnepség keretében felvette Kós Károly nevét. A művelődési központ továbbra is ellátja korábbi feladatait, tevékenységét azonban jobban összehangolja a művészeti iskolával. Az oktatási intézmények oktatási-nevelési programjának segítése érdekében tartalmi és szervezeti keretek tekintetében is együttműködik a város oktatási intézményeivel.

A könyvtár közel fél évszázados múltra tekinthet vissza, az első könyvet 1962-ben vették állományba. Ekkor csupán egy könyvtárossal működött az intézmény, az akkori tanácsháza épületében. Személyi bővülésre viszonylag sokat kellett várni, két főfoglalkozású könyvtárost csak 1988-tól sikerült alkalmazni. Négyeszeri költöztetést követően az intézmény 1996-ban került mai helyére a Faluházzal közös épületben, 160 m²-es alapterületen. Az önkormányzat által fenntartott könyvtár elsődleges feladata szerint mindig is közkönyvtár működtetése volt, amely az egész lakosság számára nyújt alapvető közművelődési szolgáltatást. Az intézmény elkülönített gyermekkönyvtári egységgel rendelkezik és két számítógépen lehetőség van az internet használatára is. Könyvállománya közel 20 000 kötetből áll, a kikölcsönzött kötetek száma éves átlagban meghaladja a 9000 darabot. A könyvtár mellett a Kalász Suli Általános Iskola rendelkezik nagyobb könyvtárral, ennek állománya megközelíti a 11 500 kötetet.

Budakalász közoktatási intézményei

Nyitnikék Óvoda

Az óvoda több mint száz esztendő múltra tekinthet vissza, 1905-ben alapította a pomázi járásbíróház. Ekkor egy gyermekcsoporttal az elemi iskola udvarában lévő épületben működött. Néhány évvel később az óvoda a Vasút sor 7. számú épületbe költözött át, ahol már két csoportban fogadta a gyermekeket. Az 1960-as évekig az intézmény gyakorlatilag ebben a formában működött, akkor a növekvő gyerekszámra való tekintettel a mai Polgármesteri Hivatal egyik akkori épületében további két csoport kialakítására került sor. Az 1990-es évek elején innen költözött át az óvoda a ma is működő Pomázi úti kis épületbe, amely jobban megfelelt a működéséhez szükséges feltételeknek. Ebben az időben a gyermeklétszám növekedése miatt egy újabb csoporttal kellett bővíteni a Vasút sori intézményrészt is, így az 1990-es évek második felében az akkor már Nyitnikék Óvoda nevet viselő intézmény két épületben öt csoportban fogadta a gyermekeket.

1999-ben Budakalász képviselő-testülete úgy döntött, hogy új óvodát épít a kicsinek az elavult Vasút sori épület helyett, az óvodát a Pomázi úti kis építmény mellett már meglévő ház átépítésével alakították ki. A korszerű, három csoportos óvoda létrehozása férőhelybővítéssel, és egyben a Vasút sori épület működésének megszűnésével is járt. Az ezredfordulót követően a beköltözők számának emelkedésével folyamatosan nőtt az óvodáskorú gyermekek száma is, ezért 2002-ben szükségessé vált a Vasút sori épület újraindítása. Az épület részleges felújításával, átalakításával két csoport létesítésére került sor.

2010-ben nyílt meg az óvoda új tagintézménye a Szalonka utcában.

Az óvoda fenntartója a helyi önkormányzat, a működés finanszírozását a fenntartó által biztosított költségvetés fedezi. Az intézmény adaptált tevékenységközpontú nevelési program szerint működik, amelyben kiemelt szerepet kap a kommunikáció, a kooperáció, illetve a környezeti nevelés. Az óvoda programját a pedagógiai szakértő kiválóan minősítette. A csoportszobák mindhárom épületben esztétikusak, természetes anyagú bútorokkal, játékokkal felszereltek, az udvarokon biztonságos környezetben korszerű fajták várják a gyermekeket.

Az óvoda az eredményes nevelés érdekében hatékony kapcsolatot alakított ki a gyermekek szüleivel, a hagyományos óvodai ünnepek mellett minden évben több családi programot is szervez. Az óvoda saját erőből, illetve szülői segítséggel saját honlapot is üzemeltet. Az óvoda szoros kapcsolatokat ápol a bölcsődével, a másik óvodával, az iskolákkal és a község közművelődési intézményeivel is.

Telepi Óvoda

Az intézmény 1976 szeptemberében nyitotta meg kapuit IV. számú óvoda néven, az új építésű emeletes épületben hat csoport működött. Az első időben szervezetileg az általános iskolához tartozott, majd az 1980-as évektől önálló intézményként működik. A gyermeklétszám emelkedése szükségessé tette az óvoda átalakítását, 1986-ban helyiségek összevonásával hét csoportot alakítottak ki az épületben. 1990-ben a megnövekedett feladatok ellátására óvodatitkárt alkalmazott az intézmény, és a gyermekek beszédhibáinak javítása és a sikeres iskolakezdés érdekében logopédusi státuszt is kapott. A beköltözések eredményeként növekvő népesség a gyermekszám emelkedését is maga után vonta, ezért 2008-ban a túljelentkezések miatt újabb csoporttal bővült az óvoda.

Az óvoda tágas, világos csoportszobákkal, gyermeköltözőkkel, mosdókkal, 100 m² alapterületű tornaszobával és hatalmas udvarral rendelkezik. Minden csoportszobában megtalálhatók a gyermekek életkorának, képességeinek megfelelő játékeszközök. Az óvodások testi edzésének, egészséges életmódjának alakítását a füves és aszfaltozott udvarrész is segíti, az udvaron elhelyezett játszóeszközök változatos mozgás- és játéklehetőséget kínálnak.

Az óvoda fenntartója a helyi önkormányzat, az intézmény működését a fenntartó által biztosított költségvetés teszi lehetővé. Az intézmény helyi óvodai nevelési programmal rendelkezik, amelynek keretében a személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik a gyermekek különböző fejlődési ütemének figyelembevételével. A nevelés célja, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez viszonyítva optimálisan fejlődjön, és alkalmassá váljon arra, hogy iskolai tanulmányait megkezdje. Az intézmény különös gondot fordít a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására és a differenciált foglalkoztatásra. Az óvoda harmonikus, közvetlen kapcsolat kialakítására törekszik a szülőkkel, amelynek alappillére a kölcsönös bizalom, segítségnyújtás, információ- és tapasztalatcsere. Az óvoda számít a szülők aktív részvételére a különböző rendezvényeken, programokon is. Az óvoda szorosan együttműködik a helyi oktatási és közművelődési intézményekkel is.

Csodabogár Óvoda és Bölcsőde

A Csodabogár Óvoda 2003 májusában kezdte meg működését családi napközit működtető formában. Az alapítók célja olyan óvoda kialakítása volt, ahol minden gyermek személyiségének, személyes igényének megfelelő ellátásban, fejlesztésben, nevelésben részesülhet. A lehetőségek maximális kihasználásának biztosítása érdekében az óvoda működtetésével párhuzamosan létrehozták a Csodabogár Közoktatási Alapítványt, és megkezdtek az alapítvány által működtetendő Csodabogár Óvoda kialakítására és

engedélyeztetésére irányuló eljárást. 2003 második felében saját erőből elkészült az intézmény működtetéséhez megfelelőnek vélt helyiség. Az óvoda 2004. január óta végleges formájában működik, kialakítása, működtetése megfelel a jelenleg hatályos törvényi feltételeknek és egyéb előírásoknak.

A magánóvodaként működő intézmény saját szakmai program alapján dolgozik, nevelési alapelve az egyéni képességekhez mért differenciált személyiségfejlesztés biztosítása. Az óvoda dolgozói a gyerekek személyiségének megfelelő gondozás, nevelés biztosítását, a szeretetteljes, vidám és felszabadult légkör megteremtését tartják a legfontosabb feladatnak. A gyermekek nevelését hangulatos csoportszobák, fejlesztőszoba, tágas öltözők, nagy fürdőszobák, melegítő konyha és hatalmas kert segítik.

Kalász Suli Általános Iskola

A Kalász Suli elődje 1902-ben jött létre, 1903 őszén már fogadta a diákokat a településen. A város nemzetiségi lakosságának köszönhetően német, illetve szerb nyelvű iskola már működött Budakalászon, ezért az új intézmény létesítése kapcsán magyar tanítási nyelvű iskola szervezését szorgalmazták. Az iskolát a pomázi járás főszolgabírája alapította, az iskola neve Állami Elemi Népiskola volt. A legrégebbi rendelkezésre álló anyakönyv tanúsága szerint az 1923–24-es tanévben 252 tanulója volt az iskolának, a diákok. hat évfolyamon, évfolyamonként egy-egy osztályban tanultak. A négy elemi elvégzése után a tanulókat általános ismételő osztályokba osztották szét. A gyermekek hittanoktatásban is részesültek, a katolikus és görögkeleti hittanoktatás helyben volt, az evangélikus Csillaghegyen, a református és izraelita hitoktatásra a tanulók Pomázra jártak át. A tanulók létszáma az 1930-as években 270 fő körül mozgott. Mivel a községben működő textilgyárak sok munkást foglalkoztattak, az iskola tanoncok képzését is vállalta; számuk évente átlagosan 20 fő körüli volt. A tanoncoktatás az 1945. évi iskolareformot követően szűnt meg. 1939 elején szétválasztották a tanulókat, az „a” osztályosok továbbra is csak magyarul, a „b” osztályosok magyarul és németül tanultak. Osztálytermek, tanerő és tanulók hiányában párhuzamos osztályok létesültek. Az iskola hatosztályos elemi iskolaként az 1941–42-es tanévig működött, akkor indult az első hetedik osztály. Ebben az évben volt a legmagasabb a tanulólétszám (347 fő), ekkor már évfolyamonként párhuzamos osztályokban folyt a tanítás.

A II. világháború alatt egy ideig szünetelt a tanítás, de néhány hónapos szünet után ismét megindulhatott az oktatás. Az 1945–46-os tanév szomorú eseménye volt a német nemzetiségű lakosok erőszakos kitelepítése, az iskola 336 tanulójából 137 kisgyermek kényszerült elhagyni szülőfaluját, hazáját, iskolatársait. A háborút követően gyors növekedésnek indult a település lakosság száma, ezáltal a gyermekszám is fokozatosan emelkedett, 1950-ben 481, 1960-ban már 638 tanulója volt az iskolának. A tanulólétszám állandó növekedésével az iskola Budai úti épülete szűkössé vált, bővítésre az 1950-es évek végén került sor. Ekkor az óvoda épülete tanteremmé alakult, a Népház tornateremként funkcionált és épült négy új tanterem is. A Pomázi úton központi napközi otthon működött, ennek helyiségeiben délelőtt tanítás folyt. 1960-as években csökkent az iskola tanulóinak száma, az 1970. évi adatok szerint 560 gyermek járt az intézménybe. Az 1970-es években a demográfiai folyamatokkal összefüggésben jelentősen nőtt a tanulók létszáma, 1980-ban közel 800 diák járt az iskolába, amelynek részét képezte a szentistvántelepi tagiskola is. A növekvő diáklétszám szükségessé tette a pedagógusok számának növelését, az 1970-es években számos fiatal pályakezdő szakember és tapasztalt szaktanácsadó, szakfelügyelő került az iskola tantestületébe. Az 1978–1986 közötti időszakban az iskola több tantárgyból is szaktárgyi kísérletben vett részt, a pedagógusok tankönyveket véleményeztek és próbálták ki környezetismeretből, biológiából, orosz, rajz és történelem tantárgyakból. Több évig működött az intézményben a rajztagozatos osztály és a vele párhuzamos kontroll osztály, az országban összesen 15 helyen volt hasonló tagozat. Az oktatás színvonalának elismerését jelentette, hogy az iskola bázisiskolaként

módszertani központja volt a járási matematika- és fizikaoktatásnak, valamint az iskolakönyvtáraknak. 1983-ban megindult a nemzetiségi német nyelvoktatás is az intézményben.

A gyermekek számának emelkedése elkerülhetetlenné tette az intézmény bővítését, 1977-ben négy új tantermet adtak át, és megtörtént az iskola Vasút sori épületének alapkövetétele. A bővítés 1979-ben fejeződött be az iskola Vasút sori frontján, ennek keretében nyolc új tanterem épült. Az 1980-as évek második felében a szentistvántelepi lakosokban felébredt az igény az önálló nyolc évfolyamos iskolára, ez az igény 1991-ben teljesült, amikor a budakalászi iskolából önálló intézményként kivált a szentistvántelepi kibővített iskola. A rendszerváltozás óta számos változás zajlott az iskolában; az 1989–90-es tanévtől megszűnt az orosz nyelv kötelező oktatása, helyette az angol nyelvet választhattak a tanulók. 1991-től az iskola kiemelt figyelmet fordított a képesség-fejlesztésre, tehetséggondozásra, a lemaradó tanulók felzárkóztatására. 1998-tól a bevezetett változtatások, újítások pedagógiai rendszerbe foglalva az iskola helyi tantervében és pedagógiai programjában öltöttek testet. A tanulók számára az iskola évente házi versenyeket rendez, és a diákok az országos és megyei versenyeken is sikerrel szerepelnek. A nevelési célok között fontos szerepet kap a tanulók testi és lelki egészségének megóvása, karbantartása, előbbi segíti a testnevelés órákon kívül a gyógytestnevelés bevezetése és sportfoglalkozások szervezése is. A katolikus és református hittanoktatás szintén helyet kap az iskolában. Az 1992 februárjában bejegyzésre került Kalászi Iskoláért Alapítvány anyagilag számottevően támogatja az iskolát, jelentősen hozzájárult többek között a minden igényt kielégítő, modern informatika tanterem felszereléséhez.

Az iskola évfolyamonként két párhuzamos osztállyal működik. Az első osztálytól kezdve lehetőség van a német nyelv csoportbontásban történő tanulására, ez a negyedik osztálytól angol nyelvvel egészíthető ki. A német nemzetiségi nyelvoktatást a külföldi testvériskolákkal (Wilhelmsburg, Kahl am Main) való kapcsolattartás is segíti. Az iskola biztosítja a szerb nemzetiségű diákok anyanyelvi oktatását is. Az iskola a címerében és zászlóján látható három szál tavaszi hérics a három nemzetiséget (magyar, német, szerb) jelképezi. A gyerekek testi fejlődésének elősegítése érdekében a negyedik osztálytól emelt óraszámúban történik a testnevelés tantárgy oktatása is. Az iskolai alapképzést számos szakkör egészíti ki, a diákok érdeklődési körüknek megfelelően különböző irodalmi, nyelvi, művészet és matematikai-informatikai szakkörökön vehetnek részt. Az elmúlt tíz év átlagában a továbbtanuló diákok 70%-a jelentkezett és nyert felvételt gimnáziumba vagy szakközépiskolába, 30%-a pedig szakmunkásképzőbe.

Szentistvántelepi Általános Iskola

A Szentistvántelepi Általános Iskola elődje 1926-ban épült, épületében egy tanterem volt, emellett tanítói szolgálati lakást is kialakítottak. Az iskola első tanítója Petykó Gyula volt, aki hosszú évtizedekig tanított Szentistvántelepen. A háborúig hatosztályos elemi képzés folyt az iskolában, ennek befejezése után a gyerekek a szentendrei vagy a fővárosi polgári iskolában, illetve gimnáziumokban tanulhattak tovább. 1945 után a nyolcosztályos képzésre való áttérés Szentistvántelepen is éreztette hatását, az iskola a négyosztályos alsó tagozattal működött tovább. 1951-ben jelentős változás történt az intézmény életében, ekkor csatolták Budakalászhoz a szentistvántelepi településrészt, és az iskola a budakalászi általános iskola tagintézményeként folytatta munkáját. Továbbra is csak az alsó tagozat működött az épületben, azt kijárva a diákok átkerültek a nagyiskolába és ott külön osztályt alkottak. Az 1970-es évek elején született országos rendelet szerint az osztatlan oktatást meg kellett szüntetni, ezért Szentistvántelepen is igyekeztek megteremteni a korosztályok szerint osztályokra bontott tanulás feltételeit. A gyerekek száma magas volt, viszont nem állt rendelkezésre megfelelő számú tanterem, ezért gyakran előfordult, hogy a telepi gyerekek a

település különböző pontjain kaptak bebocsátást, hogy iskolába járhassanak. 1978-ban négy tágas osztályteremmel bővült az iskola, így egy időre vége szakadt a vándorlásnak és szétszórtságnak. A gyereklétszám folyamatosan növekedett, ezért szükség volt a váltott műszakos (délelőtti és délutáni) tanítási rendre is. Az 1980-as évek elején egyre több pedagógust kellett alkalmazni, ekkor került ide a mai tantestület tagjainak egy része.

A rendszerváltás jelentős fordulatot hozott az intézmény életében, a telepi lakosok körében egyre nagyobb igény mutatkozott egy önálló iskola létrehozására a településrészen. A Szentistvántelepi Általános Iskola függetlenedése 1991 szeptemberében valósult meg, ekkortól működik önálló pedagógiai intézményként. A növekvő gyermeklétszám miatt egyre szűkösebbé vált a hely az iskolában, ezért elkerülhetetlenné vált annak bővítése. Új tantermek létesültek és megkezdődött a tornaszoba kialakítása, építése is. Szülői kezdeményezésre 1991 óta működik a Szentistvántelepi Iskoláért Alapítvány is, amely jelentős segítséget nyújt az iskola működéséhez. A településen a gyermeklétszám fokozatosan növekszik, a fenntartói és szülői igények, elvárások emelkedésével szükségszerűvé válik az intézmény tartalmi megújulása, az intézmény épületének felújítása.

Már az első osztályosok számára választható az idegen nyelv tanulása a délutáni szakköri órák foglalkozások keretén belül, amely megalapozza a negyedik osztályban kezdődő, tanrend szerinti angol és német nyelvoktatást. Az iskola napközis ellátást, logopédiai foglalkozásokat, az első osztályosok számára ingyenes úszásoktatást, délutáni sportfoglalkozásokat és egyéni fejlesztési lehetőségeket biztosít a gyerekeknek. Az alsó tagozatosok életét emellett délutáni szakkörök színesítik, a felsősök számára pedig matematikából és testnevelésből kínál az iskola emelt óraszámú foglalkozásokat. Az intézménynek testvériskolai kapcsolata van a lövétei Székely Mózes Általános Iskolával.

Az iskola vonzereje elsősorban családi légkörében, gyerekközpontúságában, toleráns bánásmódjában rejlik. A legkülönbözőbb tanulási és fizikai hátránnyal küzdők illeszkedtek be és találtak magukra, így látássérült, nagyothalló, mozgáskorlátozott, hiperaktív és súlyos diszlexiás gyermekek. A diákok képzése magas szinten történik, ehhez mind az anyagi, mind a személyi és infrastrukturális feltételek rendelkezésre állnak. Egyes tantárgyakból emelt szintű képzésre is lehetőség nyílik, a különböző szakkörök pedig a gyermekek szélesebb körű ismeretszerzése mellett a művészeti képzést is szolgálják. Az iskolai tanulói hosszú évek óta sikerrel vesznek részt a különböző megyei és országos tanulmányi és sportversenyeken is. A diákok kivétel nélkül továbbtanulnak, 80–90%-uk gimnáziumban vagy szakközépiskolában folytatja tanulmányait.

A budakalászi iskolák teljes tanulólétszáma az utóbbi néhány évben kisebb-nagyobb mértékű csökkenést mutat. Ez nagyrészt azzal magyarázható, hogy a diákok egy része, a megfelelő évfolyamok tekintetében átlagosan mintegy 30%-a nem a településen járja végig az általános iskolát, hanem hat, illetve nyolcosztályos gimnáziumok keretei között végzi el a felső tagozat megfelelő évfolyamait. A folyamat egyelőre nem öltött drasztikus méreteket, a helyi általános iskolák híre, oktatási színvonala és speciális képzései nemcsak a budakalászi diákokat vonzza nagy számban, de a környező településekről is járnak át tanulók a városba. A hat- és nyolcosztályos gimnáziumok elszívó hatása mérsékelhető lenne azáltal, ha sikerülne megteremteni nappali tagozaton is a középfokú oktatás feltételeit Budakalászon.

Kalász Művészeti Iskola

A budakalászi intézményes zeneoktatást a szentendrei Vujicsics Tihamér Zeneiskola Budakalászi Tagozatának 1975-ben történt létrehozása indította el, a településen élő gyerekek ettől kezdve e keretek között tanulhattak zenét. Az 1990-es években a község lakói részéről egyre inkább felmerült annak az igénye, hogy a gyerekek a településen belül külön művészeti, elsősorban zenei oktatásban részesüljenek. 1997-re sikerült ennek anyagi és tárgyi feltételeit megteremteni, oly módon, hogy a Faluház részeként létrejöhett a Kalász Alapfokú

Művészeti Iskola. Az 1997–98-as tanévben a már meglévő zongora és fafúvós oktatás mellett további tanszakokkal bővült az intézmény kínálata, megindult a gitár, a rézfúvós hangszerek, a harmonika, a népi hangszerek és a népdaléneklés oktatása is. A tanszaki bővítés során az intézmény a helyi igények felmérésén és kielégítésén túlmenően fokozott figyelmet fordított a regionális, sőt országos hatókörben is érvényesülő feladatok ellátására. Utóbbi viszonylatokban hiánypótló tanszakként jelennek meg a magyar és nemzetiségi hagyományt egyaránt átörökítő tambura, népi harmonika, rézfúvós és népdaléneklés, illetve a klasszikus zene területén a magánének és a kamarazenei tanszakok.

Az új képzések indulásával a létszám is gyarapodott, az iskola a település művészeti életének, közösségi identitást megőrző aktivitásának elfogadott, meghatározó műhelyévé vált. A bővülés szervezeti változásokhoz is vezetett, az iskola a 2001–02-es tanévet már önálló intézményként kezdte. Ezt a működési keretek változása követte, a 2003–04-es tanév kezdetén – az önkormányzat áldozatvállalásának, önerős beruházásának köszönhetően – az iskola birtokba vehette új, organikus stílusú, kifejezetten a művészetoktatás sajátos igényeit kiszolgáló, újonnan épített, önálló épületét. A 2008–09-es tanévtől az iskola a 2008. december 15-től Kós Károly nevét viselő, 2008 júliusában létrehozott Általános Művelődési Központ többcélú közoktatási intézmény egységeként folytatja működését, kihasználva a három szakmailag önálló intézményegység (művelődési ház, könyvtár, művészeti iskola) együttműködésében rejlő további fejlődési lehetőségeket.

Az induláskor megfogalmazott célok ma is helytállóak, túlnyomó részük az elmúlt tizenégy évben teljesült és további tervek kiindulópontjául is szolgálnak, amelyek a klasszikus és népzene, valamint az egyházi zene régióban való megjelenését célozzák. Az iskola országosan is egyedülálló pedagógiai kísérlet színtere, ez az intézménnyel szoros kapcsolatban álló zenei szakképző intézmények, a váci Pikéthy Tibor konzervatórium, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem számára is kitörési pontot jelent. Az iskola a 2007. évi szakmai minősítő eljárás eredményeként – zeneművészeti ágban, klasszikus zenei és népzenei területen – elnyerte a Kiválóra Minősített Alapfokú Művészetoktatási Intézmény címet.

Az intézmény kilenc korszerű, jól felszerelt tanteremmel rendelkezik, hangszer- és eszközellátottsága kitűnő. Az iskolai munkát kiváló technikai színvonalú hangstúdió is segíti. Pedagógiai feladatainak megvalósítását szülői szervezet és diákönkormányzat, valamint a 2002-ben létrehozott Kalász Művészeti, Nevelési Alapítvány segíti. Az iskola alaptevékenységen túlmutató tevékenységei közül kiemelkedik az országos népzenei verseny több megyét érintő válogatóinak megszervezése és megrendezése. Az iskola jelenleg a Kós Károly Általános Művelődési Központ intézményegységeként működik, fenntartója a város önkormányzata. Az iskola munkaterve a művelődési központ összmunkatervének szakmailag független részét képezi, amelynek kialakításában a tanszakok és a nevelőtestület meghatározó aktivitással vesznek részt.

Az intézmény vonzása nem csak helyi, kiterjed többek között Budapestre, Pomázra, Csobánkára, Szentendrére, Vácra, Ürömpre és Pilisborosjenőre. Az iskola növendékei rendszeresen vesznek részt művészeti alkotótáborok munkájában, és a területi és országos tanulmányi versenyeken is kiváló eredményeket érnek el. Az iskola nagy hangsúlyt fektet a kamarazenei és a zenekari munkára, ennek szellemében számos együttes működik az intézményben (fúvószenekar, tamburazenekar, gitárzenekar, énekkar, népdalkör, kamaraének).

Budakalász Gimnázium

A Budakalász Gimnáziumot két magánszemély alapította 1996-ban, közoktatási megállapodást kötve a Pest Megyei Önkormányzattal felnőtt középiskolai oktatására. Az intézmény a település önkormányzatával kötött szerződés értelmében a Kalász Suli hat

tantermében végzi tevékenységét. Az intézmény fenntartója a Sziltop Kht., amely beszámoltatási kötelezettséggel él a gimnáziummal szemben. A gimnázium igazgatója minden évben tájékoztatja Budakalász Város Önkormányzatát és az Oktatási Bizottságot a két intézmény együttműködéséről. A Sziltop Kht. által üzemeltetett esti és levelező tagozatos iskolák országos hálózatának irányítását szintén Budakalászon végzik.

Az iskolában tíz éve folyik érettségi vizsgáztatás, a vizsgára bocsátott tanulók száma évente 60–70 fő. Az érettségizettek negyede tovább folytatja tanulmányait valamelyik felsőoktatási intézmény hallgatójaként.

A Budakalász Gimnáziumnak a diákok körében nagyon jó híre van. Nem csak azért, mert ez a képzési forma esélyt teremt az érettségi megszerzésére és a továbbtanulásra azok számára, akik valamilyen oknál fogva nem vehettek részt a nappali tagozatos oktatásban, de azért is, mert a magasan képzett tanárok olyan szemléletet honosítottak meg az intézményben, amely az egyén érdekeit nézve, képességeiket maximálisan kihasználva segíti a tanulókat abban, hogy az általuk kitűzött célt elérjék.

Oktatási, Kulturális és Sportbizottság

Budakalász Város Önkormányzat Oktatási, Kulturális és Sport Bizottságának 30/2011. (II.22.) határozata szabályozza az Oktatási, Kulturális és Sport Bizottság ügyrendjét.

A Bizottság feladat- és hatáskörét az Oktatási, Kulturális és Sport Bizottság (OKSB) feladat- és hatáskörét a Képviselő-testület Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 2/2011.(I.28.) önkormányzati rendelete határozza meg és annak megfelelő melléklete tartalmazza.

A bizottság elnökét, tagjait, a Képviselő-testület erre vonatkozó határozatában állapítja meg. A bizottság tagjainak névsorát a Képviselő-testület Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló rendeletének 2. függeléke tartalmazza.

A bizottság feladatai:

- Ellenőrzi az oktatásüggyel kapcsolatos önkormányzati döntések végrehajtását.
- Ellenőrizheti az óvodák, az alapfokú iskolák, a Kós Károly Általános Művelődési Központ gazdálkodását, működését.
- Ellenőrzi és koordinálja az Önkormányzat által fenntartott és működtetett nevelési-oktatási intézmények, valamint a szakszolgálati és a szolgáltató szakmai intézmény tevékenységét, véleményezi ezen az intézmények vezetői állására benyújtott pályázatokat.
- Véleményezi a település oktatásfejlesztési koncepcióját (az önkormányzati feladat-ellátási, intézményhálózat-működtetési és -fejlesztési tervet), valamint az önkormányzati minőségirányítási programot.
- Részt vesz az iskoláztatással kapcsolatos feladatok ellátásában közreműködő szervekkel kötendő együttműködési megállapodások előkészítésében.

- Javaslatot tesz a nevelési-oktatási, valamint szakszolgálati és szolgáltató intézmények alapítására, átszervezésére, megszüntetésére, illetve alapító okiratának módosítására.
- Javaslatot tesz tanulmányi ösztöndíjak létesítésére.
- Feladatkörében javaslatot tesz kitüntetés adományozására a beérkezett kezdeményezések, illetve saját elhatározása alapján.
- Feladatkörében javaslatot tesz külföldi szakmai utak anyagi támogatására.
- Közreműködik az oktatással összefüggő nemzetközi rendezvények helyi megszervezésében és lebonyolításában.
- Figyelemmel kíséri a településen a nemzeti és idegennyelv-oktatást.
- Figyelemmel kíséri a gyermek- és diákjogok érvényesülését a településen.
- Állást foglal a közművelődési intézmények névváltoztatásával kapcsolatban.
- Véleményt nyilvánít és javaslatot tesz az Önkormányzat közigazgatási területén elhelyezésre kerülő képzőművészeti alkotásokkal kapcsolatban, közreműködik emlékművek állításának előkészítésében.
- Véleményezi és javasolja művészeti alkotás, emléktábla nem önkormányzati épületen történő elhelyezését.
- Véleményezi, javasolja és engedélyezi önkormányzati tulajdonú épületen képzőművészeti alkotások és emléktáblák elhelyezését.
- Javaslatot tesz képzőművészeti események, kiállítások támogatására.
- Javaslatot tesz közművelődési és művészeti célú pályázatok meghirdetésére.
- Javaslatot tesz a kulturális ágazatot érintő pénzügyi költségvetésre.
- Kezdeményezi az Önkormányzat által nyújtott kulturális céltámogatások felhasználásának ellenőrzését.
- Véleményezi a helyi tömegtájékoztatással kapcsolatos döntéseket, véleményezi és előkészíti a helyi médiával kapcsolatos pénzügyi döntéseket, figyelemmel kíséri működésüket.
- Véleményezi és javaslatot tesz önkormányzati kiadványok megjelentetésére.
- Véleményezi és javaslatot tesz utcanevek megváltoztatására, közterületek elnevezésére.

- Véleményezi a testvérvárosi kapcsolatok keretén belüli kulturális tevékenységet, javaslatot tesz kulturális programok szervezésére, támogatja az ilyen rendezvényeket.
- Támogatja a közművelődési tevékenységet.
- Véleményezi a képviselő-testület döntése előtt a művelődés területén dolgozó közalkalmazottak nagyobb csoportját érintő intézkedés tervezetét.
- Együttműködik a Népjóléti Bizottsággal az ifjúsági érdekek megfogalmazásában, kitűzi az ezzel kapcsolatos programok céljait, a programok végrehajtásához szükséges határozati javaslatokat és rendelettervezeteket véleményezi.
- Figyelemmel kíséri a verseny- és tömegsport helyzetét, javaslatot tesz a szükséges intézkedésekre és ellenőrzi azok végrehajtását.
- Kapcsolatépítés a kisebbségi önkormányzatokkal a kisebbségek törvényes jogainak érvényesítésére, együttműködés a kisebbségi önkormányzatokkal a nemzetiségi kultúra ápolásának biztosítására.
- Kapcsolatot tart a helyi egyházakkal és ifjúsági szervezetekkel.

A képviselő-testület Oktatási, Kulturális és Sport Bizottságra átruházott hatáskörei:

- Oktatással kapcsolatos hatáskörök:

A közoktatásról szóló, többször módosított 1993. évi LXXIX. törvényben a fenntartót megillető jogok:

- a) a közoktatási intézmények szervezeti és működési szabályzatának jóváhagyása
- b) dönt óvoda heti és éves nyitvatartásának meghatározásáról és az időszakon belül óvodai felvételek időpontjáról
- c) ellenőrzi az oktatási intézmény gazdálkodását, működésének törvényességét, hatékonyságát, a szakmai munka eredményességét, nevelési-oktatási intézményben a gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenységet, a tanuló- és gyermekbaleset megelőzése érdekében tett intézkedéseket
- d) értékeli a nevelési-oktatási intézmény foglalkozási, illetve pedagógiai programjában meghatározott feladatok végrehajtását, a pedagógiai szakmai munka eredményességét
- e) tanévenként, évenként egy alkalommal beszámoltatja a közoktatási intézményt a tevékenységéről

f) dönt a közoktatási intézmények kötelező eszköz- és felszerelési jegyzékével kapcsolatos ügyekben.

- Közművelődési, kulturális tevékenységgel kapcsolatos hatáskörök:

a) jóváhagyja az önkormányzat fenntartásában működő többcélú feladatellátó intézmény éves munkatervét, szervezeti és működési szabályzatát és elfogadja éves beszámolóját

b) nem önkormányzati tulajdonú épületen alkotások és emléktáblák elhelyezése esetén véleményezési jogot gyakorol

- Jogosult a költségvetésben meghatározott oktatási, kulturális és sportcélra elkülönített keret esetén a pályázat kiírására és a pályázatok elbírálására, a pályázati pénz szétosztására, pályázatonként 3 millió forint értékhatárig.
- Együttműködik az illetékességi területén működő sporttal foglalkozó szervezetekkel.
- Segíti a területi sportrendezvények szervezését.
- Évente beszámoltatja a sportegyesületeket tevékenységükről és elfogadja az elszámolásokat.

Civil szervezetek, egyesületek, egyházak, alapítványok, nemzetiségek, szabadidő szervezők kultúraközvetítő szerepe

Budakalász város kulturális életében meghatározó és kiemelt szerepet töltenek be a civil szervezetek, egyesületek, alapítványok. Kultúraközvetítő és hagyományápoló szerepük jelentős, szerepük a jövőben várhatóan erősödni fog.

Civil szervezetek

Budakalászi Munkás Sport Egyesület a Budakalász Sportjáért Alapítvány

Az Egyesület célkitűzése

A magyar sport hagyományainak ápolása, fejlesztésének elősegítése, a szakmai színvonal emelése, tisztaságának védelme, valamint a magyar sport jó hírnevének kialakítása és ápolása az amatőr rendszerben.

Az Egyesület saját versenynaptárának jóváhagyása a sport fejlesztésével és a sporttevékenység gazdaságosságával kapcsolatban javaslatok, ajánlások kidolgozása.

Az Egyesület kiemelt feladatának tekinti a sporttal kapcsolatos szabályok, kiírások, etikai normák, azon szabályainak kidolgozását, javaslattételek megfogalmazását.

Helyi sport, játékok nevezése és versenyeken való részvétel biztosítása.

Az Alapítvány tevékenységét képezi különösen:

A Budakalászi Munkás S.E-en belül sportolók részére a kulturált sportolási lehetőség biztosítása,

Sport felszerelések beszerzése,

Sporttelep fejlesztése, karbantartása,

Sportnapok, szabadidős sport rendezvények megszervezése, lebonyolítása, finanszírozása,

Kiemelkedő eredményt elért, sportoló, sportvezető, sportokkal foglalkozó edzők jutalmazása.

Budakalászáért Közalapítvány

Olyan, kiemelkedően közhasznú tevékenység, amely a budakalászi polgárok és társadalmi csoportok, közösségek

1. szociális tevékenységhez, családsegítéshez, időskorúak gondozásához,
2. neveléshez és oktatáshoz, képességfejlesztéshez, ismeretterjesztéshez,
3. kulturális tevékenységhez,
4. a helyi diáksport és sportegyesületek tevékenységéhez,
5. közrend és közlekedésbiztonság védelméhez, önkéntes tűzoltáshoz, mentéshez, katasztrófa-elhárításhoz,
6. euroatlanti integráció elősegítéséhez, támogatást nyújt.

Budakalászáért Védegylet

Az Egyesület Alapszabályban megnevezett főbb tevékenységei: a természetvédelem területén Budakalász meglévő természetvédelmi területeinek megvédése, a még nem védett, de védendő értékek felkutatása. A környezetvédelem területén a külterületek illegális személtlerakóinak felkutatása és megszüntetése a hatóságok bevonásával, illetve a szemétszállítás megoldásának elősegítése a külterületeken. Közösségfejlesztés területén együttműködés a település egyházaival, társadalmi szervezeteivel, intézményeivel, más egyesületekkel. Javaslatokat készíteni a közösségi élet színtereinek kialakítására és működtetésére. A településfejlesztés területén a „falusias” jelleg megtartásának elősegítése, a településidegen építési szokások meggátolása, az infrastruktúra-fejlesztés terveinek a lakossági érdekekkel való összhangba hozása. A civil kontroll területén a lakosság tájékoztatói jogainak és lehetőségeinek maximális biztosítása, a polgárok véleményeinek begyűjtése és megfelelő közvetítése a döntéshozókhoz, illetve a helyi közélet szereplőivel való rendszeres konzultációk megteremtése.

A Budakalászáért Védegylet minden hónap első csütörtökjén összejövotelt tart, ahol kötetlen formában megbeszéljük az elmúlt hónap eseményeit és kijelöljük a legfontosabb teendőket.

Honlapjukon (www.budakalaszertvedegylet.hu) rendszeresen beszámolnak az Egyesület életéről. Ugyanitt közölik a kiemelt témákban kialakított álláspontjukat is.

Budakalászi Baráti Kör

A település legrégebbi civil, máig egyetlen, deklaráltan lokálpatrióta egyesülete.

Alapítási éve: 1986.

A BBK alapítói közös akarattal akkor hozták létre az országban elsők között az egyesületet, amikor megérezték a civil élet lehetőségét és szükségességét.

Akkor alapították a Kalász újságot, amikor az bátor hangnemével siettethette Budakalászon a „tanácsrendszer” felbomlását és a békés átmenetet.

Az első önkormányzati választáson a BBK tagjai közül többen lettek képviselők.

A Budakalászi Baráti Körből nőtt ki a legtöbb budakalászi civil szervezet, tagjaik más egyesület és alapítvány munkájában is tevékenyen részt vesznek

Lokálpatriótákhoz méltóan az alapítás óta szívügyüknek tekintik a település jelenét és jövőjét, ezért felelősséggel dolgoznak érte.

Budakalászi Jóléti Szolgálat Alapítvány

1992-ben, Dr. Szabó Péter pszichiáter főorvos kezdeményezésére alakult, aki az akkori Pomázi Munkaterápiás Intézet budakalászi részlegén dolgozott, a Dunaparti Intézetben. Krónikus pszichiátriai betegeket kezeltek, akik a hosszas, olykor évekig tartó kórházi lét után, javult, vagy gyógyult állapotban sem tudtak a társadalomba visszakapcsolódni. Ennek az elősegítésére jött létre az alapítvány, amely külföldi példák nyomán azt a célt tűzte ki, hogy ezen emberek számára védett szállást és védett munkahelyet hozzon létre. A Budakalászi Önkormányzat, mint az egyik alapító erre a célra egy félhektáros területet adott ingyen, a Vasút sor Lenfonó felőli végénél. A védett munkahely, egy modern pékség és üzlet elkészült és 2002 óta működik, jelenleg is nyolc fő, az alapítvány által arra alkalmasnak tartott megváltozott munkaképességű embernek biztosítva munkát. A védett szállás, ami a tervekben a "Félúti ház" néven szerepel, a pékség mellett anyagi támogatás hiánya miatt sajnos félbe maradt építkezés.

Az Alapító Oklevélben az alapítvány címe: 2011 Budakalász, Petőfi tér 1. Az öttagú kuratórium elnöke: Kegyes Gáborné.

Budakalászi Lenvirág Alapítvány

Alapítvány 1992. december 7-én alakult tartós közérdekű célra és közhasznú szervezatként működik 1993. január 1-től.

Az Alapítvány célja, hogy egyrészt segítse a Budakalászi Lenvirág Gyermekek- és Ifjúsági Néptánc Együttes munkáját oly módon, hogy az Alapítvány pénzügyi támogatással lehetőséget teremtsen új táncok betanulására hivatásos koreográfusok segítségével, valamint figyelemmel kísérje, és adott esetben felújítsa a táncosok színpadi ruháit, illetve pótolja azokat.

Az alapítvány másik célja, hogy a táncgyüttesbe felkutassa az utánpótlást és segítse azok képzését. Ezen kívül az Alapítvány feladatául tűzte ki a táncgyüttes bel- és külföldi szerepléseinek támogatását.

Legfőbb feladatuk a kulturális tevékenység támogatása, a kulturális örökség megóvása, hazánk nemzeti kisebbségeinek hagyományőrzése.

Az Alapítványhoz bármely bel- és külföldi természetes és jogi személy csatlakozhat, ha az Alapítvány céljaival egyetért és azt az Alapítvány által hasznosítható módon támogatni kívánja.

Az elmúlt tizenöt év alatt jelentősen növekedett azok száma, akik támogatták az Alapítványt, ezzel is hozzájárulva a Lenvirág táncgyüttes megszámlálhatatlan bel-és külföldi fellépéseinek megvalósításához.

Az eddigiekhez hasonlóan továbbra is szeretnének minden lehetőséget megragadni arra, hogy egyre több fiatallal megkedveltessék a hagyományőrzés bármilyen formáját, nemzeti kultúra ápolását bel- és külföldön egyaránt.

Budakalászi Német Nemzetiségi Egyesület

Az egyesület a kitelepítés 50. évfordulója után megtartott megemlékezést követően 1996 szeptemberében alakult 48 alapító taggal, jelenlegi tagsága meghaladja a 130 főt. Elsődleges célja a Budakalászon élő német nemzetiségiek közösségének összefogása, közösségi életének elősegítése, a nemzetiségi nyelv ápolása, a kulturális értékek és hagyományok megőrzése, továbbadása. Az egyesület jelentős szerepet vállalt a Sváb tájház létrehozásában és működtetésében, ezzel is ápolva a községben a német nemzetiségi hagyományokat.

Éves programjaival jelentősen hozzájárul a Város kulturális életének színesítésében.

Éves állandó programjai: Sváb bál, megemlékezés a kitelepítésről, Farsangtemetés, Kalász Suli tanulóival közösen Német Nemzetiségi Nap szervezése, kapcsolattartás a Németországban élő kitelepített Kalásziakkal.

Buszkirándulásaikat úgy szervezik, hogy más településen élő sváb közösségeket megismerjék és velük további kapcsolatot ápoljanak. Együttműködik a Német Nemzetiségi Önkormányzattal.

Budakalászi Óvodásokért Alapítvány

Céljuk a város óvodásainak biztosítani második otthonukban, az óvodában a fejlődésükhöz szükséges optimálisabb feltételeket.

Budakalászi Önkéntes Tűzoltó Egyesület

Budakalászon – levéltári adatokra hivatkozva – 1939-ben alakult meg az önkéntes tűzoltóság, az 1936. évi X: törvénycikk, valamint a 180.000 - 1936.Bm rendelet alapján. A tűzoltószertár a Budai út- Szentendrei út sarkán állt. (Az épület ma is megvan.). Az önkéntes tűzoltóság 1975-ig testületi, majd 1975-től megszűnéséig egyesületi formában működött. Sokszor keveredett szervezetileg és személyi állományilag is a BUDA-FLAX vállalati tűzoltóság szervezetével.

Felszerelése a községek számára előírt minimális felszerelésre korlátozódott: volt vontatható targoncája, melyen kismotorfecskendő, tömlők és tűzcsapból, illetve nyílt felszínű víztározókból tudtak vizet felvenni.

Az egyesület a nyolcvanas évek végén nagy válságban volt, melyből nem sikerült kilábalnia és a rendszerváltás, valamint az 1989. évi II. törvény újraszabályozása elsöpörte.

Tűzvédelmileg a Főváros, Szentendre, majd ismét a Főváros működési területébe sorolták a települést.

A helyi tűzvédelem megteremtésének fontosságát minden önkormányzat felismerte és fontosnak tartotta. De azt is felismerte, hogy vannak olyan feladatok, amelyet társulva hatékonyabban meg tudnak szervezni az önkormányzatok. Így kezdett kibontakozni 1992-től a Budakalász – Pomáz – Csobánka – Pilisszentkereszt - Pilisszántó mikro térségek tűzvédelmét ellátó önkéntes tűzoltó szervezet.

Az 1996. évi XXXI. törvény megjelenése után az öt település létrehozta a köztestületi formában működő saját önkéntes tűzoltó szervezetét, amelynek Budakalász 30 %-ban tulajdonosa. A pomázi székhelyű Önkormányzati Önkéntes Tűzoltóság éves működését és a fejlesztését az öt település lakosságárányosan biztosítja.

Az országban először Pomázon alakult meg tűzoltó köztestület 1996. szeptember 20-án, amelynek alapítója volt Budakalász is. Az alapszabály értelmében a köztestületnek csak jogi személy tagjai lehetnek, így a köztestület Budakalász, Csobánka, Pilisszentkereszt, Pilisszántó és Pomáz önkormányzataiból, valamint a Pomázi Tűzoltó Egyesületből áll. Ezt a gyakorlatot az ország több, később alakult köztestülete átvette. Ma számos köztestületi formában működő önkéntes tűzoltóság lát el mentő tűzvédelmi feladatokat az országban, de büszkén

mondhatjuk, hogy az általuk kialakított modell tekinthető a legbiztonságosabban működtethetőnek.

A köztisztviselők fenntartását az öt önkormányzat 2003-ban önkormányzati társulási szerződéssel is megerősítette, valamint lefektette a mikro térség középtávú tűzvédelmi koncepcióját.

Ennek megfelelően a pomázi önkéntes tűzoltóság híradóügyeletét és fedővédelmét fenntartva 2007-ben újjáélesztették a Budakalászi Önkéntes Tűzoltó Őrsöt. Az önkormányzat mintegy 300 négyzetméter alapterületű ingatlant biztosított az őrs elhelyezésének, valamint vállalta az épület felújítását. A tűzoltás és műszaki mentés mellett az önkéntes tűzoltók a helyi civil társadalom meghatározó közösségévé váltak nagyon rövid idő alatt. Szoros baráti kapcsolatokat ápolnak a mikro térség pilisszántói, pilisszentkereszti őrsével, vagy a pomázi tűzoltósággal, de kapcsolatfelvételre került sor a németországi testvértelepülésünk önkéntes tűzoltóival is. Az évente – most már hagyományosan – megrendezésre kerülő tűzoltóbál a környék egyik legrangosabb eseménye. A Budakalászi Önkéntes Tűzoltó Őrs az önkormányzat, vagy a civil szervezetek által szervezett településszintű akciók (szüreti felvonulás, olimpiai gála, szemétszedés, néptánc találkozó, majális stb.) nélkülözhetetlen és aktív részese.

Budakalászi Polgárőr Egyesület

Az egyesület célja a társadalom és az egyén közös érdekeinek kielégítése céljából Budakalászon és közvetlen vonzáskörzetében a közrend és közbiztonság védelme, a bűncselekmények csökkentése, a közbiztonság javítása, a gyermek- és ifjúságvédelem, gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről gondoskodás.

Környezetvédelem, együttműködés mindazokkal, akik a környezet védelme érdekében együttműködnek.

Budakalászi Református Templomért Alapítvány

A Budakalászi Református Templomért alapítványt 1994 február 20-n hozta létre három alapító tag. Az alapító okirat szerint az alapítvány célja: „A Budakalász, Kereszt utca 7. szám alatti református templom folyamatos építészeti karbantartásának, szükségessé váló újabb bővítésének (beleértve a parókia felépítését), vagy renoválásának finanszírozása, valamint a budakalászi református gyülekezet tevékenységének segítése, a hitélet kiterjesztése hitoktatás, lelki gyakorlat, és egyéb a hívők közösségének szervezett programok által. Szintén célkitűzés a környéken lakó, arra rászoruló lakosság támogatása, segélyezése élelmiszer és ruhanemű által.” Az alapítványt a Pest Megyei Bíróság 2000. október 25-n közhasznú alapítványnak minősítette.

Budakalászi Szent Erzsébet Alapítvány

Az alapítványt 1994-ben hozták létre azzal céllal, hogy Budakalászon senki ne kerülhessen anyagi okok miatt megoldhatatlan élethelyzetbe, ne fázzon, ne éhezzen senki, a betegek juthassanak hozzá gyógyszereikhez és akit természeti katasztrófa ér, kaphasson segítséget.

Az alapítvány tevékenysége jól egészíti ki a bürokratikus – helyenként rugalmatlan és lassú – állami segítségnyújtást a támogatás gyors, hatékony eljuttatásával a rászorulókhöz.

Bevételüket pályázatokból és adományokból gyarapítjuk.

Budakalászi Szent István Alapítvány

Budakalász első alapítványa 1989-ben a Szent István szobor létrehozására alakult szobor bizottság hozta létre. A szoborra közadakozásból összegyűlt pénzből a költségek kifizetése

után megmaradt 86000 forintból a szobor bizottság 76000 forintot a Budakalászi Szent István Alapítvány létrehozására rendelt.

Az alapítvány célja: Budakalász kulturális életének támogatása a budakalászi közép és felsőfokon tovább tanuló tehetséges, de rászoruló diákok ösztöndíj támogatása, olyan egyének és csoportok támogatása, akik Budakalász kulturális életéért tesznek, illetve tenni kívánnak

Az alapítvány minden év májusában pályázatot hirdet. Augusztus 20-án a Nemzeti Ünnepségek keretében közzé teszi az eredményt és átadja a támogatásokat. Az utóbbi években, 25-30 diák részére, éves szinten egy millió forintot meghaladó ösztöndíj támogatást nyújtott.

A kulturális életért tevékenykedők munkáját, évente több százezer forinttal segíti.

Az alapítvány komolyzenei és más koncertek szervezésével szerzi bevételeinek nagy részét. Ezzel, maga is közvetlenül hozzájárul budakalászi kulturális élet színvonalának emeléséhez.

Budakalászi Testvérkapcsolatok Egyesülete

Alakulás éve: 1998.

Budakalász, mint a legtöbb magyarországi település már a 80-as évek végén elkezdett keresni egy lehetséges testvérfalut Európában. Nem azért, mert az Európai Közösség preferálta az európai népek közötti egység szorosabbá tételét, és elsődleges fontosságúnak tartotta a települések közötti testvérkapcsolatokat. Sokkal inkább azért, mert tanulni akartak. Mintákat akartak keresni és találni a vágyott polgári életformához, egy jobban működő, önkormányzati rendszerhez, meg kívánták tanulni az alulról kiinduló önszerveződés módszereit. Végül is 1998. augusztus 20-án írta alá a két település képviselő-testülete a testvér települési szerződést Budakalász és a bajorországi Kahl am Main között. A szerződés aláírása után támadt igény a kalásziakban is, hogy német mintára megalapítsák a testvérkapcsolatot ápoló egyesületet. 1998. szeptember 28-án megtartották az alakuló ülést, majd az egyesület megkezdte működését.

Komolyan vette feladatát, hisz a számtalan közös program szervezése mellett. 2000. augusztus 19-én tető alá segítette a második testvér-települési szerződés aláírását a székelyföldi Lövete községgel.

Az egyesület harmadik testvértelépülése a szerbiai (Vajdaság) Ada község. A hagyományos lakossági csere-látogatásokon túl nyaranta ifjúsági táborokat koordinált és szervezett kahli és budakalászi, lövétei és budakalászi. adai és budakalászi fiatalok számára. Segítette művészeti csoportok fellépését egymás településein, szervezett közös sporteseményeket, termék és művészeti kiállításokat.

A kezdeti polgárok közötti találkozókat, kölcsönös ismerkedő látogatásokat lassan felváltották a tudatosan irányított tapasztalatcserék, az intézmények közötti együttműködések, diákcsere, közös fórumok az önkormányzatiságról, az Európai Unióról, a helyi civil szerveződések fontosságáról, stb. Miközben mintákat kerestek és találtak, miközben tapasztalatokkal gazdagodtak, tükröt is tartottak maguk elé, melyben felismerhették értékeiket, de hibáikat is, és mindeközben igazi közösséggé kovácsolódtak.

Csodabogár Közoktatás Alapítvány

Célja a személyiséget fejlesztő óvodai intézmény támogatása, az intézmény felszereltségeinek emelése. Pedagógusok továbbképzésének támogatása. Szociális elhelyezés nélküli ellátású és oktatású intézmény alapítása, fenntartása, működtetése.

Egészségklub, a Magyar Rákellenes Liga Budakalászi Alapszervezete

2005. szeptember 15-én alakult 10 alapító taggal, mint a Magyar Rákellenes Liga Budakalászi Szervezete.

Az alapító tagok adtak nevet a Klubnak – Kalász Klub az Egészségért - a hétköznapokban csak Egészségklubnak hívják a lakosok.

Céljuk a település lakosainak egészségvédelme, a betegségek megelőzése, tudatos egészséges életre nevelés. Röviden a prevenciók, az ismeretek nyújtásából áll, előadás sorozatokat szerveznek és rendeznek a helyes táplálkozásról, testi-lelki harmónia megteremtéséről, a stressz oldásáról, kezeléséről stb. Minden hónapban meghívott szakorvos tart előadást a fenti célok eléréséhez, a lakosságot legjobban érintő témákban (daganatos betegségek, vércukor betegségek, mozgáshiányból adódó betegségek, változókor stb.)

Az elméleti ismeretnyújtás mellett irányított testmozgásra hívják a klubtagokat, a lakosokat, heti rendszerességgel tornatermi és vízi tornát szerveznek a részükre.

Az időjárástól függően kerékpározni, kirándulni mennek a környező szép tájakra. Színházlátogatást szerveznek Budapestre, ahol a főpróbákat általában igen kedvezményesen, a nyugdíjasok számára kedvező áron tekinthetik meg az előadásokat.

A prevenció másik területe a szűrés elsősorban azon betegek részére, akiknek nincs tudomásuk a bennük lappangó, húzódo betegségekről. Az év folyamán 3 alkalommal vérnyomás, vércukor, koleszterin, testzsírtömeg mérést és bőrrák szűrést szerveznek. Az elmúlt évek tapasztalata alapján megállapítható, hogy egyre nagyobb az igény és szükség a program továbbvitelére, fejlesztésére.

Együtt - Egymásért Budakalászi és Szentistvántelepi Egyházközség Alapítványa

Az Alapítvány célkitűzése a Budakalászon élő és rászoruló magányos idős emberek anyagi támogatása, segítségnyújtás személyes problémák megoldásában, beteglátogatás és folyamatos kapcsolattartás.

A település kulturális (egyházi és egyéb jellegű) értékeinek megóvása, fejlesztése, bemutatása.

A hitoktatás támogatása, a tanulóifjúság minél szélesebb körű bevonása és az oktatás színvonalának emelése érdekében.

A budakalászi tanuló ifjúság sport és kulturális igényeinek kielégítése érdekében kirándulások, sportvetélkedők, kulturális rendezvények szervezése és anyagi támogatása.

A budakalászi és a Szent István telepi egyházközségek működésének anyagi támogatása, a templomok és kapcsolódó létesítmények karbantartása, felújítása, korszerűsítése.

Kalász Diák Sport Egyesület

Az egyesület célja a sporttevékenység, szabadidő- és hobbitevékenység. Tagjai számára biztosítja a szabadidő tartalmas eltöltésének lehetőségét, közösséget szervez, részt vesz az ifjúság nevelésében, az egészséges életmód kialakításában. Kapcsolatot létesít, és tart fenn a hasonló célú, illetve tevékenységű klubokkal, szervezetekkel. Sportrendezvényeket szervez, részt vesz más szervezetek által rendezett eseményeken. Népszerűsíti a sportot.

Kalász Művészeti Nevelési Alapítvány

A Kalász Művészeti, Nevelési Alapítványt 2002-ban alapította Sári József zeneszerző. Az Alapítvány fő célja Budakalász és a szomszéd települések klasszikus zenei, népzenei, egyházzenei, nemzetiségi művészeti tradícióinak továbbéltetése, a fennmaradásukban veszélyeztetett hagyományos kulturális javak megőrzésében való tevékeny részvétel.

Az alapítvány kezelői feladatait az alapító által felkért öt fős kuratórium látja el.

Az alapítvány pályázatokból, adományokból, koncertbevételekből és stúdiódíjakból származó bevételeit a Kalász Művészeti Iskola egyedi pedagógiai programjában megfogalmazott művészeti-nevelési célok mentén alapvetően a művészetoktatás szakmai fejlesztésére, az iskola tárgyi feltételeinek javítására fordítja.

Az alapítvány kiemelten támogatja:

Ismeretterjesztő, zenei hagyományőrző, a művészetoktatást, tehetséggondozást érintő rendezvények, az iskola által szervezett hangversenyek szervezését, lebonyolítását, a zenepedagógiai módszertani kísérleteket.

A hazai és nemzetközi kurzusok, szakmai tanulmányutak, népzenei gyűjtő utak szervezését, lebonyolítását, tehetséggondozó művészeti szaktáborok szervezését.

Az iskola épületében létrehozott stúdióban készülő hangfelvételek előállítását, terjesztését, az iskola hangszerállományának és tárgyi feltételeinek fejlesztését, a meglévő hangszerek karbantartását, a pályázati úton megvásárolt illetve adományhangszerek restaurálását, javítását.

A tehetséges, de nehéz anyagi helyzetben lévő növendékeket a térítési díj egészének, vagy egy részének átvállalásával.

A kiemelten tehetséges növendékek szereplési lehetőségeinek bővítését, ennek anyagi támogatását.

Hangversenyek, operaelőadások látogatását.

Kalász Ifjúsági Klub

2011-ben létrejött szervezet. Az egyesület célja, tevékenységi köre rövidtávon a regionális ifjúsági programok szervezése, míg hosszútávon a régióban élő, fiatal és felnőtt emberek összefogása, kulturális és ifjúsági rendezvények szervezése.

Az egyesület taglétszáma 10-12 fő, ami várhatóan a működés során bővülni fog.

Céljuk, hogy a fiatalok személyiségét formáló ismeretek, programok szervezésével segítsék a társadalmi és egyben a város értékrendjének erősödését, a város lakosainak összefogását segítő közösség építését.

Kalászi Iskoláért Alapítvány

A Kalászi Iskoláért Alapítvány 1992 februárjában került bejegyzésre.

Az Alapítvány Alapító Okiratában elsődlegesen meghatározott célja a kiemelkedő egyéni eredményeket elért tanulók, illetve kiemelkedő pedagógiai munkát végző nevelők támogatása, az iskola tárgyi feltételeinek javítása.

Az alapítvány kezelője az alapítvány kuratóriuma, képviselője a kuratórium elnöke. A kuratórium elnökét a tagok választják meg szótöbbséggel maguk közül. A kuratórium tagjainak megbízatása a megválasztást követő két évre szól. A kuratórium létszáma öt fő. A kuratórium dönt az alapítvány céljára adott vagyoni hozzájárulás felhasználásáról.

2000 októberében az alapítvány Alapító Okirata módosításra került. A Kalászi Iskoláért Alapítványt közhasznú szervezetként vették nyilvántartásba. Nagymértékben bővült az a cél, amelyet a bejegyzéskor fogadott el a kuratórium.

Új célként került az alapító okiratba:

- az oktatás anyagi, technikai feltételeinek javítása, műszaki, technikai berendezések beszerzése;
- nyelvtanulás, külföldi cserekapcsolatok kiépítésének segítése;
- tanulmányi és egyéb más versenyek, vetélkedők szervezéséhez támogatás, nyertesek díjazása;
- iskolai és más kulturális, szabadidős programok támogatása;

- a számítástechnikai oktatás minőségi feltételeinek javítása.

Az alapítvány tevékenysége nyilvános, munkája során épít a támogatók kezdeményezéseire és javaslataira.

Az alapítvány elnöke minden tanév kezdetén, a Kalász Suli Általános Iskola első szülői munkaközösségi értekezletén tájékoztatja az iskolában tanuló gyermekek hozzátartozóit az alapítvány működéséről.

A Kalász Suliban az első informatikai terem felszerelését szinte teljes mértékben az alapítvány vagyonából fedezték.

Rendszeresen hozzájárul az osztálykirándulások költségeihez, jutalomkönyvek vásárlásához.

Az alapítvány az anyagi támogatáson kívül fontosnak tartja a tanulók és a pedagógusok erkölcsi elismerését is.

A bejegyzés után a kuratórium határozott arról, hogy évente egy tanulót kitüntetnek a diákönkormányzat és a nevelőtestület szavazata alapján „Az év tanulója” kitüntető címmel.

Az alapítvány a Kalász Suli néhai tanárának emlékére Mericske Rezső Emlékplakettet adományoz évente, két évente egy olyan pedagógusnak, aki hosszú ideig tanította a kalászi gyermekeket, és a tanulók erkölcsi nevelésében kiemelkedő eredményt ért el.

Luppa Egyesület

Az Egyesület célja a Luppa-sziget környezetvédelme, a Luppa-sziget üdültulajdonosainak érdekképviselése és érdekegyeztetése továbbá a Luppa-sziget jelenlegi fizikai állapotának megőrzése a továbbiakban ennek fejlesztése ezen belül a közterületek, közösségi intézmények fenntartásában és fejlesztésében való közreműködés, valamint a Luppa-sziget Alapítvány kezelése.

Ennek érdekében az Egyesület az 1997. évi CLVI. tv 26. § c) pontja alapján az önkormányzat munkáját megkönnyítendő, a szigeten a természetvédelem, állatvédelem, a környezetvédelem, közrend és közlekedésbiztonság védelme, önkéntes tűzoltás, mentés, katasztrófa-elhárítás tekintetében közhasznú feladatot lát el.

Tekintettel arra, hogy Luppa-szigeten nagyméretű közterületek találhatók, melyek mindenki által használhatók, az Egyesület közhasznú tevékenységének eredményét bárki élvezheti.

Az Egyesület feladatai:

Az Egyesület célja érdekében a közgyűlés által meghatározott feladatok végrehajtása és szervezése ezen belül különös tekintettel a Luppa-sziget fenntartásával kapcsolatos környezetvédelmi, érdekvédelmi, érdekképviselési feladatok ellátására. A közhasznú feladatok ellátása eredményeként a sziget általános környezetvédelmi állapotának javulása, a fák pusztulásának megakadályozása, a közrend fenntartása, stb. tevékenységeket az Egyesület közérdeknek tekinti, így az Egyesület szolgáltatásának igénybevétele tagsági jogviszonyra tekintet nélkül mindenki számára nyitott.

Óbuda - Kalász Horgászegyesület

A Horgászegyesület célja a horgászsport fejlesztése, népszerűsítése tagjai részére kedvező horgászlehetőség biztosítása.

Rosta Lika Budakalászi Nagycsaládosok

Egyesülete Fő tevékenysége a nagycsaládosok érdekeinek képviselése, szolgálata, életminőség-javításának segítése, szociális tevékenység

Szent Erzsébet Alapítvány

Az Alapítvány célja a nagycsaládosok, nevelőszülők, egyesületének, mozgássérülteknek, szellemi fogyatékos gyermekeket nevelő családoknak hátrányos szociális helyzetűek, valamint az arra igényt tartó keresztény értelmiségiek szövetsége tagjainak pihenésre, művészeknek alkotásra lehetőség nyújtása.

Szentistvántelepi Cserkész Alapítvány

Az 1996-ban alapított Szentistvántelepi Cserkész Alapítvány a település egyik legaktívabb ifjúsági civil szervezeteként működteti Budakalász cserkészcsapatát. Céljuk, hogy a város fiataljai (elsősorban a 8-18 éves korosztály) számára tartalmas nevelő, oktató valamint szórakoztató jellegű, a fizikai és mentális egészséget megőrző időtöltést biztosítsanak az egész év során. Kiemelt feladatként kezelik a fiatalok aktív társadalmi részvételre serkentését, felelős gondolkodásának kialakítását, természetvédelmi szemlélet elsajátítását, valamint a szabad vallásgyakorláshoz való jog biztosítását.

Különösen fontos ez, hisz a felmérések tanulsága szerint a közép-magyarországi régióban él a legtöbb fiatal, ám ugyanekkor a főváros vonzása is itt a legerősebb, és a fiatalok helyben tartásához sokszínű, magas színvonalú szolgáltatások nyújtására van szükség.

A budakalászi 1111.sz. Szent István Cserkészcsapat különösen jelentős e térségben. Az őröket 16-25 év közötti fiatalok vezetik. A csapat és az alapítvány tisztségviselői, vezetői munkájukat önkéntes alapon, térítésmentesen végzik.

Az Alapítvány nem csupán a cserkészcsapat tagjai számára szervez programokat, hanem számos rendezvénye a település valamennyi érdeklődő polgára számára is nyitott. Ezzel is azt a célt szolgálják, hogy működésük a város egyre színesedő civil társadalmi életének értékes része tudjon maradni.

Az évközi programokon kívül minden nyáron szerveznek egy nomád tábort, aminek keretében a fiatalok megismerhetik hazánk egy-egy régióját, annak növény-, állatvilágát, történelmi nevezetességeit. Táboraik részben szárazföldi, részben vízi táborok.

Az év során folytatódnak a természetjárás programjai: őrsi kirándulások, csónak, kerékpár-túrák, valamint többnapos téli-túrák.

Év közbeni programjaik gerincét az egész tanévben minden héten tartott őrsgyűlések alkotják, s erre a biztos vázra épülnek további programjaik.

Számos programjuk nyitott nemcsak cserkészek számára szólnak: bálók, kézműves műhelyek, játszóház foglalkozások, rendszeres filmklub, stb.

A fiatalok zenei nevelése céljából pedig szakképzett, társadalmi munkában közreműködő pedagógusok segítségével zeneoktatást, illetve kóruspróbákat is szerveznek mind gregorián, mind könnyűzenei, gitáros formában.

Amatőr színjátszás fontos része programjaiknak, rendszeres próbák eredménye a község ünnepi rendezvényein való részvétel /augusztus 20.-i fellépések, Mikulás színdarabok, betlehemjárás, stb/. Pest megyei iskolák és civil szervezetek számára rendezett Wass Albert színjátszó versenyen cserkészcsapatuk színjátszó csoportja első helyezést ért el 2007-ben. Éveken keresztül szerveztek klasszikus és modern tánciskolát a fiatalok számára a budakalászi Faluházban.

Számos helyi akcióban vesznek részt, melyben kiemelt helyet kapnak a természetvédelmi akciók és önkéntes kétkézi munkák (pl. Falutakarítás, kerékpárút mentén fűzfából kerékpáros pihenő építés, stb.). Nemcsak Magyarországon, hanem Németországban is részt vettek környezetvédelmi munkákban, így pl. az EU-s LIFE project keretében bajor mocsár revitalizálási munkájában dolgoztak a fiatalok több éven keresztül.

A helyi amatőr sportolás feltételeinek megteremtése és népszerűsítése érdekében számos akciós szervezetek az elmúlt 12 évben. Tevékenyen részt vettek a szülők bevonásával a helyi Duna parti csónakház létrehozásában és sportegyesület létrehozásában, valamint a csapat tagjai rendszeresen részt vesznek a Falu Majális keretében amatőr evezősverseny a VIDRA kupa szervezésében. A vízi cserkészlet keretében rendszeres vízi kiképzést tartanak és vízi túrákat szerveznek a fiatalok számára.

Évek óta szerveznek a családok és szülők bevonásával kétékezi munkás akciókat („grundmunkákat”), melyek során több ezer órás önkéntes munkák eredményeképp létrehozták a községben 2 elkerített grundot, melyek lehetőséget teremtenek a város lakói számára szabadidős sportolásra szabványméretű kispályás futballpályán, sőt időjárástól függően működő kivilágított nomád korcsolyapályát is kialakítottak, mely korcsolyázásra, jégkorong mérkőzésekre is alkalmas.

Szentistvántelepi Iskola Diáksport Egyesület

Megalakulásának éve 2002.

Tagjai az iskola tanulói, akik beiratkozáskor automatikusan a SZIDE tagjaivá válnak

A tagdíj tanévkezdéskor történő befizetésével vehetik igénybe díjfizetés nélkül a délutáni sportprogramokat, s részesedhetnek a nyertes pályázatok hozadékából (a szereket használják a délelőtti órákon is, csökkennek a táborozási ill. tanfolyamdíjak).

Célja, hogy segítse és biztosítsa az iskola tanulóinak délutáni sportfoglalkozását, új lehetőségeket nyújtson a szabadidő hasznos eltöltésére, a pályázás adta lehetőségek kihasználása a fentiek elősegítésére.

Eredmény: az egyesület a nyertes pályázatok segítségével teremti elő a testnevelés órák és a délutáni sportfoglalkozások szerszükségletét (labdák, szőnyegek, ugrókötelek, szerjavítások stb.)

Feladata még: az iskolai vízi- és sí tábor megszervezése és lebonyolítása. Egy-egy ilyen táborban 100-250 fő, többségükben családotól vesznek részt.

Megszervezi, hogy a gyerekek és szüleik részt vehessenek az országos kiírású hétvégi futóversenyeken a Suli kupa programsorozat egész tanévet átölelő versenyének lebonyolítása, a mérkőzések levezetése, értékelés, díjkiosztás.

Az alsó tagozatosok úszásoktatásának megszervezése.

2006/2007-től a Kaszásdűlői Tanuszodában. Ennek keretében 30 gyerek tanult meg mélyvízben úszni.

2008/2009-es tanévtől a Margitszigeti Sportuszoda Darnyi Tamás Úszóiskolájában, ahol 79 fő vesz részt hetente kétszer két csoportban az oktatásban. A nyertes pályázatok segítségével jelentősen csökkent az ezen a tanfolyamon való részvétel költsége.

További tervek: a következő tanévben is ellátni vállalt feladatait, s - a pályázási lehetőségek kihasználásával - lehetőleg továbbfejleszteni azokat még nagyobb kedvet csinálni a sportoláshoz, testmozgáshoz!

Szentistvántelepi Iskoláért Alapítvány

Az alapítvány 1991-ben alakult Budakalászon, azzal a céllal, hogy segítse Budakalász második önálló általános iskolájának létrejöttét és működését, közhasznú tevékenységként támogassa az iskola működését, oktatást, kultúrát és a szociálisan rászoruló tanulókat. Fő bevételi forrása az SZJA 1% felajánlások, valamint magánszemélyektől gyűjtött, illetve pályázatok útján elnyert támogatás. Nincsenek alkalmazottai, irányítását egy öttagú kuratórium végzi, a tagok tiszteletdíjban nem részesülnek. Az iskola Budakalász lakosainak harmadát, mintegy 3000 lakost befogadó Szentistvántelep nevű részének egyik központja is,

de vonzó a településen élők, és a környező települések (Szentendre, Csobánka, Pomáz, Budapest III. kerülete) számára is.

Az Alapítvány mindenkor kiemelt figyelmet fordít a hátrányos szociális helyzetben, vagy fogyatékkal élők támogatására, együttműködnek az iskola gyermekvédelmi felelősével, segítségével támogatják a rászoruló gyermekeket úgy, hogy a kirándulások, erdei iskola költségeihez az átlagosnál jobban hozzájárulnak.

Évente egyszer az iskola tanulói és pedagógusai segítségével Alapítványi Napot rendeznek, ahol beszámolnak az Alapítvány éves működéséről, a diákok műsort adnak, és támogatásokat gyűjtenek az Alapítvány részére.

Az Alapítvány kiemelten közhasznú szervezet, amely a társadalom és az egyén közös érdekeinek kielégítésére az alábbi közhasznú tevékenységet végzi:

- Nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,
- Kulturális tevékenység

Telepi Óvodásokért Alapítvány

Célja az óvoda óvodásainak fejlődéséhez szükséges feltételek, eszközök biztosítása.

Viola Egyesület

Az egyesület célja a nők társadalmi helyzetének javítása, ennek elősegítése, az idősek, rászoruló és az ifjúság felkarolása, támogatása, egyenlő esélyekhez jutásuk elősegítése a szolidaritás és a tolerancia jegyében.

Egyházak

Római Katolikus Egyházközség

Budakalász lakosságának többségét a római katolikus vallás hívei teszik ki, e vallások hívei voltak a német betelepülők és döntően a magyar lakosok is. Napjainkban a katolikusok vallásukat két templomban is gyakorolhatják. Budakalászon az első templom 1824–26 között épült Szent Kereszt Felmagasztalása elnevezéssel, 1845-ben alakult önálló egyházközséggé és 1846-tól van saját anyakönyvezése. A XIX. század végén a Duna áradása következtében a régi templom és plébánia épülete súlyosan megrongálódott, ezért szükségessé vált egy új templom építése. Az új Szent Kereszt Felmagasztalása templomot 1907. szeptember 15-én az akkori székesfehérvári megyéspüspök, dr. Prohászka Ottokár szentelte fel. Egy évvel később elkészült a templom orgonája, amely azóta is működik. A régi templomot 1909-ben lebontották, a kőanyagot a templomkert ma is álló kerítésének építésére használták fel. Az első világháború idején hadi célokra elvitték a templom négy harangja közül kettőt, ezeket 1927-ben pótolták. A II. világháború is súlyos csapásokat okozott, 1944-ben elvitték a templom legnagyobb harangját, majd 1946-ban kitelepítették a község többségében római katolikus német lakosságának nagy részét. Előbbit 1994-ben új haranggal sikerült pótolni, az egyházközséget és a községet ért személyi veszteség azonban örökre pótolhatatlan marad. 1959-ben a régi, fából faragott főoltár helyére vörös márványból oltár került, egy évvel később pedig a templomhoz kapcsolva elkészült a keresztelőkápolna is. 1993-ban sor került a templom új liturgikus terének kiépítésére, a szembe-miséző oltárt és a felolvasóállványt márványból állították fel.

Szentistvánteleg az 1920-as években formálódott településsé, ekkor még közigazgatásilag és egyházközségileg is Pomázhoz tartozott. 1948. augusztus 18-án nyilvánította önálló lelkészséggé Shvoy Lajos székesfehérvári megyéspüspök, első lelkésze Szentirmay Károly pomázi hitoktató lett. 1948. június 20-án a megyés főpásztor letette a szentistvántelegi templom alapkövét, titulusnak Szent István királyt jelölve meg. Elkezdődött a templomépítés, rövidesen félbe maradt, a templom helyett csak egy 6x12 méteres kápolna készült el. Szentistvánteleg 1951-ben közigazgatásilag Budakalászhhoz csatolódott, ettől kezdve egyházközségileg is ide sorolták. 1963-ban elkezdődött a templomépítés társadalmi munkában, a két évvel később elkészült templomot Szent István király tiszteletére szentelték fel. A templomot 1969-ben emelték plébánia rangra. A templom bővítése, karbantartása azóta is folyamatos, tornya 2003-ban épült fel.

Az egyházközség az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye részét képezi, ezen belül mind a Szent Kereszt Felmagasztalása, mind a Szent István plébánia a Szentendrei Esperes kerülethez tartozik. 2008. augusztus 1-jétől mindkét plébánia kormányzója Kálmán József, aki a 13 évig Budakalászon működő Szabó Sándort váltotta tisztségében. A templomokban hetente öt, illetve hat alkalommal celebrálnak szentmisét. Fontos fejlemény az egyházközség életében, hogy egyre több fiatal kapcsolódik a közösséghez, elsősorban az iskolákban tartott rendszeres hitoktatásnak köszönhetően.

Budakalászi Református Egyházközség

A Gyülekezet 2005. januárjától végez önálló szolgálatot. Kezdetben a pomázi és csobánkai gyülekezettel alkottak életközösséget. 1999-re készült el a templomuk mai formájában. 2005-re pedig megépült a parókia, ezzel felkészültek lelkipásztor szolgálatba állítására és önállóvá váltak.

Céljuk, hogy tanítvánná tegyék a testvéreiket, az élő Ige minél több lélekhez eljusson, és ezzel Jézus Krisztushoz vezessék az embereket, ahol bűneikre bocsánatot, életükre biztonságot, békességet és egyben örök életet kaphatnak.

A Budakalászi Református Egyház tagjainak száma megközelítően 200 fő. A gyülekezetet 12 fős presbitérium irányítja Cs. Nagy János lelkész, és Hermann Árpád gondnok vezetése alatt. Egyházközségük az Északpesti Egyházmegye gyülekezeteinek közösségébe tartozik, mely a Dunamelléki Egyházkerület része. Egyházuk országos központja a Magyarországi Református Egyház Zsinata.

Minden kedves érdeklődőt szeretettel hívnak közös alkalmakra, a megadott elérhetőségeken keresztül pedig lehetőséget biztosítanak személyes találkozásra és beszélgetésre is. Az igehirdetéseket rögzítik, ezek a honlapról (refbudakalasz.hu) letölthetők. A gyülekezetükben folyó minden jelentősebb eseményről, munkáról pedig a negyedévenként megjelenő Hírlevelükben találhatóak információk.

Görögkeleti Szerb Egyházközség

Budakalászon a szerbek XVII. század végi betelepülésével megindult az egyházi élet szervezése is, az első név szerint ismert kalászi szerb lelkész Avram Vukajlovity volt. Az első, Szent György tiszteletére emelt szerb templom még fából épült fel a településen, létéről az 1734–35. évi mezei összeírás már beszámolt. Az új kőtemplom építését követően lebontották, egykori helyét ma kőkereszt jelzi a Budai úton. A mai templomot 1752-ben emelték, védőszentje Szent Gábor arkangyal. A templom tornya 1782-ben készült el. Ekkor már szerb felekezeti iskola is volt a településen, ami élénk hitéletéről tanúskodik. A német betelepülésnek köszönhetően az addig szerb lakosú település a XIX. század második felére két nemzetiségűvé vált, majd az egyre nagyobb számú magyar beköltözőnek köszönhetően

már három etnikumúvá. Az új beköltözők többsége római katolikus volt, ezért a szerbség és az ortodox vallás fokozatosan kisebbségbe került. A XX. század elejétől már nemcsak a németek, de a magyarok lélekszáma is meghaladta a szerbekét. A hitélet továbbra is élénk volt, az egyház aktívan jelen volt a település életében és az oktatásban is.

A II. világháborút követően az akkor már kis létszámú szerb közösség tovább zsugorodott, amit elősegített, hogy az ortodox egyház is elveszítette korábbi pozícióját, a budakalászi szerb iskola a felekezeti oktatás felszámolása és az államosítás következtében megszűnt. Budakalász szerb lakói a szocializmus időszakában is gyakorolhatták vallásukat, ám a hitélet korántsem volt olyan aktív, mint az 1920-as, 1930-as években. Mára a szerb ortodox közösség alig 120 főre zsugorodott, ám a hívők büszkén gyakorolják vallásukat. A rendszerváltozást követően a budakalászi szerb ortodoxok az államosításkor elvett épületeiket is visszakapták, köztük a település legrégebbi épületei közé tartozó egykori parókiát is. A szerb öntudattal szorosan összefüggő görögkeleti vallási szokások fenntartása érdekében az 1994-ben alakult Budakalászi Szerb Kisebbségi Önkormányzat és a budakalászi egyházi képviselőség közös munkába kezdett, amely elsősorban a gyerekeket, fiatalokat célozza a vallásos ünnepek szokásainak felelevenítésével, megtartásával, húsvéti, karácsonyi hagyományőrző programok szervezésével, különböző vallási-hittan, illetve nyelvi táborokban való részvétel támogatásával. A szervező tevékenység az idősebb korosztályt is célozza, minden évben zarándokút indul az Egerben, illetve Grábócon megtartott búcsúkra.

Budakalászi Evangéliumi Közösség

Rendszeres vasárnapi istentiszteleteiken kívül, Bibliaórát tartanak minden olyan érdeklődőnek, aki szeretné ismereteit mélyíteni Isten Szavában, a Bibliában.

Ifjúsági alkalmakat szerveznek, ahol a fiataloknak szórakozás, kikapcsolódás mellett lehetőségük van kapcsolatépítésre is, mind Istennel, mind pedig egymással.

PárKört szerveznek havi rendszerességgel házastársak számára, melynek célja a házasságaik gondozása, építése, jobbá tétele, a Család egysége; a gyerekek helyes nevelése, a házastársi feladatok, szerepek tisztázása; a házaspárok közötti kapcsolat építése; a kommunikáció javítása, egymás mélyebb szintű megismerése.

Nőikört szerveznek havi rendszerességgel nőknek egy csésze tea mellett egymás között megosztható témákkal, ünnepek környékén kreatív kézműves alkalmakkal.

Havi rendszerességgel szerveznek ingyenes bábjátékot gyermekek számára, nyaranként napközis tábor.

Hisszik, hogy gyülekezetük Budakalász része, ezért fontosnak tartják, hogy aktívan szolgáljanak saját környezetük felé. Részt vesznek várostakarításokban, testvérvárosból érkező vendégek elszállásolásában, rászorulóknak megsegítésében.

Hisszik, hogy napjaink gyülekezeteinek nem szubkultúraként kell működni az adott kultúrában, hanem annak szerves részeként, arra folyamatos, pozitív irányba formáló erőnek szükséges lennie. Mindezen és minden más tevékenységet Isten dicsőségére végzik, azzal a hittel, hogy Isten minden keresztény Egyházat arra hívott el, hogy világosságot, reményt, békességet sugározzon szűk, és tágabb környezete számára is.

Kalász Baptista Gyülekezet

Budakalászon már az 1960-as évek óta élnek baptista hívők, és ezekben az években már tartottak istentiszteleteket is a településen, bár az Angyalföldi Baptista Gyülekezet tagjai voltak. Ebbe a gyülekezetbe kezdtek el járni a Tarpa vidékéről megélhetési gondok miatt a főváros közelébe költöző baptista családok. Először id. Debreceni Károly és a részben már

családos gyermekei. Néhány év múlva Csapó Sándor családja, az évtized végén Szabó Sándorék, majd Tiszai Zoltánék. Vasárnap délelőtt imaközösséget, istentiszteletet és vasárnapi iskolát (a gyerekeknek) háznál tartottak, majd délután a Budapest, Váci út 51/a-ban az ürömi és az angyalföldi baptistákkal együtt ünnepeltek.

A 90-es évek első felében átmenetileg megszűnt a helyi összejövetel. Később azonban egyre erősödött az igény, hogy a gyülekezet a tagok lakóhelyén legyen jelen összejöveteli alkalmakat is kínálva az érdeklődőknek. 1998. szeptemberében klubot indítottak a fiataloknak, ahová a gyülekezeten kívüli fiúkat és lányokat is hívtak. 1999. őszétől az Isten Egyháza helyi gyülekezetével együtt szervezték ezeket az alkalmakat. 1999. februárjától felnőtt bibliaórákat is tartanak, kezdetben háznál, de októbertől az önkormányzattól bérelt helyiségben.

A következő években igyekeztek olyan alkalmakat is szervezni, melyek szélesebb réteg érdeklődésére is számot tarthatnak (koncert, filmvetítés, játékonysági ruhavásár, sportnapok, családi délutánok stb.). A Hajnalcsillag Missziós Alapítvánnyal karöltve és az Önkormányzattal egyeztetve éveken keresztül karácsonyi csomagokat osztottak rászoruló gyermekeknek. A Sátoros Napok rendezvénysorozataink pedig egy időben a község életének szerves része, később pedig hiányolt része volt.

Az első évtized második felére különböző okok miatt a gyülekezet összetétele megváltozott, tevékenysége lelassult.

A Kalász Baptista Gyülekezet 2009 elején elkötelezte magát arra, hogy tovább folytatja, és felerősíti a tevékenységét Budakalászon, a továbbiakban, mint önálló gyülekezet, az Angyalföldi gyülekezet körzeti állomásaként. A lelkipásztor Macher Tivadar, az anyagyülekezet lelkipásztora maradt, a gyülekezet vezetőjének Debreceni Árpád diakónust választottuk meg.

A következő lépésre 2010 januárjában érkezett el az idő, amikor közösségük egyhangúlag elhatározta, hogy a következőkben önálló gyülekezet plántálásaként folytatja a tevékenységét, együttműködve más, a környéken működő gyülekezetekkel, majd a Baptista Egyház Missziói Igazgatójának egyetértésével "honosították" Major Zoltán presbiteri felavatását.

Tevékenységük során törekszenek arra, hogy más keresztyén felekezetekkel, az Önkormányzattal és alkalomadtán civil szervezetekkel is együttműködjenek.

Reménységük és szándékuk szerint a gyülekezet jelenléte gazdagítja a város életét! Olyan értékeket is szeretnének közvetíteni, melyek mindennapjaink eredményesebb megéléséhez segítenek, de egyben túl is mutatnak életünk szűk keretein.

Kisebbségi Önkormányzatok

Német Nemzetiségi Önkormányzat

A Budakalászi Német Nemzetiségi Egyesület a kitelepítés 50. évfordulója után megtartott megemlékezés után 1996. szeptemberében alakult 48 alapító taggal. Jelenleg ez a létszám ma már 130 fő felett van.

Az Egyesület célja a Budakalászon élő német nemzetiségiek – svábok - közösségének összefogása, közösségi életének elősegítése. A német nyelv, a nemzetiségi nyelv ápolása.

A budakalászi német kulturális értékek és hagyományok újjászületése, megőrzése, tovább adása.

1998-ben megalakult a Német Nemzetiségi Önkormányzat, mely a Német Nemzetiségi Egyesülettel szorosan együttműködve jelentős részt vállal a város kulturális életében.

Szeptember 14-én tartják a Német Nemzetiségi Önkormányzat Hivatalos ünnepét a Kalászi búcsú napján.

Ezen kívül traccspartykat, kirándulásokat szerveznek és ápolják a kapcsolatot a Németországban élő kitelepített Budakalásziakkal. Német Nemzetiségi Napot szerveznek, kapcsolatot tartanak sváb közösségekkel, német nemzetiségi óvoda csoport beindítását kezdeményezték.

A Német Nemzetiségi Egyesület és a Német Nemzetiségi Önkormányzat a továbbiakban is igyekszik az eddig elért eredményeiket, múltjukat bemutatható dokumentumokat, hagyományokat megőrizni és továbbadni.

Szerb Kisebbségi Önkormányzat

A budakalászi szerbség története több száz éves múltra terjed vissza. 1828-ban körülbelül a lakosság fele vallotta magát szerbnek, mely a századfordulóra 150-170 főre csökkent.

Ma már ennél is kevesebb, körülbelül 80-90 magát szerbnek valló él itt.

Ezekből az adatokból is látszik, hogy mennyire fontos szerepet játszanak a kisebbségi önkormányzatok, hiszen feladatuk az identitás-tudat fenntartása, hagyományok őrzése, illetve a kultúra megismertetése a más nemzetiségűekkel.

A Budakalászi Szerb Kisebbségi Önkormányzat 1994-ben alakult, hogy a megmaradt kiszámú szerbséget egyben tartsa, a hagyományokat felelevenítse, ne hagyja elveszni.

A szerb öntudattal szorosan összefüggő görög-keleti vallási szokások fenntartása érdekében a kisebbségi önkormányzat és a budakalászi egyházi képviselőség közös munkába kezdett.

Ez elsősorban a gyerekeket, fiatalokat célozza a vallásos ünnepek szokásainak felelevenítésével, megtartásával húsvéti, karácsonyi hagyományőrző programok szervezésével, különböző vallási-hittan illetve nyelvi táborokban való részvétel támogatásával.

Azonban az idősebb korosztálynak is teremt lehetőségeket, hiszen minden évben zarándokút indul az Egerben illetve Grábócon megtartott búcsúkra.

Az ország különböző területén élő szerb kisebbségi-csoportok közti kapcsolattartás, együttműködés jó példája a minden évben megrendezett Országos Szerb Futballbajnokság, melynek 1997-ben Budakalász lehetett a házigazdája.

A Budakalászi Szerb Kisebbségi Önkormányzat a kultúra-művészet támogatásának jegyében könyv – hanganyag promóciókat szervez, illetve az ifjúságnak kedvezve táncházakat, illetve évente búcsú-bált rendez, mely sikeresen vonzza a nem szerb nemzetiségű érdeklődőket is.

Magisztrátus

A Magisztrátus létrehozása több mint egy évtizedre tekint vissza. A Képviselőtestület fontosnak tartotta, olyan tanácsadó testület működtetését, amely a civil véleményeket széles körben fogalmazza meg. A Magisztrátus pártoktól semleges, politikamentes, a településért elkötelezett tanácsadó testület, amely Budakalász Város Önkormányzat működéséhez nyújt segítséget, mint tanácsadó, javaslattevő és véleményező testület. A Magisztrátus az önkormányzat által ellátandó feladatkörben nyilváníthat véleményt, különös tekintettel a település egészét érintő beruházások, fejlesztések vonatkozásában, a települést érintő oktatási, kulturális ügyekben, és minden olyan területen, amely a budakalászi lakosok „élhetőbb” életminőségét, lakókörnyezetének megteremtését szolgálja.

A Magisztrátus kiemelt feladatai közé tartozik a település egészét és részét érintő képviselőtestületi döntések figyelemmel kísérése, ezen döntések véleményezése, a civil javaslatok elkészítése, a település egészét érintő beruházások vonatkozásában történő javaslattétel, véleményezés, a kulturális és sportrendezvényekkel kapcsolatos javaslattétel, kapcsolattartás a településen bejegyzett civil szervezetekkel, továbbá véleménynyilvánítás azokban az ügyekben, amelyekkel kapcsolatban a polgármester vagy a Képviselőtestület

javaslatot kér. Kiemelten foglalkozik emellett a településen előforduló lakossági problémák témakör szerinti gyűjtésével és a településen élő idősök problémáinak összegyűjtésével. Kapcsolatot tart az időseket tömörítő civil szervezetekkel és javaslatot tesz a működő tájékoztatási rendszerre, illetve annak fejlesztésére.

A Magisztrátus tagja – hivatalból – Budakalász díszpolgára, a Budakalászáért Érdemérem birtokosa és a település eddigi polgármesterei. A Magisztrátus tagjait a polgármester a képviselőtestület felhatalmazása alapján hívja a tanács tagjai sorába Budakalász állandó lakosai közül, akik tevékenységükkel gyarapították a települést, öregbítették Budakalász hírnevét, illetve olyan tevékenységi kört látnak el, hogy véleményük megismerése segíti Budakalász fejlődését. A Magisztrátus tagjai közé hívható annak a társaságnak (jogi személynek) a képviselője, amelynek tevékenységi köre meghatározó a település életében, fejlődésében.

Média

Budakalász Város Hivatalos Honlapja

A település honlapja (www.budakalasz.hu) a hazai önkormányzatok Internetes megjelenése tekintetében szép kivitelűnek mondható, ugyanakkor funkcionálisan is jól használható. A honlapon megtalálhatók a településre vonatkozó legfontosabb információk, a város életének aktuális hírei, eseményei, a Polgármesteri Hivatallal kapcsolatos információk, az önkormányzati rendeletek, a Budakalászi Hírmondó számai, linkek a települési intézményekhez, a testvértelepülésekhez. Elérhetők a honlapon a legfontosabb budakalászi szolgáltatók, az egészségügyi és oktatási intézmények oldalai is. Emellett a települést és a közelmúlt legfontosabb eseményeit bemutató képgaléria is megtalálható.

Budakalászi Hírmondó

A 2011-re immár V. évfolyamába lépő Budakalászi Hírmondó című havi újság, Budakalász hivatalos lapja, 2007 májusában jelent meg először.

A kiadvány létrehozásával a tízezer lelkes település (mely 2009-től város és a budapesti agglomeráció egyik legkeresettebb lakóhelye) egy olyan újsághoz jutott, amely az alapító önkormányzat céljainak megfelelően, hiteles és sokoldalú tájékoztatást ad a lakosságot érintő ügyekben és a helyi eseményekről. Elsődlegesen arra törekszik, hogy a település polgárai megismerjék a Budakalászon történeteket, ha a város életében egyébként aktívan nem vesznek részt.

A Budakalászi Hírmondó (július és augusztus kivételével) havi rendszerességgel, 3800 példányban jelenik meg, díjmentesen jut el minden háztartásba és címre, a közintézményekbe és a nagyobb rendezvényekre.

A kész újságot Budakalász honlapján is elérhető pdf formátumban a megjelenéskor, amiből nem törölik a hirdetések sem. A Picasa albumaiból – <http://picasaweb.google.com/bhkeptar> és <http://picasaweb.google.com/bhkeptar1> – szintén elérhető az újság jó felbontású jpg formátumban.

Kalászüjság

A Kalász újságot az országban egyik első községi lapként, 1988-ban hozta létre a budakalászi lokálpatrióta egyesület a Budakalászi Baráti Kör. A kor jellegzetes terméke, hiszen ebben az időben erősödött meg a civil élet. Megjelenik kéthetente, 1000 példányszámban.

Budakalász Kábel Televízió

A Budakalász Kábel Televízió Kft. 1997 őszén alakult, és kezdte meg kábel TV hálózatának kiépítését Budakalász lakóházas belterületén. Előfizetőik a helyi és térségi eseményekről három ún. közműsor szolgáltató csatorna műsoraiból tájékozódhatnak. (Kalász TV, VKC Televízió, Dera TV) 2002 óta közvetítik a T-Online szélessávú kábelteljesítmény szolgáltatását, 2006 decemberében elindították saját szélessávú kábeles Internet szolgáltatásukat Kalásznét néven. Szintén 2006 végétől közvetítik a Dunakanyar Holding KFT kábeltelefon szolgáltatását, mely mára kinőtte "gyerekbetegségeit" és teljes értékű vezetékes telefon szolgáltatás de sokkal olcsóbban. Bekapcsolását akár egy nap alatt is biztosítani tudják.

A csatornái között két helyi televízió is van. A VKC-TV és a Kalász TV Budakalász leginkább helyi kulturális, közéleti és sporteseményeivel foglalkoznak napi rendszerességgel, míg a szintén kábelhálózaton fogható pomázi Dera TV a Dunakanyar- Pilis kistérség híreiből ad tájékoztatást.

VKC Televízió

Televízió 2005-ben kezdte meg működését Budakalász területén azzal a céllal, hogy eljuttassa a helyi lakosoknak hétről hétre a legfontosabb információkat a település életéről, történéseiről és eseményeiről.

Közműsor-szolgáltató a VKC Tv, és ennek a végletekig igyekeznek is megfelelni. Ezért kiemelt helyet kapnak műsoraikban az önkormányzat hírei, a testületi ülések legfontosabb döntései, hiszen ezek befolyásolják Budakalász lakóinak életét közvetlenül. De természetesen a nemzetiségek programjai, a Faluház kulturális eseményei és a Sportcsarnok gazdag élete is helyet kap műsoraik között, valamint a helyi oktatási intézmények programjai és versenyeredményeik is híradók részét képezik. Köztér című műsorukban olyan témákat boncolgatnak stúdióvendégeikkel, melyek központi fontosságúak Budakalászon. Az Európai Unióban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a kistérségek. Szoros kapcsolatban állnak ezért is a Pilisi és Dunakanyari Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulásával, közvetítéssel az üléseikről, és rendszeresen összefoglalóikban is tájékoztatják a lakosságot. Emellett vallási műsorral, nagyobb események élő- vagy felvételtől történő közvetítésével szeretnének a pontos tájékozódáshoz, és természetesen a szórakozáshoz is hozzájárulni!

Kós Károly Kulturális Televízió

2010.-ben jött létre a Kós Károly Kulturális Televízió.

Műsorstruktúrájában:

- teret ad a Budakalászon működő civil szervezeteknek, kisebbségeknek, egyházaknak és vallási gyülekezeteknek, bemutatva azok tevékenységét, illetve közösségteremtő erejét,
- figyelemmel kíséri az egészségügyi prevenció fontosságát, az egészséges életmódra nevelést,
- képűjságot üzemeltet, amelyben az Önkormányzat, ill. intézményei térítésmentesen, egyéb budakalászi szervezetek, lakosok pedig kedvezményesen hirdethetnek,

- a műsorszerkesztésben és a műsorok tartalmában figyelemmel van Budakalász hagyományainak ápolására, a város értékeinek megjelenítésére, sokszínűségének bemutatására,
- a média korszerű eszköztárának kihasználásával és lokálpatrióta értékszemléletének érvényre juttatásával járuljon hozzá a helyi társadalmi nyilvánosság, a civil társadalom és a közösségi élet fejlesztéséhez, a polgárok identitástudatának erősítéséhez.

Sportélet

Budakalászon már a múlt század első évtizedeiben is komoly sportélet folyt. Elsősorban a gyalogos turizmus volt népszerű, de jelentős volt a Duna közelségét kihasználó vízi sportélet is. A labdajátékok közül a legkedveltebbek a kézilabda és a labdarúgás voltak, és a hagyományoknak megfelelően ma is ezek a meghatározóak. Budakalász érvényes sportkoncepciójának alapján biztosítja az önkormányzati tulajdonban lévő sportlétesítmények alapvető üzemeltetési feltételeit, gondoskodik azok karbantartásáról, felújításáról, fejlesztéséről, egységes szabályzatot dolgoz ki a tulajdonában lévő létesítmények használatára, támogatást nyújt a sportegyesületek szakosztályainak ezek kedvezményes, vagy ingyenes használatához, ezen kívül pályázatok útján is támogatja sport egyesületeit.

A Sporttörvény (összhangban az önkormányzati törvénnyel) meghatározza a helyi önkormányzatok sporttal kapcsolatos feladatait és hatáskörét. Ezek alapján a települési önkormányzat kötelező feladata illetékességi területén a helyi sporttevékenység támogatása:

1. A sport hosszú távú fejlesztési céljainak megfelelő helyi sportkoncepció meghatározása és megvalósítása;
2. Az előző pont szerinti célok alapján a sporttal foglalkozó helyi szervezetekkel való együttműködés;
3. A tulajdonában álló sportlétesítmények fenntartása, működtetése;
4. Az önkormányzati iskolai sporttevékenység feltételeinek megteremtése.

A fenti kötelező feladatok megvalósításán túl a helyi önkormányzat a helyi sporttevékenységet elsősorban a következő módon támogatja:

- A tulajdonában lévő sportlétesítmények fejlesztésével,
- A nemzeti sportszabvány alapján új sportlétesítmények építésével,
- A szabadidősport feltételeinek fejlesztésével,
- A gyermek, és ifjúsági sport, az utánpótlás nevelés, a nők és a családok sportjának, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és a fogyatékosok sportjának ill. a tömeges részvétellel zajló sportrendezvények lebonyolításának segítségével,
- Az adottságainak megfelelő részvétel a nemzetközi sportkapcsolatokban,
- Az iskolán kívüli, önszerveződő sporttevékenység feltételeinek elősegítésével,
- A nemzeti és nemzetközi sport népszerűsítésében közreműködéssel.
- A versenysport anyagi és erkölcsi támogatásával.
- A sportlétesítmények fejlesztésénél, újak építésénél maximálisan figyelembe veszi a meglévő szakosztályi struktúrákat.
- A kiemelt szakosztályok (BMSE labdarúgók, BSC kézilabdázók) támogatása ingyenes pályahasználattal, valamint sportszerek (labdák, sportfelszerelések: mezek, cipők stb.), nevezési díj, játékvezetői, bírói díj, valamint az utánpótlás nevelés költségeihez való hozzájárulással történik.

Budakalász Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít a nemzetközi szinten kiemelkedő eredményt elért budakalászi sportolók támogatására. Pályázati úton támogatási lehetőséget biztosít a felkészülések költségeinek enyhítésére, az Olimpiákon kiemelkedő teljesítményt elért olimpiikonokat erkölcsi és pénzügyi elismerésben részesíti.

A sporttevékenységeket kiszolgáló létesítmények

- 1. KALÁSZI SPORTCSARNOK** az Omszk parkban (a 11-es út mellett, 2011 Budakalász, Omszk park 3.):
2004. március 13-án ünnepélyes keretek között került átadásra a Budakalász számára nagy jelentőségű sportlétesítmény, amely nagyrészt állami támogatásból (280. millió Ft) és a település saját erőforrásaiból (90 millió Ft) készült el.
800 m² műanyag borítású küzdőtér (szabvány méretű kézilabda pálya) + 500 fő befogadóképességű nézőtér, a kiszolgáló öltöző helyiségekkel, zuhanyzókkal, mellékhelyiségekkel; squash pályák (5 db); kondicionáló terem, szauna, recepció.
A Sportcsarnok az Omszk-tó közvetlen közelében fekszik, több irányból is jól megközelíthető, a nagyközség sportéletében meghatározó szerepet tölt be: otthont ad a kézilabdázóknak (Budakalászi Sport Club-BSC, Budakalászi Munkás Sport Egyesület-BMSE, Budakalászi Testedző Klub-BTK) az általános iskolai testnevelés és diáksport órák egy részének; a téli időszakban a BMSE labdarúgóinak.
A kondicionáló terem, squash pályákat az önkormányzati kontingens terhére meghatározott keretben igénybe vehetik a Budakalászi Tenisz Club - BUTEC teniszezői, a VIDRA Sportegyesület evezősei, és az önkormányzati dolgozók. Az ÓBUDA SE ritmikus sportgimnasztika szakosztálya, amelynek 80%-át kalászi gyermekek alkotják, évek óta itt tartja edzéseit, országos serdülő, és felnőtt, sőt nemzetközi bajnokságot, kupát is rendeztek már itt.
A létesítmény és környéke, az Omszk park 2006- ban az ÖTTUSA EB egyik fő helyszíne volt.
A budakalászi lakosság körében is igen népszerű, a helyiek szép számban látogatják a kondicionáló terem, a szaunát, a squash pályákat.
- 2. SZENTISTVÁNTELEPI ÁLT. ISKOLA 18 x 9 m²-es TORNASZOBÁJA** (2011 Budakalász, Martinovics u. 9.).
A délelőtti és délutáni órákban az iskolai testnevelési órák, gyógytestnevelés, tömegsport és DSE foglalkozások, az esti órákban judo, egészségvédő kondicionáló torna, a késő esti órákban lakossági kosárlabda, foci töltik ki a lehetséges időt.
Az udvaron elkerített, aszfaltozott „dühöngő” (19 x 10 m²), amelyet az iskolás gyermekek szabadidejükben kosárlabdázására, focira vesznek igénybe.
- 3. KALÁSZ SULI ÁLT ISKOLA 16 x 8 m²-es TORNASZOBÁJA** (2011 Budakalász, Budai út 54.).
Délelőtt és délután: mint a Szentistvántelevi Isk.- ban, az esti órákban karate, judo, aerobic
- 4. GÉZENGÚZ ALAPÍTVÁNY** által épített és üzemeltetett „CSEPPEK HÁZA GYÓGYUSZODA ÉS HABILITÁCIÓS KÖZPONT”, (2011 Budakalász, Sport u. 3.) amelyben 10 x 6 x 0. 8 m-es méretű gyógymedence található.
Az Omszk-tóhoz közel fekvő alapítványi épületben elsősorban gyógyúszásra, vízi gyógytornára alkalmas medencét a község óvodásainak vízhez szoktatásához és úszásoktatásra bérelti az alapítványtól az Önkormányzat. A település közel 100 nagycsoportos óvodásai számára nyújt lehetőséget a vízhez szoktatáshoz illetve később az

úszásoktatás első lépéseinek megtételéhez, amelynek költségét az önkormányzat vállalja magára.

5. NAPVIRÁG IDŐSEK OTTHONA, Budakalász Kevély felöli oldalán épült, vállalkozás keretében működik. Az Otthonban található 9 x 16 x 1. 4 m-es medencében tanulnak úszni az önkormányzat finanszírozásában a település 1. osztályos gyermekei.
Az idősek vízi gyógytornáját, asztmás és egyéb gyógyúszás lehetőségét biztosítja a létesítmény, az ott lakók és a településen élők számára is.
6. OMSZK PARKI FUTBALLKÖZPONT (2011 Budakalász, Omszk park), amely az önkormányzat tulajdonát képezi, de üzemeltetésre, hasznosításra a BMSE részére szerződésben foglaltak szerint átadva. Sportpályái:
 - 1 db füves, szabvány méretű labdarúgó nagypálya
 - 1 db homokos edzőpálya
 - 1 db műfüves kispálya
 - 1 db műfüves lánbteniszpálya
 - 1 db kisméretű „dühöngő” műfüves pályaA pályák és az öltözők egymáshoz közel helyezkednek el, egy-egységet, komplexumot alkotnak. A létesítmények túlnyomó része a versenysportot szolgálja ki, de a műfüves pályák a lakosság, cégek, szervezetek által is bérelhetőek.
7. CSERKÉSZ GRUND (2011 Budakalász, Szegfű u. 10), szintén önkormányzati területen, az önkormányzat finanszírozásában épült a 28 x 20 m²-es körbekerített gyep-sportpálya, amely használható kispályás labdarúgásra, kézilabdázására és röplabdázásra is.
A Szegfű u. Kossuth L utca sarkán lévő pálya a Szentistvántelepi Cserkész Alapítvány felügyelete alatt áll és kizárólag a szabadidő- és tömegsportot szolgálja.
8. Kós Károly Általános Művelődési Központ - FALUHÁZ MŰVELŐDÉSI HÁZ (2011 Budakalász, Szentendrei út 9.) sportlétesítményei, szintén az önkormányzat tulajdonát képezően
 - 1db aszfaltborítású kivilágított kézilabda pálya (20 x 40 m²) a Kalászi Sportcsarnok átadása előtt a helyi kézilabdaélet fellegvára volt. A sportcsarnok átadását követően az extrém sportok (egykerékű kerékpározás, görkorcsolyázás, gördeszkázás, streetball) kedvelői vették birtokba, illetve nagyobb kulturális rendezvények (fesztiválok) lebonyolítására használják.
 - 3 db salakos teniszpálya (szabvány méretűek), amely ma már egyre több felnőtt (senior) és gyermek számára nyújt sportolási lehetőséget. A település teniszezőit tömörítő BUTEC bérlő és működtetői őket.
9. VIDRA SE, amely a vízi sportokat kedvelő - helyi és a környező települések - lakóit szolgálja ki az önkormányzat tulajdonában lévő 98 m² alapterületű CSÓNAKHÁZBAN (2011 Budakalász, Duna-sétány 22.) tárolt túrahajókkal (indiánkenu, túrakajak, keelboot).
A település központjától ugyan távolabb eső, Duna parti részen, a Luppa-csárda mellett épült kb. 5 évvel ezelőtt a csónakház, amelyet támogatásként hasznosításra, használatra az egyesület térítésmentesen megkapott az önkormányzattól. A túrahajók bárki számára olcsón bérelhetőek, így az egyesület széleskörű igényeket elégít ki. Az iskolások a nyári evezős táborok előtt itt gyakorolnak, illetve az Omszk tavon Vidra Kupa néven evezős versenyeket szerveznek, rendeznek.

10. OMSZK - TÓ: 1 db vállalkozó által épített és üzemeltetett, az önkormányzat tulajdonában lévő Omszk tavon megépített drótköteles VÍZISÍ ÉS WAKEBOARD PÁLYA (kb. 1000 m hosszú, címe: 2011 Budakalász, Omszk park). A 4 oszlopon felállított, drótkötélpályán körbefutó wakeboard és vízisí pálya messze környéken az egyetlen ilyen jellegű létesítmény. Szezonális létesítmény ugyan, de már kora tavasztól késő őszig használják a megszállott és fanatikus wakeboardosok.

Budakalászi Munkás Sportegyesület

A Club 1920-ban alakult, mint Budakalászi Munkás Sport Egyesület. Mindig sikeres volt a saját nemében és méltó volt a név használatra. Ezek folyamán hol magasabb, hol alacsonyabb osztályokban szerepeltek. A járástól az NB III.-ig megjárták az osztályokat. Az utóbbi időben egyre több sportolója van a Clubnak. Jelenleg a megye első osztályában szerepel labdarúgó csapatuk.

Az utánpótlás nevelés az ovifocitól indul. Korosztályaik labdarúgásban: az U7, U8-9, U10-11, U13, U15, U16, U19, felnőtt és öregfiúk illetve, kézilabdában: serdülő fiú, ifjúsági leány és felnőtt férfi illetve női.

Sportolók létszáma meghaladja a 270 főt. Kiemelt tudású edzők foglalkoznak a sportolókkal. Az Önkormányzat támogatásával épült műfüves pálya nagy lendületet adott az egyesületnek így még több fiatal sportolni vágyó gyermek érkezik focizni. Egy füves, egy földes edzőpálya, egy műfüves kispálya, egy műfüves láncteniszpálya, egy tégl- és 6db konténer-öltöző, klubhelyiség tartozik a létesítményhez.

Céljuk továbbra is a fiatalok egészséges nevelése a szabadidejük hasznos kitöltése, a kulturált sportolási feltételek fenntartása, bővítése, fejlesztése.

Az egyesület rendezvényei: Sport Bál, Farsang kupa - kispályás foci, Amatőr labdarúgó kispályás bajnokság, NUPI torna, Kézilabda szuper torna

BMSE Kézilabda Szakosztálya

A kézilabda szakosztály 2007 februárjában alakult, 4 korosztályban, 70 fővel. Jelenleg a szakosztályban 1-1 férfi és női felnőtt csapat, valamint fiú serdülő és leány ifjúsági korosztály működik. Csapataik a Pest Megyei Kézilabda Szövetség által szervezett bajnokságban a Megyei I. osztályban versenyeznek.

Hangsúlyozni szeretnék, hogy a szakosztály az utánpótlás edzését, versenyeztetésének lehetőségeit tartja a legfontosabbnak jelenleg, és a jövőre való tekintettel is.

A kézilabdásaik a helyi sportcsarnokban edzenek, és ott játsszák bajnoki mérkőzéseiket.

Budakalászi Sport Club

Az 1995-ben alapított Budakalászi Sport Club a város második legnagyobb sportegyesülete.

2011-ben 3 szakosztállyal működik: Kézilabda, Karate, és Sakk. Igazolt sportolók száma 120 fő.

Kiemelt sportág a nagy múlttal bíró kézilabda, ahol a magyar nemzeti bajnokság NB II. osztályban sportolnak csapataik.

A Női Csapat 2010, és 2011 NB II Bajnoka, a Férfi csapat NBII 3. helyét érte el 2010-2011-es bajnokságban.

Kézilabda szakosztály

A múlt:

1945 után nagypályás kézilabdával kezdődött a Kalászi kézilabda az első osztályban szerepelt csapatunk, ahol nemzeti bajnokság II helyen női, és III. helyen szerepeltek a férfiak.

A budakalászi kézilabda a 70' évekre vezethető vissza. Budakalászi Textiles Sport Klub Észak Budapest legkiemelkedőbb kézilabda sportklubja volt a térségben NBI/B Hajdú testvérek, Horváth, Jakuvács, Valentin, Forgács, Bakos, Földes és társai az NBI be feljutási mérkőzést játszottak. Anno Lenfonógyár gyári csapata volt élt és virágzott bárki aki ebben a térségben élt tudta hogy jelen van a gazdasági és a polgári életben.

A jelen:

Az alapok 1995 ben lettek újrászervezve Budakalászi kézilabda életében Blonszki László, Jován Sándor, Fekete Lajos, Szelcsányi Péter, Diera János és létrehozták a mai BSC néven működő sport klubot. A megyei szinten elindított sportklub hosszú és küzdelmes munkával eljutott az NBII kapujáig, ahol éveken át, mint stabil tagja a bajnokságnak helyt állt és fejlődött.

A játékosok fejlődését olyan kiváló szakemberek, mint Palásti László, Krámer Aladárné, Holczer Gábor, és az újak közül Bagyánszki Zsolt, Banga László irányították és némelyük még ma is képzi a kalászi sportolókat.

Az első komolyabb sikert 2010 ben érte el a BSC amikor is megnyerte a NBII, női felnőtt bajnokságot, ezt az indulási jogot akkor nem tudtuk érvényesíteni, az egyesület és a település még nem volt erre felkészülve. A 2011-es évben sportolóik felkészítése folyamatosan nagyon magas szakmai szinten zajlott és ennek eredménye, hogy 3 mérkőzéssel a bajnokság zárása előtt a biztos minimum a 3. hely, és minden esély megvan az érme naposabb bajnoki oldalára.

A nyáron másodszor rendez meg - 2011 július 16-17 én - Strandkézilabda gálát, ahol a tavalyi szervezéshez méltóan 600 sportolót fognak vendégül látni.

A 2011-es évben megpróbálnak egy szervezettebb klubéletet felépíteni, ahol már a polgári értékeket kívánnak maguk mellé állítani.

Az egyesület BSC minden évben megszervezi Pest megye legnagyobb strandkézilabda gáláját ahol 2 napos versenyzésben 600 sportoló méri össze tudását mind Női, mind a férfi felnőtt mezőnyben.

A 2000-ben alakult karate szakosztály kettős feladatot lát el, a versenyzők képzése mellett az utánpótlás-nevelésre is kiemelt figyelmet fordít.

A sakk szakosztály 2005-ben alakult, egyik fő célja az utánpótlás nevelés, ennek érdekében heti rendszerességgel edzést tartanak, ahol nemzetközi mestertől tanulhatnak a gyerekek.

A klub nagy hangsúlyt fektet arra, hogy sportolási lehetőséget biztosítson a település, valamint a közvetlen vonzáskörébe tartozó települések gyermekei és felnőtt lakosai számára, kiemelt figyelmet fordítva az utánpótlás-képzésre.

Elnökség tagjai: Lakatos Zoltán elnök, Pusztaszeri Sándor, Pusztaszeri Sándorné, Jován Sándor, Szalma Mónika.

Budakalászi Tenisz Club

A település további sportklubjai közül feltétlen említést érdemel a Budakalászi Tenisz Club, amely két korcsoportban (felnőtt, veterán) indít csapatot a hazai bajnokságokban, versenyeken.

Budakalászi Testedző Klub

A Budakalászi Testedző Klub a BUTEC-hez hasonlóan az amatőr és szabadidősportra helyezi a hangsúlyt, kézilabda szakosztálya női és férfi csapatot egyaránt működtet.

Óbuda – Kalász Ritmikus Sportgimnasztika és Szabadidő Torna Club

A hazai ritmikus sportgimnasztika meghatározó szereplője, versenyzőik szép sikereket érnek el a korosztályos versenyeken.

Vidra Sportegyesület

A VIDRA SE Budakalász 1997-ben alakult. Azzal a céllal, hogy a budakalászi helyi, és környező települések elsősorban fiatalokból álló közösségei, valamint a sportolni vágyó felnőtt helyi lakosok, családok számára lehetőség nyíljon az amatőr sportolás, természetjárás különböző ágainak gyakorlására. Ezen belül kiemelt célként kezelve az amatőr vízi-sportolás -túrázás megszerettetését, népszerűsítését valamennyi korosztályban. Az amatőr sportolás, túrázás által további cél hazánk tájainak, vizeinek megismerése, az egészség és a jó erőnlét fenntartásának ápolása, az egészséges életmódra nevelés.

A sportegyesület alapítói közt a budakalászi ifjúsági szervezetek vezetői, cserkészvezetők, testnevelő tanárok szerepelnek. Budakalász önkormányzata már a megalapításakor nagy segítségére volt az egyesületnek, hiszen lehetőséget biztosított az elő evezős túrahajók dunaparti elhelyezésére. A lelkes alapítók évről évre szaporították a hajóállományt, ki-ki a sajátjával járult a közösbe, de németországi cserkészek is adományoztak közel tucatnyi hajót. Az évek során természetessé vált, hogy evezős szezonban a Szentendrei Duna-ágban gyakran felbukkan egy-egy vidrás hajó. A közeli evezés lehetősége ismertté, a sportegyesület elismertté vált. A taglétszám évről-évre bővült, a programok egyre színesebbek lettek. Nyaranta rendszeresen többnapos evezős túrák kerülnek megszervezésre, nem csak a Dunakanyarban, hanem hazánk különböző vizein is. 2000-ben néhány lelkes és kitartó sporttárs részt vett az Ezer év, ezer kilométer elnevezésű evezős vízitúra Frankfurt-Budakalász közti szakaszán.

Hazai „pályán” kívül a kistérségi és országos vizeken a Vidra SE hajói Budakalászt képviselik ugyan, de bárki tagja lehet az egyesületnek, aki egyetért az Alapszabályban rögzített célokkal és elfogadja az SZMSZ-t. Minden szezont a Vidra Kupával nyitnak meg. Ez a budakalászi Omsz Tó partján megrendezésre kerülő majális egyik nagy eseménye. Ez egy nyílt nap, amikor békés nyugodt vízen ki-ki kipróbálhatja magát egy számára testhezálló evezőshajóban, és remek alkalom az egyesület számára a tagtoborzásra is. Az egyesületi tagok közt a budakalásziakon túl ma már a környező településekről több magánszemély, iskolai közösség, cserkészcsapat is szerepel.

Az elmúlt évek során beigazolódott az amatőr tömegsportra, és ezen belül is remek földrajzi helyzetünkből adódóan a Vidrára, mint evezős sportegyesületre nagy igény van. A főváros és a Dunakanyar között „stratégiai” helyen, a folyópartot követő kerékpárút mellett található a csónakházuk, mely rövid időn belül akár komoly turisztikai állomássá válhat a Dunakanyar evezősei és kerékpárosai számára. A városi ember egyre inkább vágyik a szabadba, a természetbe, ezt a szociográfiai mutatók is igazolják. Budapest lakossága csökken, míg az agglomerációban élők száma nő. Fellendülőben van az úgynevezett. ökoturizmus, a pihenni vágyó emberek a természet közeli lehetőségeket keresik. Terveik közt szerepel a csónakház bővítése, fejlesztése, egyszerű alapszolgáltatást nyújtó szálláshelyek (faház, sátor) kiépítése. Esetleg kerékpárkölcsonzés is, mellyel a Dunakanyarban (edzettebbek számára a Pilisben is) már nemcsak evezve, de két keréken is lehetőség nyílik az aktív kikapcsolódásra.

Hagyományörzés

Helytörténeti gyűjtemény

Budakalász és környéke mind régészeti emlékekben, mind a kulturális örökség részét képező tárgyi emlékekben rendkívül gazdag. A régészeti emlékek helyi gyűjtése az 1970-es évek végén indult meg, ekkor egy helytörténeti szakkör lelkes tagjai járták a környéket, és gyűjtötték be az értékesnek talált emlékeket. A tudatos helytörténeti gyűjtés, amely már nem csak a régészeti leletek felkutatásával foglalkozott, hanem megpróbálta megtalálni a helyi néprajzi és ipartörténeti emlékeket is, az 1990-es években indult meg a Kalászi Faluház Kht. vezetésével. A kutatómunka eredménye egy gyűjteményes kiállítás lett, amely ráébresztette az önkormányzat képviselő-testületét arra, hogy a gazdag helyi anyag megérdemel egy önálló helytörténeti gyűjteményt. Az önkormányzat a múzeum céljaira megvásárolt egy régi paraszti portát a falu központjában, és bár a forráshiány lassította az épület felújítását, 2006-ban részlegesen megnyithatta kapuit a Helytörténeti Múzeum. A Nemzeti Kulturális Örökség Napján ideiglenes kiállítás keretében mutatták be a gyűjteménynek azt a részét, amely az 1950-es évek helyi történetével foglalkozik.

A múzeum kiállításai, gyűjteményei bemutatják a régmúlt korok régészeti anyagát, kiegészítve az ásatásokról készült fényképfelvételekkel. Szintén kiállításra különféle középkori emlékek és térképmásolatok is. A bemutatott mezőgazdasági eszközök bepillantást engednek a korabeli földművelés, szőlő- és gyümölcsstermesztés, erdőművelés eszköztárába, kiegészítve a gazdasági épületek és a különböző munkafolyamatok bemutatásával. Az ipartörténeti gyűjtemények mind a helyi gyáripár, mind a kisipar emlékeinek széles skáláját (műhelyrészletek, berendezési tárgyak, eszközök, dokumentumok, fotók) tárják a látogatók elé. Különleges értéket képvisel a község magyar, szerb és német nemzetiségű lakossága életét bemutató kiállítás, ahol egykori szobabelsők, viseletek, használati tárgyak tekinthetők meg eredeti valójukban és fényképek segítségével. A múzeum bemutatja a különböző egyesületek (Levente Egyesület, Önkéntes Tűzoltó Egyesület, Temetkezési Egylet, ifjúsági körök, zenekarok, Dolgozó Lányok Egyesülete stb.) tárgyi és írott emlékeit, és bepillantást enged az egyházak, óvodák, iskolák és más intézmények történetébe is.

A kiállítás tematikája:

Kőzetgyűjtemény

1. Régmúlt: kőeszközök, cserepek, kalászi kocsi, korsó + ásatásokról képek
2. Középkori faragott kő
3. Középkori térképmásolatok (Kiscelli Múzeum)
4. 20. század

Nemzetiségek (szobabelsők, fotók, használati tárgyak, viseletek)

Mezőgazdasági eszközök (földművelés, szőlőművelés és gyümölcsstermesztés, erdőművelés)

Kismesterségek: (műhelyrészletek: cipész, szabó, kalapos, cukrász)

Hentes, szatócsbolt, vendéglő (berend. eszk. + fotók)

Ipar: Kőbányák, Neubauer és Sárkány, Klinger (fotó+termék+ eszközök)

Egyesületek: Levente Egyesület, Önkéntes Tűzoltók, Temetkezési Egylet, Ifjúsági

Körök, Zenekarok, Dolgozó Lányok Egyesülete

- Egyházak

- Óvodák,

- Iskolák története

Sváb Tájház

A település múltjából fakadóan Budakalászon mindig is kitüntetett szerepet kapott a nemzetiségi hagyományok őrzése, legyen szó akár szerbekről, akár németekről. A sváb közösség összefogásában, a hagyományok ápolásában vezető szerepet tölt be a Német Nemzetiségi Egyesület, amely a kitelepítés 50. évfordulója után megtartott megemlékezést követően, 1996. szeptember 30-án alakult meg. A sváb kultúra és hagyományok megőrzése terén kifejtett tevékenységük fontos eleme volt a Svábház kialakítása és megnyitása. A tájház kialakításra szolgáló épületet 1898 körül építette a Weiszhár család, akiknek ősei 1812-ig visszavezethetően Budakalászon születtek, illetve éltek. Leszármazottaik 1998-ban adták el a Budai úti lakóházat a helyi önkormányzatnak. A tájházat teljes felújítás után 2004 szeptemberében szentelték fel és adták át a Német Nemzetiségi Egyesületnek és a Német Nemzetiségi Önkormányzatnak Tájház és iroda céljára. A tájház előzetes egyeztetés alapján várja a látogatókat, a belépés mindenki számára ingyenes, a tárlatvezetés német nyelven is kérhető. A tájház és a Német Nemzetiségi Egyesület programjai a www.budakalaszme96click.hu internetes oldalon olvashatók.

Az épület a hagyományos hosszúházas építkezést tükrözi, tisztaszoba, konyha és lakószoba, majd nyári konyha és szín elrendezéssel. A bútorok és az itt látható tárgyak a kalászi német családok adományai. A tisztaszoba berendezése hűen tükrözi a német otthonok jellegzetességeit, korabeli bútorok, ruhaviseletek (fejkendő, hímzett kötény), használati tárgyak láthatók a szobában. Megtekinthető többek között egy 1936-ban készült sváb esküvői ruha, valamint egy különösen értékes, selyem anyagra hímzett nagyon régi kép, amelyet Úrnapján az úrnapi sátor díszítésére használtak. Különféle okiratok is kiállításra kerültek, köztük egy fennmaradt bábanapló, illetve 1819-ben és 1826-ban a Bánátban kiállított eredeti mesterlevelek. A konyhában valamikor nyitott tűzhely volt, a füst a tetőtéren keresztül távozott; a padláson még felfedezhetőek a búbos kemence, nyitott kémény megoldás nyomai. A konyhában a használati eszközök mellett igen sok textiltípus látható, többek között egy 1916-ban hímzett falvédő.

Művészeti élet

Budakalász életében meghatározó szerepet játszanak a különféle művészeti csoportok, együttesek. A hagyományok őrzése a településen hosszú múltra tekint vissza, már a két világháború között is számos kórus, dalárda, együttes működött a településen. (Egyetértés Dalárda, Dalkör, szerb férfikórus, sváb fúvószenekar, tamburazenekar). Budakalászon a II. világháborút követően is élénk kulturális élet zajlott, az énekkarok, együttesek mellett táncszervezetek is alakultak, amelyek folytatták a korábbi hagyományokat. Napjainkban számos országosan, sőt nemzetközileg elismert együttes, csoport működik a városban, amelyek a hagyományőrzésben, a kultúra terjesztésében betöltött szerepükön túl számtalan rendezvényen, fesztiválon Budakalász hírnevét is öregbítik.

Lenvirág Gyermektáncgyűttes

A táncgyűttes 1972-ben alakult Szabóné Schmidt Erzsébet vezetésével, a Lenvirág nevet az 1980-as években vette fel, amikor a Lenfonó- és Szövőipari Vállalat támogatta a csoportot. Az együttes a magyar néptánc hagyományainak felkutatása, megtanulása, népszerűsítése mellett a Budakalászon élő német és szerb nemzetiségek dal-, zene- és tánckincsét is ápolja. A tánc-, dal- és zenetanulás mellett bővíti a gyermekek néprajzi ismereteit, rendszeresen

felelevenít és műsorába illeszt egykori népszokásokat. Az együttes tagjai általában a város általános iskoláskorú gyermekei, de a környező településekről is vannak táncosai. A Lenvirág Gyermektáncegyüttes fennállása alatt már kinevelt egy, a néptáncot ismerő és szerető felnőtt korosztályt is, akik Kalász Együttes néven lépnek fel az ország határain belül és azon kívül is. Az együttes belföldön évente 40–50 fellépést vállal, rendszeres résztvevője a jelentősebb táncos találkozók, gyakorta fellép a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban és a budapesti Néprajzi Múzeumban, valamint Budakalász ünnepi rendezvényein. A táncegyüttes számos külföldi fesztiválon képviselte sikerrel Budakalászt és hazánkat, felléptek Németországban, Ausztriában, Olaszországban, Franciaországban, Hollandiában, Belgiumban, Lengyelországban, Cipruson, Görögországban, Bulgáriában és Kanadában is. Az együttes szakmai tevékenységét 1986-ban a Kulturális Minisztérium „Nívó-díj”-jal ismerte el, 1988-ban pedig elnyerte az Országos Művelődési Központ „Kiváló Együttes”-e címet. 1991-ben ismét magas szintű elismerésben részesült az együttes, megkapta a Magyar Köztársaság Kormánya „Ifjúsági díja” kitüntetését. Az együttes alapítója, vezetője Szabó Ferencné Schmidt Erzsébet 1997-ben a táncegyüttes létrehozásáért és vezetéséért Budakalász Díszpolgára kitüntetésben részesült. A táncegyüttes közösséget formáló erején túl az általa elindított folyamatokkal közvetlenül és közvetve is hozzájárult a Kalász Művészeti Iskola megindulásához, amelynek képzési programjába a népzene, a néptánc és a hagyományismereti oktatás is bekerült.

Kalász Táncegyüttes

Az 1990-es évek közepén merült fel a településen annak lehetősége, hogy a nemzetközi hírű Lenvirág Gyermektáncegyüttes mellett egy felnőtt tánccsoportot is életre hívjanak. A kezdeményezés 1995-ben valóra vált, ekkor alakult meg a Lenvirág egykori tagjaiból szerveződött Kalász Táncegyüttes. Az együttes folyamatosan bővül új tagokkal, elsősorban a gyermek táncegyüttesből kinövő fiatalokkal és esetenként új emberekkel. A tagok többsége budakalászi, de járnak a környező településekről is. Megalakulása óta az együttes számos hazai és nemzetközi rendezvényen fellépett, méltó képviselőjeként és folytatójaként a budakalászi táncos hagyományoknak.

Sonnenblumen Német Nemzetiségi Táncegyüttes

A Sonnenblumen Német Nemzetiségi Táncegyüttes 2003 januárja óta működik hivatalos formában; a csoport olyan táncot kedvelő fiatalokból áll, akik célul tűzték ki a budakalászi és környékbéli sváb népi táncok, szokások és zenék felelevenítését, illetve a hagyományok ápolását. A táncosok közül a legtöbben már gyerekkoruk óta a táncnak szentelik szabadidejüket, sokak más tánccsoportnak is tagjai. Az együttest a fellépések alkalmával saját öttagú zenekara kíséri. Az együttesnek kezdetben a helyi rendezvények nyújtottak lehetőséget arra, hogy táncstudásukat bemutathassák, majd fokozatosan egyre több felkérést kaptak az országon belül és a határokon túlról is. A hazai fellépéseken kívül leginkább Németországban és Ausztriában tartanak kisebb turnékat, fogadnak el felkéréseket vendégszereplésre. Repertoárjuk elsősorban budakalászi és környéki német táncokból áll, amelyet néhány osztrák tánc egészít ki.

Lustige Schwaben Német Nemzetiségi Énekkar

Az énekkar 1999-ben alakult 24 alapító taggal, azóta gyakorlatilag változatlan létszámmal, időnként cserélődő tagokkal működik. Fő feladatának az együtténeklésen túl a sváb énekek felkutatását, újraélesztését tekinti, de tagjai szívesen énekelnek egyházi dalokat és

kórusműveket is. Elsősorban Budakalászon és a környékbeli településeken lép fel, de több alkalommal sikerrel tett már eleget külföldi meghívásnak is.

Budakalászi Kórus

A Budakalászi Kórus 2005-ben alakult meg, karnagya Méhes Imre zenetanár. Repertoárja rendkívül széles, egyaránt szerepelnek benne magyar népdalfeldolgozások, magyar és amerikai dalok, latin nyelvű egyházi énekek, gospel, valamint klasszikus és romantikus kórusművek. Elsősorban Budakalászon lépnek fel, gyakori szereplői a helyi ünnepélyeknek, rendezvényeknek (pedagógusnap, karácsonyi műsorok, kiállítás-megnyitók stb.)

Budakalászi Fúvószenekar – Kamp János Kapelle

A Budakalászi Fúvószenekar a településen jelentős múltra visszatekint fúvószenekari hagyományokat újjáélesztve 2000-ben alakult meg a Kalász Alapfokú Művészeti Iskola keretein belül. Első karmestere Sohonyai Károly volt, 2007. márciusában a jelenlegi zenekarvezető, Spáth Oszkár vette át az együttes irányítását. Ettől kezdve a zenekar hangsúlyosan a német nemzetiségi hagyományokat kívánja megjeleníteni repertoárjában, ezért elsősorban sváb népzenei játszik. A zenekarnak jelenleg 25 tagja van, a karmesteri teendőket Spáthné Faragó Éva látja el. A fúvószenekar elsősorban a helyi rendezvényeken lép fel, de néhány alkalommal a környező településeken is szerepelt.

Budakalászi Tamburazenekar

A Kalász Művészeti Iskolában 1997. óta működik tamburazenekar. A településen jelentős számban élnek szerb nemzetiségűek, így szinte természetes, hogy a tambura a népi hangszerek között kiemelt jelentőséget kapott. A zenekar rendszeresen fellép különböző népzenei rendezvényeken, az Országos Népzenei Versenyen dicsérő oklevélben részesült. Repertoárjában elsősorban kalászi és pomázi szerb dallamok szerepelnek.

Testvérkapcsolatok

Budakalász város nagy súlyt helyez a testvértelepülési kapcsolatokra, ezt a település nemzetiségei és a hagyományok őrzésének szem előtt tartása is indokolja. Budakalász a legtöbb magyarországi településhez hasonlóan már az 1980-as évek végén elkezdett keresni egy lehetséges testvérfalut Európában, mintákat keresve a vágyott polgári életformához, az egy jobban működő önkormányzati rendszerhez. Ennek keretében végül is 1998. augusztus 20-án írta alá a két település képviselő-testülete a testvértelepülési szerződést Budakalász és a bajorországi Kahl am Main között.

Ezt követően megalakult a Budakalászi Testvérkapcsolatok Egyesülete, amely már hatékonyan segítette az újabb testvértelepülési kapcsolatfelvételt a székelyföldi Lövete községgel. Budakalász és Lövete vezetése 2000. augusztus 19-én írta alá a két település kapcsolatát rögzítő szerződést. A kezdeti, polgárok közötti találkozókat, kölcsönös ismerkedő látogatásokat lassan felváltották a tudatosan irányított tapasztalatcserék, az intézmények közötti együttműködések, diákcsere, közös fórumok az önkormányzatiságról, a helyi civil szerveződések fontosságáról.

Budakalász szerb nemzetiségi lakossága és hagyományai arra ösztönözték a település vezetőit, hogy Szerbia területén is alakítsanak ki testvértelepülési kapcsolatot. Ennek szellemében a község polgármestere és a képviselő-testület egyik tagja a közelmúltban négy Tisza-parti szerbiai települést, Adát, Moholt, Óbecsét és Péterrévét látogatták meg, hogy találkozzanak az ottani vezetőkkel. A jórészt szerbek és magyarok, kisebb részt németek lakta

települések nemzetiségi, nyelvi, kulturális összetétele hasonlít Budakalászéhoz, ezért nagy hajlandóságot mutatnak a kapcsolatfelvételre. Az adai delegáció ellátogatott a Kós Károly Általános Művelődési Központ névadó ünnepségére, a tárgyalások eredményeként 2009 tavaszán sikerülhet aláírni a Budakalász és Ada testvérkapcsolatát rögzítő szerződést.

Budakalász testvértelepülései:

Kahl am Main (Németország) mintegy 7100 lakosú település Bajorország északnyugati részén, a Majna folyó partján. 1988 óta van testvértelepülési kapcsolata Budakalással, ennek keretében gyakoriak az egymásnál tett látogatások, települések közti eszmecserék. A két település művészeti csoportjai is gyakorta lépnek fel vendégként a különböző rendezvényeken. A baráti kapcsolatok szorosságát jelzi, hogy Kahl am Main egyik tere 2001 óta Budakalász nevet viseli, Budakalászon pedig 2008-ban Kahl am Main sétányt avattak az Omszk parkban.

Lövete (Románia) mintegy 2800 lakosú község, Székelyföldön, Hargita megyében fekszik, Székelyudvarhelytől délkeletre. Budakalással 2000 óta van testvértelepülési kapcsolata, amely rendszeres látogatásokban, tapasztalatcserékben, egymás kölcsönös segítségével ölt testet. Budakalászon tér viseli az erdélyi testvértelepülés nevét, amelyet a két község összefogásával állított Ezeréves emlékmű ékesít.

Az egyesület harmadik testvértelepülése a szerbiai – Vajdaság - Ada község. Ada község Kelet-Bácska középső részén fekszik a Tisza folyó jobb partján. Területe 228.6 km², lakosainak száma 19.000 és 5 település alkotja, Ada, Mohol, Valkaisor, Törökfalú és Völgypart.

Éves állandó rendezvények:

Január

Budakalászi Újévi Koncert
Magyar Kultúra Napja
Svábbál
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Február

MRL Egészségklub
Megemlékezés a kitelepítés évfordulójáról
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Március

Téltemetés – Búsójárás Budakalászon
Lenvirág Alapítványi Farsangi Bál
Farsangtemetés
Tarsolyos Találkozó
Március 15-i ünnepség
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Április

Várostakarítás
Költészet Napja
Német Nemzetiségi Nap
Nyitnikék Nap
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Május

Városi majális
Országos Tamburás Találkozó
Madarak és fák napja
Luppa Kupa
Gyermeknap
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Június

Juniális – Vidra Kupa
Kalászi Vigasságok
Kárpát-medencei Népművelők Konferenciája
Kézműves tábor

Szúnyog Kupa
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Július

Pilisi Len Fesztivál
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Augusztus

Augusztus 20-i ünnepség
Szentistvántelevi Búcsú
Tehetségkutató néptánc tábor
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Szeptember

Városnap
Budakalászi Búcsú
Európai Autómentes Nap
Családi Szombat a Telepi Óvodában
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Október

Tarsolyosok Országos Találkozója
Zenei Világnap
Kalászi Kortárs TáncTalálkozó
Október 6-i ünnepi megemlékezés
Október 23-i ünnepség
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

November

Márton Napi Lámpás Felvonulás
Cserkészbál
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

December

Kalászi Advent: Mikulás nap, Városi Karácsony, Idősek Karácsonya
Lenvirág Alapítvány Évzáró Gála
Lugosi Károly Emlékverseny
MRL Egészségklub
Budakalászi Nosztalgia Klub
Aprók Tánca, kézműves foglalkozás

Szabadidő és tömegsport rendezvények

Budakalász Önkormányzata a versenysporton és az utánpótlás-nevelésen kívül nagy gondot és jelentős anyagiakat fordít a település tömegsportjára is.

Minden év augusztusának végén a település oktatási és kulturális intézményeinek vezetőivel közösen kerül sor az éves esemény naptár összeállítására, amely napokra pontosan tartalmazza az elkövetkező év kulturális és szabadidő-, tömegsport eseményeit.

Az Önkormányzat szervezésében, rendezésében ismétlődő nagy tömegsport rendezvényei:

1. **Szezonnyitó Tófutás (kora tavasszal):** amatőr futóverseny az Omszk parkban, az Omszktó körül 2 távon (2 km és 5 km) Budakalász és a környező települések lakosai számára. / március /
2. **Húsvét Kupa:** a város felső tagozatos, 5-6. és 7-8. évfolyamon tanuló általános iskolás gyerekei számára a Kalászi Sportsarnokban kézilabda és röplabdamerkőzések nemenként és korcsoportonként. /Húsvét előtti vagy utáni hétvégén /
3. **Kevélyfutás:** tájfutás és családi teljesítménytúra + piknik. A Kőbányai úton lévő Millenáris keréktől a Kevélynyergi turistaházig a zöld turistajelzésen (6, 5 km) versenyfutás és családi gyalogtúra a község lakosai, fiataljai és idősei számára, akik szeretik a természetet, a hegyi túrázást, friss levegőt. A futást, túrázást követően a célállomáson bográcsos piknikezés, közös beszélgetés és vetélkedő a résztvevők számára. /mindig május 1.-én/
4. **Óvodás mezei futóverseny:** a település nagycsoportos korú óvodásai számára kb. 400 m-es távon kerül megrendezésre a település kertvárosi övezetében található Béke-sétányon. / május közepén /
5. **Futakalász - Majális ill. Juniális (a május utolsó hétvégéje):** családi váltófutás, ügyességi kerékpáros verseny, Vidra-kupa amatőr kenu verseny az Omszk-tónál / a Budakalászi Baráti Körrel közös rendezésben
6. **Tour de Kalász:** kerékpáros ügyességi és túraverseny. Az ügyességi versenyt óvodások és kisiskolások számára rendezzük a Faluház aszfaltos kézilabda pályáján, míg a túraversenyt a 12 éves kor feletti gyerek és felnőtt résztvevőknek a község kerékpárútjain, lezárt közútjain. Budakalász lakosait és a környező települések amatőr sportkedvelőit várjuk a rendezvényre! / az *Európai Autómentes Naphoz (09. 22.) kapcsolódóan, hétvégén*
7. **Európai Autómentes Nap:** a mozgalom keretén belül a település egyik fő útjának lezárt szakaszain sport és ügyességi versenyeket, játékokat, vetélkedőket rendez a Polgármesteri Hivatal, amelyen budakalászi óvodás és iskoláskorú gyerekek közreműködésével, a pedagógusok együttműködésével az érdeklődő lakosság vehet részt. / szeptember 22-én /
8. **Óvodás mezei futóverseny:** a település nagycsoportos korú óvodásai számára kb. 400 m-es távon kerül megrendezésre a település kertvárosi övezetében található Béke-sétányon. /május közepén/, a résztvevők más gyerekek, hiszen új tanév kezdődik szeptemberben.

9. Szezonzáró **Tófutás:** amatőr futóverseny az Omszk parkban, az Omszk-tó körül 2 távon (2 km és 5 km) Budakalász és a környező települések lakosai számára. /október/
10. **Családi Sportnap:** résztvevők a település két óvodájába járó gyermekek és családjaik, akik játékos sportversenyeken, vetélkedőkön vesznek részt, helyszín a Kalászi Sportcsarnokban. / novemberben /
11. **Mikulás Sportnap:** a város felső tagozatos (5-8. osztályosokig) általános iskolásai, kb. 120 tanuló számára foci és kosárlabda-mérkőzések, korcsoportonként és nemeként a Kalászi Sportcsarnokban / november végén - december elején /

Finanszírozás

Finanszírozás terén cél a feladatfinanszírozás érvényesítése, a kiszámíthatóság, tervezhetőség, állandóság.

Feladat az új pénzügyi források felkutatása, bevonás a támogatás rendszerébe.

Cél a mecenatúra kiépítése, helyi erőforrások bevonása, támogatók körének szélesítése.

Állami forrás

Normatív támogatás – A Magyar Köztársaság mindenkor évi elfogadott költségvetése alapján támogatja a települési kulturális tevékenységeket az alapító okiratuk alapján feladatot vállalt intézmények költségvetésében. A normatív támogatás Önkormányzaton keresztül jut el a közintézményekhez.

Önkormányzati forrás

Az Önkormányzat saját szervezésében részt vállal a város közművelődési és kulturális életében, amelynek fedezetét az önkormányzat költségvetési rendelete tartalmazza.

Budakalász Város Önkormányzata a civil kulturális kezdeményezések, események támogatására pályázati forrásokat biztosít. Budakalász Város Önkormányzata minden év tavaszán nyilvánosságra hozza az általa meghirdetett pályázatokat.

Pályázati források

Önkormányzat által meghirdetett pályázatok útján.

Egyéb pályázatok útján – folyamatos pályázatfigyeléssel. Az önkormányzaton belül pályázatkezelő szakreferens feladata a pályázati források felkutatása, pályázati anyagok elkészítése, civil szférát érintő pályázatok kommunikálása.

Egyéb források – mecenatúra, magántőke, alapítványok, kulturális vállalkozások

A csökkenő állami és önkormányzati források következtében nagyon fontos a kulturális mecenatúra szerepvállalása.

Elengedhetetlen az üzleti élet és a civil szféra bevonása a kultúra finanszírozásába. Fontos a városban tevékenykedő, illetve a városhoz köthető, kötődő üzleti élet szereplőinek bevonása.

A helyi kulturális alapítványok támogatása mellett fontos a településen kívüli alapítványokkal kapcsolatok kialakítása.

Marketing, PR, kommunikációs elemek erősítése.

3. Fejlesztési koncepció

A fenntartói tervezést meghatározó jogszabályi környezet és finanszírozási feltételek

Kötelezően vállalt közművelődési feladatok

Az 1998. évi CXL. számú törvény 76. § alapján az Önkormányzatok számára a következő kötelezően ellátandó közművelődési feladatokat írja elő:

"a) az iskolarendszeren kívüli, öntevékeny, önképző, szakképző tanfolyamok, életminőséget és életesélyt javító tanulási, felnőttoktatási lehetőségek, népfőiskolák megteremtése,

b) a település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, a helyi művelődési szokások gondozása, gazdagítása,

c) az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúra értékeinek megismertetése, a megértés, a befogadás elősegítése, az ünnepek kultúrájának gondozása,

d) az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatása,

e) a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése,

f) a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának segítése,

g) a szabadidő kulturális célú eltöltéséhez a feltételek biztosítása,

h) egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítása."

Fejlesztési célok

- A törvényben meghatározott - az Önkormányzat számára kötelező – közművelődési feladatok színvonalas hatékonyabb ellátására kell törekedni. Ehhez az Önkormányzat biztosítsa a szükséges költségvetési fedezetet. Közművelődési normatíva és a közművelődési éves programban megjelölt célkitűzések támogatása.

- A Kós Károly Általános Művelődési Központ menedzselése, széles körű elfogadottsága, társadalmi bázisának gyarapítása. Cél a humán erőforrás erősítése, szakmai fejlődés és továbbképzés elősegítése, az épület állagmegóvása, számítógépes és technikai rendszerének, eszközeinek fejlesztése.

- Helytörténeti gyűjtemény és tájház fejlesztése, nagyobb szerep biztosítása számukra a közművelődés terén, a kulturális életben és a turisztikában.

- A közművelődési tevékenységben aktívan vállaljanak szerepet a civil szervezetek, egyesületek, alapítványok. Törekedni kell a gazdálkodó szervezetekkel való együttműködésre, a szponzori, támogatói kör szélesítésére.

- Fejleszteni kell a közművelődésben részt vevő helyi és kistérségi fenntartású intézmények és egyéb szervezetek közötti koordinációt és kommunikációt.
- Amatőr művészeti tevékenység továbbfejlesztése.
- A városi hagyományokra építve szükséges alakítani, fejleszteni az idegenforgalmat szolgáló közművelődési rendezvények profilját, meghatározni ezekhez a pénzügyi támogatásokat.
- Budakalász kulturális szerepének erősítése a kistérségben (kiállítás-szervezés, fesztiválszervezés, turisztikai programok)
- Budapest elszívó erejének kompenzálása, alternatívaként vonzó kulturális kínálat.
- Fejleszteni kell a határon átnyúló térségekkel, testvérvárosokkal és a kistérségre vonatkozó közművelődési együttműködési tevékenységeket.
- A város honlapjának közművelődés centrikus továbbfejlesztése és működési feltételeinek biztosítása. A honlap turisztikai célú kiaknázása érdekében szükséges biztosítani megfelelő anyagi eszközt és technikai lehetőségeket a többnyelvű megjelenés érdekében. A civil szervezetek portáljainak megjelentetése a honlapon átlinkelési lehetőséggel.
- Pályázati lehetőségek kihasználásával a közművelődési célú fejlesztések támogatása, elősegítése, új beruházások megvalósítása.

Alapelvek, stratégiai célok

Közművelődési koncepció alappillérei

Kós Károly Általános Művelődési Központ

A Kós Károly Általános Művelődési Központ három intézményegységgel – Faluház, Alapfokú Művészeti Iskola és Könyvtár a közművelődés és a kulturális élet főszereplője, a közművelődés tényleges intézményi központja.

Gyermek- és Ifjúsági Közművelődés

A város óvodáiban és iskoláiban zajló kulturális élet, rendezvények, amelyek a Kós Károly Általános Művelődési Központ ezen irányú tevékenységével egészülnek ki.

Művészeti képzés

A Kós Károly Általános Művelődési Központon belül a Kalász Alapfokú Művészeti Iskola gondoskodik a gyermekek zenei képzéséről. További művészeti képzést, főként a tánc és képzőművészet terén a Kós Károly ÁMK-ban működő művészeti csoportok és tanfolyamok biztosítanak.

Műemlékvédelem

Az épített környezet, ezen belül is a műemlékvédelem, az épített értékek védelme a közművelődés színtereinek megóvása a kulturális élet megfelelő komfortérzetének letéteményese.

Civil szféra

A város kulturális életében aktívan vesznek részt a civil egyesületek, alapítványok, egyházi és nemzetiségi szervezetek. Támogatásuk az Önkormányzat részéről pályázatok útján történik.

Kulturális stratégiai pontok

Arculat

Törekedni kell az egyedi megjelenésre, egységes másoktól jól elkülöníthető, „kalászi” arculat kialakítására. Élni kell a média kínálta lehetőségekkel, folytatni kell a kapcsolatépítést a médiával, erősíteni és szélesíteni a promóciót.

Minőség

Cél, hogy a város közművelődési és a kulturális életét állandósult, elvárható megfelelő színvonal és minőség jellemezze. A minőségnek, a minőségre való törekvésnek az igénye hassa át a közművelődés és a kulturális élet minden szegmensét.

Értékteremtés

Helyi kulturális értékteremtés, folyamatos kulturális innováció a közművelődés meghatározó eleme. Értékteremtés folyamatában minden kultúráközvetítő intézmény, szervezet, személy folyamatos részvételére szükség van.

Értékmegőrzés, hagyományápolás

Budakalász gazdag és változatos történelmi és kultúrtörténeti múltja végett jelentős értékekkel bír, komoly kulturális hagyományokkal rendelkezik. Ezen értékek megőrzése, hagyományok ápolása és továbbörökítése hangsúlyos feladat.

Turizmusfejlesztés

Budakalász egyedi földrajzi fekvése, változatos természeti környezete révén vonzó turisztikai célpont lehet, ehhez a turizmus fejlesztése, a turizmushoz kapcsolódó megfelelő és hatékony kommunikáció elengedhetetlen. A fesztiválturizmus lehetőségeinek megteremtése.

Kommunikáció

A hatékony, rendszeres jól prosperáló kommunikáció fontos szereplője a közművelődés és a kulturális élet egészének. Igénybe kell venni a média eszközeit, beépítve a marketing és PR legújabb vívmányait, folyamatosan ápolni és fejleszteni szükséges a média kapcsolatokat városi, kistérségi és országos szinten. Hatékonyabb promóció szükséges, illetve a város lakóinak minél szélesebb körben történő bevonása a közművelődés életébe.

Forrásteremtés, forrásbevonás

Számolni kell a kultúra finanszírozásának az eddiginél tágabb teret biztosító formáival is. A pályázati lehetőségek segíthetik a közművelődés tartalmi javítását. Fejlesztésekhez szponzorok bevonására is szükség van, a mecénatúra körének kiépítése, folyamatos bővítése a forrásbevonás fontos eleme.

Helyi erőforrások bevonása és támogatása

A rekonstrukciók, felújítások, rehabilitációk, fejlesztések munkálataiba főként helyi vállalkozók bevonása, vagy amennyibe szükséges kistérségi vállalkozók igénybevétele, ezáltal a helyi lakosok érdekeltté tétele lakókörnyezetük formálásában, ezzel együtt kulturális jellegű, polgári, civil kezdeményezések felkarolása, lokálpatriotizmus erősítése.

Civil részvétel

Európában és az országban zajló társadalmi átalakulásnak és a kultúra finanszírozás változásai következtében egyre nagyobb szerephez jut a civil szféra. A város kulturális életében részvételük folyamatosan nőni fog, segítségükre támaszkodni kell, folyamatos együttműködés szükséges. Budakalász ifjúságának megszólításában és a fiatalság helyi kulturális életbe történő bevonásában a civil szféra jelentős szerepet kaphat.

Kulturális különbségek csökkentése

Cél a város lakosai között fennálló kulturális különbségek csökkentése, minél szélesebb réteg bevonása a közművelődésbe. A közművelődés kínálatában kulturális lehetőségek biztosítása a szerényebb jövedelmű rétegek számára is. Családbarát programok meghirdetése.

Aktivizálás

Budakalász város közművelődésében is érezhető „alvó” jelleg kimozdítása, a közművelődés iránti igény erősítése a lakosságban, a kulturális életbe aktívan vagy csak felhasználóként jelenlévők körének bővítése. Külön figyelmet érdemel a városban élő nagyszámú fiatal, az ifjúság megszólítása és bevonása a közművelődés vérkeringésébe.

„Budakalász Imázs” kialakítása

Budakalász a Dunakanyar kapujaként természeti elhelyezkedése, környezete, kedvező megközelíthetősége és színes kulturális élete révén jelentős potenciállal rendelkezik ahhoz, hogy a város lakossága és a kistérség számára mindenkor vonzó közművelődési lehetőségeket, tartalmas kulturális életet kínáljon. Ennek a szerethető imáznak a kialakítása, bemutatása és erősítése a köztudatban kiemelt, hangsúlyos feladat.

Az imázs kialakításának eszközei: tartalmas, állandóan jó színvonalú és minőségi kulturális - közművelődési élet, jól működő közintézmények, aktív, együttműködő civil szféra, a kulturális élet szereplőinek, szervezőinek a kultúra közvetítőinek közös gondolkodása, hatékony együttműködése és kölcsönös és rendszeres kommunikációja, hatékony marketing, PR és kommunikáció, hatékony promóció, a média eszközeinek kiaknázása, anyagi - szellemi tőke és források összehangolása, folyamatos kulturális innováció, lokálpatrióta gondolkodásmód.

A stratégiai pontok segítik:

- Budakalász szellemi vonzerejének, lakosságmegtartó képességének növelését a civil társadalom tevékenységének erősítését;
- A település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárását, megismertetését, védelmének erősítését, a helyi művelődési szokások gondozását, gazdagítását, kiemelkedő személyiségeinek értékteremtő tevékenységét, a lokálpatriotizmus erősödését;
- Az iskolarendszeren kívüli képzések, munkaerő-piaci képzések, felnőttoktatási lehetőségek együttműködését a közművelődés feladatrendszerében;
- A hátrányos helyzetű rétegek kulturális felzárkóztatását;
- Az ifjúság kulturális életének fejlesztését, érdekérvényesítési, művelődési kezdeményezésének segítését az időskorú népesség közművelődési lehetőségeinek, közösségi életének támogatását;
- Az épített környezet esztétikai színvonalának emelését;
- Az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúrák megismertetését, gyarapítását, a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítését, fenntartását;

- Az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatását;
- A helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, a civil szervezetek működésének, együttműködésének ösztönzését;
- A szabadidő kulturális célú eltöltésének a közösségi művelődéshez méltó, esztétikus környezet és infrastruktúra biztosítását;
- Fesztiválok, találkozók szervezését; hagyományra fejlesztését;
- Egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítását;
- Támogatja a már hagyományokkal rendelkező együtteseket, szervezeteket és rendezvényeket és nyitottan kezeli az értékeket teremtő új kezdeményezéseket. Gondoskodik arról, hogy a közművelődési programokról a lakosság értesüljön.

Feladatok

Együttműködés és kommunikáció

A közművelődés és a kultúra területén a kultúraközvetítés szereplői között több szintű-és rangú együttműködés és kommunikáció zajlik. Budakalász Város Önkormányzata kiemelt szerepet szán és külön figyelmet fordít a közművelődés szereplőivel történő együttműködésre, a folyamatos és kölcsönös kommunikációra.

Az Önkormányzat és a kulturális élet szereplőinek párbeszédén túl az Önkormányzatnak támogatni és segíteni kell a kulturális élet szereplőinek együttműködését, egymás között zajló kommunikációját, közös gondolkodását.

Önkormányzat együttműködése és kommunikációja a közművelődés helyi és kistérségi szereplőivel

Együttműködés és kommunikáció a közművelődési és közoktatási intézményekkel:

- Folyamatos, napi szintű kapcsolattartás,
- Rendszeres időközönként átfogó, stratégiai egyeztetések,
- Írásos tervek, beszámolók, értékelések,
- Személyes találkozás az intézményi események alkalmával.

Együttműködés és kommunikáció a város lakosságával:

- Folyamatos, napi szintű kapcsolattartás, információnyújtás,
- Kapcsolattartás színterei:
Budakalász hivatalos honlapja, Budakalászi Hírmondó, VKC Tv, Kalász Kábel Tv, Közművelődési intézmények, közoktatási intézmények, közvetlenül a háztartások (szórólap), közterületen (plakát, szórólap, hirdetmény útján), Önkormányzat Polgármesteri Hivatal,
- Kulturális eseményeken, városi rendezvényeken személyes találkozások,
- Ügyfélfogadási időben, lakossági fórumokon.

Együttműködés és kommunikáció a civil szférával (egyesületek, alapítványok, nemzetiségek, egyházak):

- Folyamatos kommunikáció elektronikus úton,
- Személyes találkozások rendszeres időközönként a Civil Fórum keretében,

- Önkormányzat által kiírt pályázatok során,
- Pályázatfigyelés és erről folyamatos tájékoztatás nyújtása,
- Kulturális eseményeken, rendezvényeken személyes kapcsolattartás.

Együttműködés és kommunikáció a Dunakanyari és Pilisi Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulásával:

- Folyamatos kapcsolattartás,
- Közös projektek, rendezvények lebonyolítása,
- Pályázatokon közös részvétel,
- „Közkinccs Kerekasztal” c. egyeztető találkozók és megbeszélések havi rendszerességgel,
- Lélekszám arányában anyagi hozzájárulás a kistérségi programok lebonyolításához.

Rövid, közép és hosszú távú feladatok

Feladatok

	R	K	H
Budakalász imázs kialakítása, szellemi vonzerejének, lakosságmegtartó képességének növelése a civil társadalom tevékenységének erősítése			
➤ <i>A Kós Károly Általános Művelődési Központ menedzselése, humán erőforrás erősítése, szakmai fejlődés, továbbképzés elősegítése, számítógépes és technikai rendszerének, eszközeinek fejlesztése</i>	R		
➤ <i>Helytörténeti gyűjtemény és tájház fejlesztése</i>		K	
➤ <i>Civil szféra támogatása</i>	R		
➤ <i>Idegenforgalmat szolgáló kulturális rendezvények profiljának kialakítása, turizmusfejlesztés, fesztiválfejlesztés</i>		K	H
➤ <i>Határon átívelő térségekkel, testvérvárosokkal és a kistérségre vonatkozó közművelődési együttműködési tevékenységek fejlesztése</i>	R		
➤ <i>Város marketing kialakítása, média eszközeinek igénybevétele, új kommunikációs megoldások felhasználása, városi, kistérségi és országos szintű média kapcsolatok fejlesztése, hatékonyabb promóció</i>	R		
A település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárása, megismertetése, védelmének erősítése, a helyi művelődési szokások gondozása, gazdagítása, kiemelkedő személyiségeinek értékteremtő tevékenységének, a lokálpatriotizmus erősítése			
➤ <i>Pályázat Budakalász (rég- és közel)múltjának, valamint jelenének feldolgozásához – kiemelten a nemzetiségek történetét.</i>		K	
➤ <i>A tradicionális intézmények, civil szervezetek történetének feldolgozása, hagyományainak megőrzése, gondozása, ápolása.</i>		K	
➤ <i>Iskolások lokálpatrióta kötődésének kialakítása (a közoktatási intézmények, a Helytörténeti Gyűjtemény bevonásával, és a testvérvárosi tapasztalatok felhasználásával).</i>		K	H
➤ <i>Helytörténeti vetélkedők szervezése (szintenkénti, korosztályos, egymásra épülő.)</i>	R		
➤ <i>A Faluházban folyó tevékenység dokumentálása. Az archiválás rendszerének, folyamatának kidolgozása.</i>	R		
➤ <i>Élő hagyományok továbbfejlesztése, hagyományőrző programok felelevenítése, új hagyományok teremtése</i>		K	H
Az iskolarendszeren kívüli képzések, munkaerő-piaci képzések, felnőttoktatási lehetőségek együttműködésének támogatása a közművelődés feladatrendszerében			
➤ <i>A Faluház, mint felnőttképzési tevékenységet folytató intézmény nyilvántartásba vétele</i>		K	
A hátrányos helyzetű rétegek kulturális felzárkóztatása		K	
Az ifjúság kulturális életének fejlesztése, érdekérvényesítési, művelődési kezdeményezésének segítését az időskorú népesség közművelődési lehetőségeinek, közösségi életének támogatása		K	H
Az épített környezet esztétikai színvonalának emelése		K	
Az egyetemes, a nemzeti, a nemzetiségi és más kisebbségi kultúrák megismertetése,		K	H

gyarapítása, a különböző kultúrák közötti kapcsolatok kiépítése, fenntartása			
➤ <i>A kisebbségek számára kulturális-művészeti bemutatkozási lehetőség biztosítása.</i>	R		
➤ <i>Testvérvárosi kapcsolat erősítése, közös kulturális rendezvények szervezése</i>		K	H
Az ismeretszerző, az amatőr alkotó, művelődő közösségek tevékenységének támogatása	R		
A helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, a civil szervezetek működésének, együttműködésének ösztönzése			
➤ <i>A közművelődési megállapodások megkötési lehetőségének elemzése – szükség szerinti megkötése.</i>		K	
➤ <i>A pályázati rendszer felülvizsgálata</i>	R		
➤ <i>A közművelődési és civil szervezeti együttműködés dokumentálása, indikátorokkal való megfeleltetése.</i>		K	
➤ <i>Egyeztető fórumok szervezése kulturális, közművelődési intézményeknek és civil szervezeteknek</i>	R		
➤ <i>Anyagi források biztosítása, pályázatokon való részvétel.</i>	R		
Egyéb művelődést segítő lehetőségek biztosítása		K	
A már hagyományokkal rendelkező együttesek, szervezetek és rendezvények támogatása; az értékeket teremtő új kezdeményezések segítése	R	K	
A közművelődési programokról a lakosság tájékoztatása	R		
➤ <i>Évente önkormányzati eseménynaptár készítése Budakalász eseményeiről.</i>	R		
➤ <i>A kulturális programok, ajánlók, hírek, tudósítások rendszeres megjelentetése a helyi sajtóban és a vizuális médiában</i>	R		
➤ <i>A havi programok rendszeres megjelentetése a helyi sajtóban és a vizuális médiában.</i>	R		
➤ <i>Az Internet adta lehetőségek kihasználása – honlapok működtetése</i>	R		
➤ <i>Új PR technikák alkalmazása – hírlevél, SMS, IWIW, FACEBOOK</i>	R		
A helyi nevelési-oktatási feladatok segítése az oktatási folyamatokhoz kapcsolódva, ill. szabadidőben	R		

Összegzés

Összességében megállapítható, hogy Budakalászon a közművelődés és a kulturális élet jónak minősíthető.

Meg kell őrizni, erősíteni és fejleszteni kell a társadalmi, gazdasági és kulturális paramétereket.

A város közművelődési eredményeihez a folyamatos fejlesztések szükségesek. Figyelmet fordítunk új értékek létrehozására, az intézmények hatékonyságának növelésére, a Budakalász imázs erősítésére.

A kultúra terén jelentkező feladatainkat mindig kiemelten kezeljük, valljuk, hogy a helyi társadalom minőségének egyik legfontosabb mércéje a műveltség, a kultúra színvonala.

Budakalász, 2011. május 26.

Rogán László
polgármester

dr. Molnár Éva
jegyző

BUDAKALÁSZ VÁROS
ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐ-TESTÜLETE

Szám: 15/2011

KIVONAT

Készült: Budakalász Város Önkormányzat Képviselő-testületének
2011. május 26-án megtartott **rendes, nyilvános** ülésén készült
jegyzőkönyvből

Tárgy: Javaslat Budakalász Város Közművelődési Konceptiójának
elfogadására

A Képviselő-testület **11 egyhangú igen** szavazattal az alábbi határozatot fogadta
el:

200/2011. (V.26.) Kt. határozat

Budakalász Város Önkormányzat Képviselő-testülete a határozat
mellékletét képező „Budakalász Közművelődési Konceptiója”
dokumentumot elfogadja.

Határidő: azonnal
Felelős: polgármester

k. m. f.

Rogán László s. k.,
polgármester

dr. Molnár Éva s. k.,
jegyző

A kivonat hitelesül:

Barna Yvette

